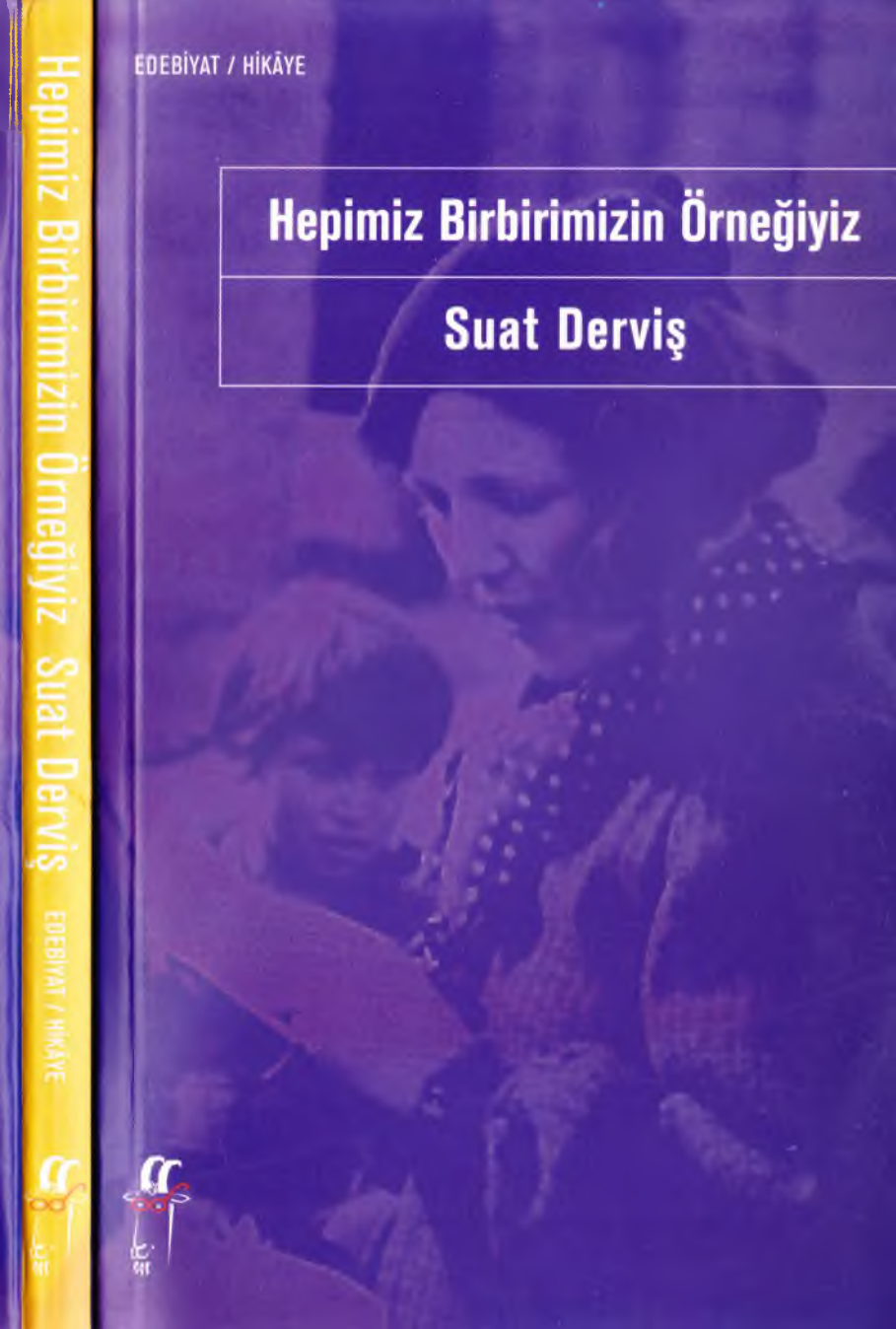
EDEBİYAT / HİKÂYE

Hepimiz Birbirimizin Örneğiyiz

Suat Derviş

Hepimiz Birbirimizin Örneğiyiz Suat Derviş
EDEBİYAT / HİKÂYE

Hepimiz Birbirimizin Örneğiyiz / Hikâye

Hepimiz Birbirimizin Örneğiyiz

Suat Derviş

Yayına hazırlayan:
Zehra Toska

O Ğ L A K / EDEBİYAT /HİKÂYE

Hepimiz Birbirimizin Örneğiyiz / Suat Derviş
Yayına hazırlayan: Zehra Toska

© Suat Derviş, 1998
© Zehra Toska ve Oğlak Yayıncılık ve Reklamcılık Ltd. Şti., 1998
Bu yapıtın bütün hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntıların dışında yayımcının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Kitap ve genel tasarım: Serdar Benli
Kapak tasarımı: Işıl Şeker
Dizgi düzeni: GillSansLight 10/ 12 pt.
Ofset hazırlık: Oğlak Yayınları
Baskı: Oğlak Baskı Hizmetleri

Oğlak Yayıncılık ve Reklamcılık Ltd. Şti.
Genel Yönetim: Senay Haznedaroğlu
Yayın Yönetmeni: Raşit Çavaş
Zambak Sokak 29, Oğlak Binası, 80080 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0-212) 251 71 08-09, Faks: (0-212) 293 65 50
e-posta: oglak@oglak.com

Birinci baskı:-Mayıs 1998
ISBN 975 329 - 192 - 2

İçindekiler

"Suat Dervişseverler"e / Zehra Toska **9**

Bir Yaz Gecesi **13**
Bir Talâk **19**
Bir Sarhoşun Vasiyetnamesi **23**
Deli **26**
Behire'nin Talipleri **51**
Avdet **89**
Yuva **96**
Erkek Aşkı **102**
Saniha Sayfiyede **110**
İstanbul Hanımlan Niçin Dedikoduya Sebep Olurlar **134**
O mu? **181**

"Suat Dervişseverler"e

Zehra Toska

Hepimiz Birbirimizin Örneğiyiz başlığını taşıyan bu kitap, biri dışında (Erkek Aşkı), Suat Derviş'in 1923 ve 1926 yıllarında yayımlanan kitaplarından seçilen hikâyelerini içermektedir. Hemen belirtmek gerekir ki yazarın bu başlığı taşıyan bir hikâyesi yok; yayıncımız Raşit Çavaş'ın çok beğendiğim önerisi doğrultusunda, "Bir Sarhoşun Vasiyetnamesi" adlı hikâyede geçen bir cümle yalnızca.

Burada Suat Derviş'in yaşamöyküsünden söz etmeyeceğim. Yine Oğlak Yayınları'ndan çıkan *Kara Kitap*'ın (1996) önsözünde daha genel ve Saliha Paker'le birlikte hazırladığımız "Yazan, Yazılan, Silinen ve Yeniden Yazılan, Özne: Suat Derviş'in Kimlikleri" adlı makalede ise (*Toplumsal Tarih*, Mart 1997) ayrıntılı olarak bu konuyu ele almıştık. Ayrıca son yıllarda gazete ve dergiler sütünlarını Suat Derviş'e açmaya başladı ve onun için bu sene bir panel de düzenlendi. On altı yaşında yazdığı ilk yayınlanan kitabı *Kara Kitap*'tan (1921) son kitabı *Fosforlu Cevriye*'ye (1968) kadar onu aşkın kitap, tefrika roman ve çeşitli dergilerde yayımlanmış hikâyelerinden, makalelelerinden birkaçı dışında henüz haberdar olunmamakla birlikte Suat Derviş'e gösterilen bu ilgi memnuniyet vericidir.

Unutulması/silinmesi kadar günümüzde tekrar hatırlanması da onun politik kişiliyiğiyle bağlantılı gözükmektedir. Oysa, "*Kırk seneyi aşkın yazı hayatımda Türk okuyucusu teveccühünü benden esirgemedi. Gerek kendi imzamla gerekse çeşitli müstear imzalarla yazdığım yazılar, hayatta en yakın dostlarım olan okuyucularım*

*tarafından beğenildi, tutuldu... [*Babasının öldüğü*] 1932 yılından beri yaşamak için hayatta kalemimden başka bir varlığım olmadı... Arada, gurbette iken ikiz kardeşimin ekmeğini paylaştığım seneler müstesna, 1932'den bu yana beni okuyucularım yaşattı. Bütün hayatımı onlara borçluyum.*" (Paker-Toska 1997: 14) diyen Suat Derviş'i artık yalnızca onun hakkında söylenenlerle değil, eserleriyle tanımak ve değerlendirmek gerekmektedir.

Hepimiz Birbirimizin Ömeğiyiz'e gelince... Bu kitapta yer alan hikâyelerin seçimi, hemen her seçki kitabında olduğu gibi kişisel beğeniye tabi olduğu açıktır. Ancak, bu yayında yer almayan öbür hikâyelerin ilginç olmadığı sonucu çıkarılmamalıdır. Bir kitap formatının el verdiği kadarıyla da olsa okuru onun hikâyeleriyle tanıştırmak istedik. Bu hikâyeler, ad olarak bile onun en az tanınan eserleri olan hikâye kitaplarından seçilmiştir. "Deli", "Bir Yaz Gecesi", "Bir Talâk", *Ahmet Ferdi*'den (İstanbul: Kütüphane-i Suudi, 1329/1923. Kitaptaki öbür hikâyeler: "Ahmet Ferdi", "Bir Kış Gecesi", "İtiyad", "Hortlak", "Bir Resmin Karşısında", "Başucunda", "Leyle", "İlk Vicdan Azabı", "Nesrin", "Fatma"); "Behire'nin Talibleri", "Seniha Tatilde", "İstanbul Hanımları Niçin Dedikoduya Sebep Olurlar" *Behire'nin Talipleri*'nden (İstanbul: Kütüphane-i Suudi, 1329/1923. Kitaptaki öbür hikâyeler: "Doğruluk Yüzünden" "Saf Bir Delikanlının Hikâyesi"); "O mu?", "Yuva", "Bir Sarhoşun Vasiyetnamesi", "Avdet" *Beni mi*'den (İstanbul: Suhulet Matbaası, 1926. Kitaptaki öbür hikâyeler: "Yeşil Elbise", "Başkalarının Saadeti", "Gönül Bu", "...Ve Cevap Vermediler", "Akşam Karanlığında"); "Erkek Aşkı" ise *1924 Senesinde Çıkmış En Güzel Hikâyeler* adlı kitaptan alınmıştır (İstanbul: Resimli Ay Matbaası, 1928).

Yazarın, ilk dönem eserlerini "çocukluk tecrübeleri" olarak değerlendirip bizzat kendisinin değerlendirme dışında tutmak istemesine rağmen (Paker-Toska 1997: 17-18) yazarla aynı kanaatte olmadığımı vurgulamak isterim. Birkaç tefrika romanı dışında bütün eserlerini okumuş bir okur olarak, onun hikâyeleri, özellikle de bu dönem hikâyeleri, en beğendiklerim

oldu. Akıcı bir dil, renkli ve ironik bir anlatımla ele alınan konular daha çok kadın odaklı. 1920'li yılların köhnemeye yüz tutan konaklanyla yeni zengin sınıfın tercih ettikleri Şişli'deki apartımanlarda yaşayan salon sahibi kadınların yaşamlarından kesitler veriliyor. Kadınlı erkekli çay ve yemek ziyafetleri verilen, şıklıkta yarışılan bu salonlarda, şiirleri olduğu şaibeli şairler de dahil olmak üzere herkesin birer edebiyat tutkunu olduğu ortaya çıkıyor. Kocalarının vagon ticaretindeki becerileriyle orantılı olarak göz kamaştıran kadınlar diğerlerinin eşlerini aşağılamalarına yol açıyor. Diplomat erkekler genç kızların ideallerini oluşturuyor.

Bir yaz gecesini okurken onun gerçek yaşamöyküsünden bir kesit mi olduğunu düşünüyor, "Edip"in acaba "Eğemedim o kadının başını" diyen Nâzım Hikmet mi olduğunu akla getiriyor; "Avdet"de, "Yuva"da, benzer gözlemlerimizi hatırlıyor, "Bir Sarhoşun Vasiyetnamesi"ni hergün yaşıyorsunuz.

Yalnızca ironi değil aynı zamanda okurda bunalım ve korku uyandırmayı amaçladığı gotik bir anlatımı da var Suat Derviş'in. Birkaç hikâyesinde göze çarpan bu anlatım biçimi tam olarak *Buhran Gecesi* (1924) adlı romanında ortaya çıkıyor.

Suat Derviş artık yazar kimliğiyle okurlarıyla yeniden buluşuyor. Oğlak Yayınları'nın yayımladığı *Kara Kitap, Aksaraydan Bir Perihan* ve *Hepimiz Birbirimizin Ömeğiyiz* dışında diğer eserlerinin de yayına hazır olduğunu şimdiden duyuralım.

Bir Yaz Gecesi

Geniş kanepenin birer ucunda oturuyorlar. Odaya boncukla işlenmiş, yeşil ve mavi renkte, acayip hayvan resimleriyle süslü kızıl abajurdan dökülen yeşil, mavi ve kırmızı gölgeler doluyor. Dışarda bir yaz fırtınası başlangıcı var... Uzaktan şimşek çakıyor, gök gürüldüyor.. Simsiyah bulutlar, ufukta yıldızları söndürüyor. Balkonun kapısı karanlık bir gece üstüne açılmış...

Fatma, çok kızarmış olan güzel yüzünü elindeki karanfil demetinin içine saklarken, Edip, biraz müteheyyic, bir küme siyah ipeği andıran bu saçları, bu saçların üstünde abajurdan dökülen renklerle, pırıldayan mavi, yeşil ve kırmızı yıldızcıkları, sonra saçların arasından görülen ufacık kırmızı kulakları ve sıcak bir esmerlikle mevzun enseyi süzüyor:

"Fatma! Bu gece size hiç bir şeyi hatırlatmıyor mu?"

Edip'in müteheyyic sesi, odanın içinde titriyor.

"Fatma! Yüzünüzü demetten kaldırınız. Bu gece size hiç, hiç bir şeyi hatırlatmıyor mu?"

Fatma, kapalı duran göz kapaklarına, alnına, yanaklarına sürdüğü bu taze ve serin çiçeklerin, sıcak ve sarhoş edici kokularını hatırlıyor...

"Fatma cevap versenize!.."

Fatma, yanan yüzünü serin çiçeklerin nevazişinden çekiyor. Yüzünde, durgun sulardan çalınmış, iki damla gibi titreyen, yeşil ve elemli gözleriyle Edip'e uzun uzun bakıyor. Sonra biraz heyecanlı bir sesle:

"Evet Edip!.." diyor. "Bu gece... Bu gece bana, sizin

hatırlayamadığınız kadar çok şeyler hatırlatıyor, dinlemek ister misiniz?"

Şimdi ona biraz daha yaklaşıyor.

"Bütün bir hikâye Edip.. Bütün uzun ve elemli bir hikâye... Küçük, zavallı bir kızın, küçük ve zavallı bir kadının hikâyesi... Bu, bilmem, sizi alakadar eder mi?.. Siz bu hikâyeyi dinlemek ister misiniz? Hayır demeyiniz... Madem ki bana sordunuz; madem ki bana bir şey hatırlatıp, hatırlatmadığını sordunuz; dinleyiniz!.. Size küçük bir kızdan bahsedeceğim... Size küçük bir kızın aşkından... Edip... Edip, size aşkımdan... size karşı olan aşkımdan bahsedeceğim..."

İnce ve hararetli elleriyle genç adamın ellerini tutmaya uğraşıyor.

"Bundan beş, altı sene evveldi. Değil mi Edip? O zaman ben ne küçük ve ne zavallı bir kızdım. Siz... siz Edip, yine böyle büyük, güzel, meşhur ve bütün kadınların muhabbetini kazanan bir adamdınız!.. Hiç anlayamadım... benden ne istediniz? Niçin benimle meşgul oldunuz? On sekiz yaşında bir çocuğun nazarınızda ne ehemmiyeti olurdu? Edip, sizin için ben ne idim? Oh! cevap vermeyiniz!.. Bir şey.. hiç bir şey duymak istemem, bunları ebediyyen öğrenmeyeceğim. Benim hülyalarım var. Anlıyor musunuz? Benim hülyalarım var. Ben onları bütün hakikatlerden daha çok seviyorum. İnkâr etmeyiniz!.. Edip, bütün bir yaz sizi herkesten, etrafınızda dolaşan bütün kadınlardan... evet bütün güzel, zarif kadınlardan daha fazla meşgul ettim... Benim yanımda bulunmayı, onların meclisinde olmaktan daha fazla seviyordunuz. Unuttunuz mu Edip?.. Benimle beraber esmer yaz akşamları, esmer parmaklarımı okşarken; akasya ağaçlarının gölgeleriyle loş olan yolda yürümeyi, benimle beraber ağır sıcak ve mehtapsız yaz geceleri, yıldızların ve kehkeşanın içinde pırıldadığı denizin üstünde küreklerimizle fosforlu yollar açarak; arkamızda ateşleriyle beraber bırakıp, sandalımızın içinde karşı karşıya oturup, konuşmadan karanlıkların içinde kaybolmayı ne çok severdiniz... Benimle beraber kırlarda

koşmayı, ellerinizi dikenlerde yırtmayı, benimle beraber sonbahann âşık rüzgârlarına karşı koşup tıkanmayı severdiniz... Sonra.... sonra Edip! Hayır demeyiniz... Beni de severdiniz... Gözlerimin bulutlu bir göğün altındaki denizlerden aldığı rengini, saçlanmın, fırtınalı bir ormanı andıran dalgalarını, tenimin, o güzel akşamların rengini çalan esmerliğini severdiniz... Hayır demeyiniz!.. Bu benim hayatımın tesellisi... Bütün zavallı hayatımın tesellisidir Edip! Beni severdiniz. Beni o güzel akşamlardan, o büyülü gecelerden bir parça gibi taze bir çiçek, okşayıcı bir rüzgâr, muattar bir hava, bir renk, bir koku, bir şey... Ne bileyim ben!.. O güzel tabiatı itmam eden bir şey, bir şeycik gibi severdiniz...

Ben, sizin yorulmuş, şiirsiz, çiçeksiz, taravetsiz kalmış, çorak kalmış hayatınızda bir tazelik gibi idim... Çorak kalmış mevcudiyetinizin yanında benim varlığım, serin bir menbaa, billur gibi suyuyla şıkırdayan serin ve tatlı bir menbaa benzerdi! Edip! Siz manevi yorgunluklannızdan benim yanımda dinlenir; siz hakikatlerinizi benim yanımda unuturdunuz!.. Yalnız bir ay bile olsa, bana.. sade bana bağlı oldunuz ya!.. Eğer sonralan bedbaht bile olduysam, size küskün değilim. Oh!.. Hayır... hayır size kızgın değilim...

Siz bana dünyadaki saadetlerin en büyüğünü tattırmış idiniz. Siz bana sevmeyi öğretmiştiniz evet... İradesiz ve mantıksız, çılgın bir sevginin bütün büyüklüklerini, hayatın tatlı buhranını ve deliliğini, korkak ve esir bir aşkın bütün zevkini, bütün şevkini hep siz bana öğretmiştiniz. Edip!... Edip!, siz bana saadeti öğretmiştiniz."

"Fatma!.. Fatmam!.."

Edip, avucunun içindeki san ve solgun yapraklan hırpalıyor. Fatma şimdi, yavaş yavaş, kanepeden halının üstüne süzülüyor. Saçları ensesine doğru düşmüş, ince, mevzun kollan Edip'in dizlerine dayanmış, başı arkaya eğilmiş, gelin çiçekleri gibi beyaz ve solgun, göz kapaklan kısık titriyor İnleyen bir sesle sözüne devam ediyor:

"Edip!.. Bir gün geldi... evet, meş'um bir gün geldi ve siz, benden usandınız, bunu da inkâr etmeyiniz... Edip benden usandınız. Artık, sizin için ben bir şey değildim. Artık üstünüzde eski füsunum, eski nüfuzum, eski tesirim kalmamıştı... Artık beni sevmiyordunuz... Artık, geniş ufuklar karşısında, yan yana sessiz geçen akşamları, denizlerde şeytani fenerler yakarak, karanlıklar içindeki gezintilerimizi; kırlanmızı, ağaçlanmızın gölgesini, hiç hiçbir şeyi sevmiyordunuz. Edip siz artık hiçbirimizi sevmiyordunuz."

Sesinde öldürülmüş hınçkınklar, gözlerinde akmayan yaşlarla devam ediyor:

"Edip! Beni affediniz. O zaman çocuk ve tecrübesizdim. O zaman ebedi hislere, mutlak saadetlere, nihayetsiz sevgilere imanım vardı. Dünyayı bilmiyordum, Edip! İnsanları tanımıyordum... Beni affediniz. O zaman sizi, dünyanın en fena adamı zannetmiş, o zaman sizden nefret etmiştim. Sizin gözlerinizdeki bezginliği, yorgunluğu, bıkkınlığı anlar anlamaz; siz beni bırakmadan evvel, sizden kaçmak benim için lazımdı. Ve bir gece, hatırlıyor musunuz Edip?.. Fırtınalı, gürültülü, tıpkı bu gece gibi bir gece... Böyle sarhoş edici kokular ve gürültülerle dolu bir gece, size bahçedeki ağaçların altında birinci defa olarak, benliğimden, gönlümden, aşkımdan, heyecanımdan bahsettim... O gece ellerimi tutuyor, endişe ile gözlerime bakarak: 'Fatma! Yavrum hasta mısın?' diye soruyordunuz... Oh! Edip benden ne kadar uzaktınız."

Fatma yavaş yavaş, siyah lekelerle derinleşen göz kapaklarında nemlerle sözüne devam ediyor:

"Çocuktum Edip!.. Fakat bu beni kuvvetli olmaktan menetmiyordu. O gece, hummalı bir hastanın sayıklamalarını andıran sözlerle sizi şaşırtıyordum... Size bazen aşkımdan bahsederken, birden şimşekle kamaşan gözlerimi, kuvvetli göğsünüzde saklıyor; size mesudum derken ağlıyor, felaketten ve ayrılıktan bahsederken gülüyordum. Sizi en çok sevdiğim dakikada, ellerimi tutmak isteyen avuçlarınızdan kurtuluyor, başımı kaldırıp

çılgın bir bakışla yüzünüzü süzerek: 'Biliyor musunuz Edip sizden nefret ediyorum.' diyordum. Oh!.. Sizden nefret ediyordum. Ve hınçkırıyorduk... Beni anlamıyordunuz. Benden yaşlı olmanız, benden tecrübeli bulunmanız, meşhur adam olmanız, uzun senelerde meydana getirdiğiniz eserleriniz, her şeyiniz neye yarıyordu?!.. Bütün şöhretiniz, bütün dimağınız, bütün eserleriniz ve zekânızla siz beni anlayamıyordunuz... Siz beni anlayamazdınız. Ben sizden çok yüksek, çok derindim.

Benim şöhretim, benim aklım, benim tecrübem yoktu... Benim sadece ızdırap çeken âşık bir gönlüm, zavallı... hayır... hayır mesut bir gönülcüğüm vardı..."

Fatma, bir müddet dinlenmek ister gibi sustuktan sonra tekrar sözüne devam ediyor:

"Bu, bizim son gecemizdi Edip!.. Ben bunu biliyordum. Siz bilmiyordunuz. Siz yalnız o beni değil, o gün, beni seven zavallı ve iyi bir adamın zevcesi olmak için, söz verdiğimi de bilmiyordunuz. Sizi ne kadar çok sevdiğimi de bilmiyordunuz... Sizi, bir daha görmedim; sizden kaçtım... Dediler ki nişanlandığımı öğrendiğiniz zaman şaşmışsınız! İşte o kadar. Biraz bile mütessir değilmişsiniz ve yine hiç durmadan, eğlenceli, gürültülü hayatınıza devam etmişsiniz. Bir parça bile müteessir olmadan..."

"Fatma!.. Fatma beni dinler misiniz?"

"Sizi çok sevmiştim Edip! Sizi öyle çok, öyle fazla, öyle derin sevmiştim ki!.."

Fatma gözlerini, elleriyle kapayarak susuyor.

"Sizi seviyorum Fatma! Sizi hâlâ seviyorum. Ya siz, şimdi beni seviyor musunuz?"

Fatma, çılgın bir itirafla yanan gözlerini ona kaldırıyor Duvardaki büyük levhada, kendine yalvaran bir emniyetle bakan bir çift göz var. Bir çift iyi ve seven göz ona:

"Fatma! saadetimi kırmaya cesaretin var mı?" diyor

Fatma, gözleri iyi yürekli kocasının resimdeki gözlerine dikilmiş, bir müddet susuyor. Oh! Hayır... hayır... Bu iyi, müşfik fedakâr adamın saadetine hürmeti var.

"Hayır..." diyor. "Hayır Edip. Şimdi... şimdi hepsi geçti; artık sizi sevmiyorum."

Ve yerinden hızla doğrularak; Edip'in yüzüne gülmeye gayret ediyor. Sonra aynanın karşısında saçlarını düzeltirken:

"Ne kadar çocukmuşum!" diyor. Bakınız, bakınız, size geçmiş şeyleri anlatırken ağlamışım!.."

Edip susuyor... Dışarda iri taneli bir yağmur yağıyor.

Bir Talâk

Elindeki incecik ağızlığının, ucundaki küçücük sigarasının külünü, tablanın içine silktikten sonra, sımsıkı toplanmış siyah saçlarının açık bıraktığı ufacık pembe kulaklarındaki uzun siyah küpeleri sallayan bir hareketle, başını çevirerek:

"Oh Muazzez!.." dedi. "Sen de mi bu suali soruyorsun?.. Sen de beni çocuk ve manasız buluyorsun?.. Sen ki ta küçüklüğümden beri beni, benden iyi tanımış, benden iyi öğrenmiştin...

Zaten Arif'in zevcesi olmaya karar verdiğim zaman, yine benim ellerimden tutarak bana: 'Seher!..' dememiş miydin?.. 'Iyi düşündün mü? Bu bütün bir hayat içindir Halbuki sen...'

Evet ben!.. İzdivacımın ilk ayları, kocamın ne kadar iyi bir adam olduğunu görerek, sana saadetimi söyledikçe, sen yine güler ve emniyetsiz gözlerle bana bakardın Muazzez!.. Bu rahatın, bu sükûnun, bu ataletin hayatımın sonuna kadar devam edemeyeceğini, sen benden daha iyi anlardın.

Sen beni, benden iyi bilirdin Muazzez!.. Sen beni, en küçük yaşımdan beri tetkike alışmış, sen beni, durmadan mektep değiştiren, üç günden fazla aynı oyunu oynamayan bir çocuk olarak görmüş, sonraları üç günden fazla aynı şeyi düşünmeyen, aynı şeyi sevmeyen, her zaman yenilik değişiklik peşinde koşan bir genç kız olarak tanımıştın.

Bazı günler, bana geldiğin zaman, beni odamın içinde çekmecelerini yerleştiren, hizmetçilere emreden iyi bir ev hanımı görür; ertesi gün bahçede, evin bütün çocuklarına yaramazlık öğreten bir çılgın gibi bulurdun.

Bazı günler, kütüphanesinin önünde, dindar bir aşkla, kitap okumakla meşgul bulduğun Seher'ini, birkaç kere, birkaç gün evvel en sevdiği bir şairin kitabını, çocuklara tuzluk, kayık, külah yapmak için yırtarken, parçalarken görmez miydin?

Her şeye nasıl çılgın bir şevk, aç bir tehalükle sarılırdım. Sıra ile sen beni dindar, imansız, hırçın, uysal, merhametli, katı yürekli olarak görmüştün. Ve bütün bu şeyleri, nasıl hissederek, nasıl inanarak yapardım...Birkaç zaman, âdeta çılgınlık derecesine giren bir itikatla secdelere kapanır, oruç tutar, Kur'an okurken birdenbire, nasıl olur da en dinsiz feylosofların sözlerinden zevk duyacak kadar değişirdim...

Bir hiçe ağlayacak kadar merhametli olduğum günlerin sonlarında en büyük sefaletlere gülecek kadar katı yürekli olmak; bir melek kadar uysal iken, hırçınlık ve inat ile etrafındakileri bedbaht edecek kadar başkalaşmak için bende ne değişirdi?

Hangi kuvvet beni bu hale sokardı? Aniden sevmediğim şeyleri sevmek, sevdiklerimden nefret etmek; zevklerimi, fikirlerimi değiştirmek için benliğimde ne gibi tahavvülat olurdu?

Bugün bana bu suali sormak için acaba sen de mi beni anlamazdın Muazzez! Sen de mi, gönlümde nihayetsiz ve şedit bir sıkıntıyla dünyaya geldiğimi anlamazdın?.. Her şeyden sıkılırdım Muazzez!.. Odamdan, eşyamdan, düşüncelerimden, hislerimden, etrafımda insanlardan, bulunduğum memleketten, hatta yüzümden, kendi yüzümden bile sıkılırdım...

Sonra, ne olduğunu, nerede olduğunu bilmediğim memleketlerin, usullerin, âdetlerin, zevklerin, insanların, nebatatın, hayvanatın hasretini çekerdim... Öyle bir hasret ki Muazzez!.. Öyle şiddetli, öyle paralayıcı bir hasret ki bilinmeyen, duyulmayan, işitilmeyen, şimdiye kadar kimsenin görmediği, kimsenin hissetmediği zevklerin, kederlerin, dünyaların, yıldızların, göklerin, mehtapların hasreti!..

Bilmem ki sen, her zaman üstünde bulunduğun kürenin,

aynı noktasından aynı göğü, aynı geceyi, aynı gündüzü, aynı bulutlan, aynı yazı, aynı kışı... Sonra hep, hep o insanlan görmekten, hep aynı âdetlere, aynı kanunlara tâbi olmaktan sıkılmadın, bunalmadın mı?

Ben, elimden geldiği kadar bu yeknesaklığı değiştirmeye gayret eder, bu şeye, odalarımın eşyalarını, kendi kılığımı, hislerimi, meşguliyetimi değiştirerek başlardım... Fakat hiçbir şey içimde acıkmış bir canavar gibi, benliğimi kemiren bu sıkıntıyı öldüremez ve her yenilik, beni bir kaç zaman meşgul ettikten sonra yine bilmediğim başka şeylerin hasretiyle kıvranmağa başlardım...

Sana yemin ederim ki Muazzez! Kocamı, etrafımdaki erkeklerin hepsinden çok beğeniyor, hepsinden fazla seviyordum... Kendisi iyi ve akıllı, müşfik ve himayekârdı. Sonra, bütün deliliklerimi müsamaha ile karşılar; beni mesut ve memnun etmek için, her şeyi yapmaktan çekinmezdi.

Halbuki, onu her gün karşımda görmek, her gün bana aynı şefkat, aynı muhabbetle hitap edişini duymak, her gün onu sofrada karşımda, odamda yanımda görmek, her gün onunla yaşamak... Oh Muazzez!.. Bilemezsin, onu sevdiğim, herkesten fazla sevdiğim halde beni ne kadar sıkıyordu.

Üç sene aynı hayatı yaşamak, ona mesut bir yüz gösterebilmek, onu mesut edebilmek için, ne kadar cebr-i nefs ettim. Bu âtıl saadet, bu yeknesak rahat, bu her gece koltuğuna gömülüp sigaralarını içerken gazete okuyan, her gün aynı şeyleri söyleyen, hisseden erkek!.. Bu koca! Oh Muazzez! Eğer ondan ayrılmayacak olsaydım muhakkak çıldırırdım. Ve evet -niçin şaşıyorsun- evet bu üç sene hep aynı saatleri yaşadığım hayatı değiştirmek için, Arif'e kendini sevmediğimi, kendinden nefret ettiğimi ve bir başkasını sevdiğimi söyleyerek beni boşamasını, beni bırakmasını istedim. Anlamıyor musun Muazzez?

Görüyorum... görüyorum ki anlamıyorsun. Bilmiyorum... Dünyaya benim gibi, göğsünde meşum bir sıkıntıyla gelmeyen,

bilinmeyen şeylerin aşkını, olmayan şeylerin hasretini çekmeyen bir kimse beni anlayamaz ki!.."

Seher biten sigarasını tablaya attıktan sonra, başını koltuğun kenarına dayadı. Ve ağızlığını, mini mini parlak dişleriyle ısırarak, gözlerini kapadı... Muazzez, ince elleriyle, onun koltuğun yanına koyduğu elini okşayarak:

"Zavallı Seher'ciğim!.." dedi. "Sen hastasın!.."

Bir Sarhoşun Vasiyetnamesi

Her şey yalan ! Bir şeye inanma. İnanmak aptallıktır Aptallık bazen çok akıllılıktan da daha iyi bir şey mi diyorsun, yalan! Akıl zehirdir... Aptallık uyuz... Çektiklerine layık olanlara merhamet etme, zaten merhamet gülünç bir şeydir! Hiçbir zaman mahallinde sarfolunmaz. Bilmem onun sarf olunacağı mahal var mıdır? Dünyada herkes layık olduğunu bulur, tahammül ettiğini çeker, tahammül etmediğini de çeker diye mi iddia ediyorsun, tahammül etmese katlanamaz. mağlup mu olur? Hayır mağlup olmaz... Mağlup edemez ve tahammül edemezse ölür. İşte bu kadar.

Şimdi karşımda biraz sonra beynime sıkacağım kurşunu taşıyan tabancam var Ben de aynı masanın başında bu satırlan sükûnetle karalıyorum. Belki yarın bu hareketimi görenler: "İşte bir mağlup hayat daha" diyecekler. Ne yanlış düşünüş... Ben bir mağlup hayat değilim... Hayır... Ben bir mağrurum! Başka bir dünya, daha mükemmel, daha nefis ve müterakki bir dünya, daha ideal bir dünya için halk olunmuş ve bu pis, bu iğrenç ve iptidai dünyanın iptidai kavaninine boyun eğmek istemeyen bir mağrurum! Bir mağrur ve mütekebbir!

Kibirliyim!.. Yarın cenazemin yanındaki şu masanın üstünde bu kâğıdı bulup okuyacak olan yabancı, beni dinle: Kibirliyim!... Ve bu, hayatta en büyük kuvvetim oldu.

Hayatın bütün safahatını yaşadım. Sıra ile mesut, mükedder, neşeli, gamlı, zengin, fakir oldum. Dünyada maddi ve manevi hiçbir meşakkat hiçbir zevk yoktur ki ben onu tanımayayım. Her şeyi tattım. Her şeyi öğrendim ve işte her

Dünyanın saadeti, felaketi kadar kudretsiz, felaketi saadeti kadar gülünç! Neşe ile hüznün ehemmiyeti sabun köpüğünün mevcudiyeti gibi bir şey!

Yaşadıkça gördükçe anladım ki bütün bu şeyler için yaşamak zahmete değmiyor. Ve bana yakışmıyor. Bu dünyadan geldiğim gibi gidiyorum. Hiçbir şeyi götüremiyorum. Her şeyi burada bırakarak gidiyorum. Geldiğim gibi... geldiğim yere... ademe... hiçliğe... Mademki böyle gideceğim... niçin dünyaya bırakacağım şeyleri kazanmaya çalıştım... Bir esir gibi...

Ey yabancı... Benim başlangıcımla nihayetimi düşün ve eğer kendinde kuvvet, şevk bulursan sonra çalış !

Dünyada alnının teri, yorgunluğun, canın bahasına kazanıp bıraktığın şeyler kime kalacak biliyor musun? Tanımadığın bir sürü insana!... Kendi kalbini, vicdanını gözönüne getir. Sen değerde bir adama hazır bir iş bırakmak zahmetine değer mi? Yazık değil mi? Bana hiddetlenme... Ben de seni kendi kalbimi, vicdanımı, ahlakımı yoklayarak buldum ! Biz buyuz, Âdem de bu idi, ötekiler de... Hepsi,... hepsi bu idiler.

Hepsi bizdik! Hepimiz birbirimizin örneğiyiz. Bizden evvel gelenleri unutur... hatırlamaz, gelecek nesle yalnız biraz daha uzun yaşamak; hiç olmazsa hatıratta yaşamak arzusuyla bir eser bırakmaya uğraşırız. Dimağımızın maziye merbutiyeti yoktur! Ölmüş babanı ne kadar zaman düşündün? Oğlun seni arkandan ne kadar zaman derhatır edecek; ey yabancı! Ben hayatı baştan başa katetmiş, her yolunda dolanmış ve şimdi seyahatinin sonuna gelmiş bir yolcuyum.

Beni dinle: Dünya hiç bir zahmete, hatta nefes almak zahmetine bile değmez! Çalışma mümkünse, kendi hesabına başkalarını çalıştır! Sevda sana zevk oldukça sev... Fakat sevgi sana keder olmaya başlayınca kendini koru!.. Sadık kalmayı düşünme. Sevdiğini pek çabuk kaybedersin! Eğer aldatılmak istemiyorsan yanına her geleni aldat. Kendi menfaatinden ve rahatından başka bir şey düşünme ki halk arasında, akraban nezdinde kıymetli olasın.

Hiçbir şeye inanma, hiçbir şeyi doğru ve hakiki, hâkim ve büyük, sahip diye tanıma, esir olmazsın! Sen hem padişah hem de karınca ile müsaviysen senin büyüğün ve küçüğün yoktur. Bunu icat edip başına efendi alma, herkesi idare etmeye kalkma, herkesin esiri olursun. Mevkiinden memnun olma.

Onun da büyükleri vardır. Fakat büyüklerine geçsen yine sukut-ı hayale uğrarsın; çünkü dünyada insan hırsını tatmin edecek mevkii yoktur!

Fenalığa maruz kalmamak için, fenalık görmemek için fenalık yap! Fenalığı çekmektense yapmak bin kat müreccahtır!

Yaşamak için lazım gelen şeyleri bildiğim halde niçin öldüğüme hayret etme, bütün bunları yapmak hayata uymaya uğraşmaktır. Ben bunu zahmete layık görmedim!

Sonra da bütün bu söylediklerime körü körüne inanma... araştırmadan inanmak yanlış yollara, araştırmak ise imansızlığa sevkeder. Ben araştırdım ve imansızım!

Fakat dinle yabancı: Yine tekrar ediyorum, her sözüme inanma. Ben bu akşam sarhoşum... Ve kim bilir bütün bu yazdığım şeyler için değil, sadece sarhoş olduğum için ve sarhoşlukla ölümü hoş bulduğum için intihar ediyorum. Belki de yarın ayılacak olsam (imkânsız şey) kendi ölümüme ağlardım!

Deli

Birinci mektup

Ablacığım,

Şakaklarımda sıkan bir ağrı, göğsümün üzerinde bir acı var. Başım dönüyor, karşımda, kanepe, masa, kütüphane sanki birbirlerine sarılmış raksediyorlar.

Abla, niçin bana sık sık mektup yazmıyorsun? Burada tek başıma bütün hicranlarım ve zavallılıklarımla karşı karşıyayım. Bana acımıyor musun?

Hayatta bütün benliğimle merbut olduğum bir tek mevcut sensin! Bilsen seni ne kadar yanımda istiyorum. Yanımda olsan her sıkıntılı her korkulu dakikamda göğsüne sığınsam, ve sen o ince parmaklarınla alnımı okşayarak bana:

"Korkma cici... Ben buradayım!" desen...

Gözlerimde yaşlar var... Devam edemiyeceğim...

.....vücuduna sarılarak yanan başımı göğsüne kapayıp, bağırarak ağlayarak, inleyerek, acılarımdan bahsetmek istiyorum.

Evin içinde bir ölüm sessizliği var. Bitişik odada şarkı söylemeye uğraşan Adnan'ın ahenksiz sesinden başka bir şey duymuyorum.

Gecenin bu ilerlemiş saatinde hâlâ uyumamış. Zavallı kardeşim, onun bu perişan hali beni ne kadar bedbaht ediyor. Sabahtan akşama kadar sevgili gözleri cansız, odanın içinde geziyor Gömleğinin önü karışık sakalının arasında bir yol bırakarak mütemadiyen ağzının sağ tarafından akan salyaları ile daima kirli odasına girdiğim zaman onu bu halde görünce ne kadar

mükedder oluyorum. Hele o ahengi değişmeyen şarkılarını bitirdikten sonra herkesin yüzüne kahkahalarla gülerken, kendimi tutamıyor, gözlerim yaşlı odama kaçıyorum. Sonra şezlongun üzerine atılıyor, senin kendi ellerinle yaptığın ipek yastıkların arasına talihsiz başımı gömerek kimbilir kaç saat ağlıyorum!

Başım ne kadar ağrıyor... Beynim dumanlı... gözlerim yanıyor... Zannederim ki yine sinir nöbetim tutacak, vücudumda bir gerginlik var, ellerim kilitlenmek üzere, çenemi dişlerimi kıracak kadar sıkıyorum, anlıyorum birazdan acı feryatlarla halının üstünde çırpınacağım.

Ablacığım, böyle bir zamanda yakın, müşfik bir vücuda ne kadar muhtacım. Hatırlıyor musun cici; zavallı anneciğim de böyle tıpkı benim gibi bir gece baş ağrısından kıvranmış ve bir sinir nöbetinden sonra aklını kaybetmişti.

Allah'a çok şükür ki sen onun çocuğu değilsin, içimizde yalnız sen bu hastalıktan korkmuyorsun, ne mesut bir insansın ki abla annen deli değilmiş!

Acaba niçin böyle yalnız gecelerimde hep çıldırmaktan, aklımı, zihnimi, muhakememi kaybetmekten korkuyorum? Ve böyle zamanlarda Adnan'ın içeriden gelen sesi beni o kadar asabileştiriyor ki... Abla... abla sahiden deli olacak mıyım? Bana daima yaz, beni meşgul et... O kadar bedbaht ve yalnızım ki...

Burada beni anlayan, beni seven kimse yok! Teyzem çok titiz oldu. Daima yatakta kalmak onu pek hırçın ediyor. Onu yatağa bağlayan derdi beni de bu eve bağlıyor Eğer o hasta olmasaydı, Adnan'ı bir hastahaneye bırakır, sana gelir, kollarının arasına saklanırdım. Beni muhafaza ve tedavi ederdin değil mi?

Senden ayrıldığımdan beri gülmesini, konuşmasını unuttum. Senin yanına gelsem, en büyük kederlerine rağmen solmayan tebessümlerine bakar bakar inan bana yeniden gülmesini öğrenirdim!

Zehra

İkinci mektup

Abla,

Deminden beri penceremin önünde çok yıldızlı göğü seyrediyorum. Gözlerim yıldızlardan yıldızlara kayarken başımın büyüdüğünü hissediyorum. Sanki feza bütün haşmeti ve korkunçluğu ile gözlerime... hayır hayır gözlerime değil zavallı başıma dolmuştu. Başımın taşıyamayacağı kadar geniş fakat mühim düşünceler zihnimi yoruyordu. Şakaklarım çatlıyor zannettim.

Ellerim şakaklarımda, alnımda soğuk camın teması bilmem kaç saat öyle kaldım. Göğün büyüklüğü sanki beni üzüyordu, semayı güya bütün âlemleri, güneşler ile başımın, omuzlarımın üzerinde taşıyor kadar yorgundum.

Abla gördüğüm şeylerin azameti karşısında eğilmek, yerlerde sürüklenmek ve bunu yaratan kuvvete saatlerce coşkun coşkun tapmak istedim. O dakikada her şeye inanıyordum. Emin ol benim yerimde, benim gözlerimle herhangi bir dinsiz göğü seyretseydi yaratanın kuvvet ve kudretinin karşısında secde ederek, sormadan, araştırmadan inanmak ve taabbüd etmek isteyecekti.

Birden her gördüğü büyüklüğe kapılarak inanan ve tapan insanlardan olmamak için isyan ettim. Bunu yaratan herhangi bir kuvvet olursa olsun diye düşündüm; niçin ona secde etmeliyim? O mevcut ve yarattıysa bana ne? Hem de sahihten mevcut mu? Mevcut olsa bile bize öğrettikleri kadar âdil değil... Eğer bize söyledikleri kadar doğru olsaydı kullarının talihlerini böyle değişik yapmaz, bir yanda saadetten coşkun milyonlarca insanlar varken içlerinden, ağlatmak, bedbaht etmek için beni ve benim gibi günahsız bir sürü zavallıları intihap etmezdi! Her şeye kadir olan onun için herkesi mesut etmekten kolay ne olabilirdi?

O dakikada o kadar âsi idim ki boyumun, ona erişecek, onunla karşılaşacak kadar büyümesini istiyordum!

Boğazım kurumuştu, döndüm ve uzandım. Bir bardak suyu birden içtim! Ve kendi kendimi gülünç buldum. Nasıl yaşamak için böyle en âdi şeylere ihtiyacı olan, fâni, kısa benliğimle, her şeyi nefsinde toplayan bir kudretin karşısına çıkabilirim zannettim? Acıkmam, susamam bile kendi irademde değil iken, kendi küçücük vücuduma bile hükmedemezken, nasıl sefaletimden, âcizliğimden utanmadan onunla karşılaşmak, ona her şeyi sormak istiyorum!.. Yarabbi! Biz insanlar ne kadar kendimizi beğenmişiz, ne kadar hodpesendiz! Bu kadar mevcudat içersinde onun dikkatini yalnız kendimize celbe uğraşarak ne kadar gülünç oluyoruz!

Onun ebediyen süren mevcudiyetinin yanında bizim varlığımızın bir saniyeden ne farkı var?

Abla bu gece göğe bakarken gördüm ve inandım, Cenab-ı Hak biz düşünmeye başladıktan sonra zihnimizde ona verdiğimiz kudrette değil... Allahımız ilk okunan din kitaplarında öğrendiğimiz kadar büyük, haşmetli ve kâdirdir!

Allah, o Allah abla! Zekâmızın halk ettiği Allah hakiki değil, mevcut değil!

İnandım abla, halbuki hiç inanmak istemiyordum!

Bizim dünyadaki mevcudiyetimizin yegâne gayesi Cenab-ı Hakka inanmak olmalıdır!

Ablacığım yazılarımdan sıkılmıyorsun ya? Bana daima yaz, mektupların beni çok mesut ediyor!

Zehra

Üçüncü mektup

Pek kıymetli ablam,

Bir şeye inanmıyorum, gördüğüm şeylerin mevcudiyetinden, hatta kendi varlığımdan bile şüphe ediyorum! Bu gece de penceremin önünde oturmuş, göğü seyrediyordum, birden bu fikirler bana geldi. Gördüğüm şeylerin mevcudiyetine inanmadım! Gözlerimle gördüğüm büyüklükler acaba doğru mu diye düşünüyordum, gök ve içindeki âlemler mevcut mu? Göklerin mevcudiyeti gibi üstünde yaşadığımı zannettiğim dünyanın, taşlann, topraklann, mahlukatın mevcudiyeti, varlığım hakiki mi? Benliğimi yoran bu şüphe ile başımın büyüdüğünü, çok büyüdüğünü hissediyordum! ve sonra gülerek:

"Başım!" diye düşünüyordum. "Acaba başım var mı?"

Şüphelerimden kurtulmak, ellerimle benliğimden maddi bir şeye dokunmak istedim, ellerimi oynatarak vücudumda gezdirdim, acaba ellerim var mıydı? Ben ne idim? Vücudumu hissetmiyordum! Etrafımda hiçbir şey yoktu!

Ben, sade ben vardım! Ben, fakat vücut olarak değil, sadece ruh olarak mevcuttum. Kendi mevcudiyetimi inkâr etmek mümkün değildi... Vücudum muhakkak bir hayaldi... Fakat ruhum? Ruhum ve idraklm, oh... onlar vardı!

Gökler... güneşler... denizler... Her şey, hatta sen, hatta kendi vücudum bile, ruhumun, benliğimin bir hülyasından başka bir şey değildi! Böylece sade ruh olmaktan pek korkuyordum!

Pencerenin önünden çoktan çekilmiştim. Odanın içinde dolaşıyordum... Ve dolaşırken elime her geçen eşyayı yokluyor; maddi bir varlığa inanmak istiyordum. Fakat artık gözlerim de odanın eşyasını görmemeğe başlamıştı! Ellerime bakmak istedim, bir şey göremedim. önüme baktım bir şey yoktu! Parmaklarımı oynatmak istedim parmaklarım yoktu!

Ben o kadar hafif, o kadar iri bir şeydim ki... Etrafıma bakındım... Mavi ve sonsuz bir boşlukta idim, korktum... Ve bağırmak istedim, sesim çıkmadı...

Ben geldiğim zaman dadım halının üstüne oturmuş, şakaklarımı, bileklerimi kolonya ile oğuşturuyordu. Güya o, tam kapıdan girerken, ben bağıra bağıra döşemelerin üstüne düşmüş bayılmışım! Evvela dadımın söylediklerini anlamıyor, odama manasız nazarlarla bakıyordum. Fakat her şeyi hatırlayınca o kadar korktum ki hemen onun ihtiyar göğsüne başımı sakladım, zayıf kollarımı boynuna doladım, kendimle yalnız kalmak bana dehşet veriyordu! Böylece ağlayarak boğazımdaki tıkanıklık, mafsallarımdaki gerginlik geçti!

Şimdi vücudum saatlerce yol yürümüş kadar bitkindi.

Sonra odanın bütün lambalarını yaktırdım, dadım biraz ötede büyük lambanın yanındakl iskemleye oturmuş, elindeki tesbihini, gözleri kapalı, bir şeyler mınldanarak çekiyor. Ben de, ufak yazıhanemin önünde sana yazıyorum.

Adnan içeride ahengi hiç değişmeyen şarkılarını okuyor. Bir çıt bile duyulmayan bu derin gecede onun hırıltıya, iniltiye benzeyen sesinden başka bir şey işitmiyorum.

Zaten asabımı bu kadar bozan, beni hasta eden, zavallı Adnan'ın sesi değil mi? Eğer ben o sesi duymasam...

Cici, tasavvur et. Bütün günlerim, iki hasta odasında geçiyor. Teyzemin hırçınlıkları ile Adnan'ın felâketi, beni deli etmek için pek büyük iki sebep değil mi?

Teyzem, katiyyen, hastahaneye gitmeye razı olmuyor. Ne kadar hodbin bir kadın!..

Benim gençliğimi, en iyi zamanlarımı mahvettiğini anlamıyor. Ona feda ettiğim hayatımın kıymetini fedakârlığımın büyüklüğünü farketmiyor bile... Bilirsin, onu ne kadar çok severim. Eğer bu muhabbete bir mukabele görsem!.. Eğer beni incitmese!.. Yine şikâyet etmeden her şeyimi onlara sevine, sevine feda ederim.

Adnan'dan müşteki değilim. O kendi mevcudiyetinden bile bihaber, nerede kaldı ki benim ona karşı olan sevgimi anlayacak! Fakat teyzem... İşte, onun samimiyetime inanmayışı beni üzüyor. Ona gösterdiğim şefkati, sade gösteriş zannediyor. Geçen gün:

"Bana karşı gösterdiğin merbutiyet sahtedir" dedi. "Sen benim gibi ihtiyar bir kadının hastalığını ancak mirasının ümidiyle çekersin."

Abla!.. Sen beni tanırsın. Bu kadar bayağı bir his benim gönlümde yaşar mı?

Onda fena bir merak var. Herkesten şüphe ediyor. Kimseye emniyet etmiyor. Hastalıkla zayıf düşen dimağı, her gölgede saklı bir düşman, her tebessümde gizli bir kin, her ihtimamda örtülü bir menfaatperestlik seziyor.

Her gün onun hırçınlıklarını yatıştırdıktan sonra, Adnan'ı giydirmek ve silmek için odasına giriyorum. Bu işler için ayrıca bir adam tutmuyor. Paranın çok gittiğinden şikâyet ediyor. Şimdi, en sevdiği şey para!..

Bütün hayatım iki hasta odasında geçiyor... Bilmem biriciğim? Bu sözdeki acılığı anlıyor musun? Bu kadar sıkıntıdan sonra, yanımda dertlerimi dökebileceğim, bir parça konuşabileceğim bir insan yok!

Eğer birkaç zaman daha bu evde kalırsam; hiç şüphesiz konuşmasını da unutacağım. Bütün gün, evde hepimizin konuştuğu sözler biraraya toplansa; yirmi cümleden fazla etmez.

Teyzemin kavgalan, tabii bu hesaba dahil değil.

Sana teyzemle Adnan'dan bahsettim. Ya dadım? Onunla söyleşmek mümkün mü? Her dakika başını seccadeden kaldırmayan, başımıza gelen felâketleri, başı yerde, elinde tesbih, dudaklannda dua ile geçirtmeye uğraşan bu kadın, hepimizi zamanının kadınlanna has bir sadakatle, sevmekten başka bir şey bilmiyor

Yaşadığım insanlar içinde, meşgul olabileceğim bir kimse

yok. Allah beni senden ayıracağına, keşke canımdan ayırsaydı. Cicim, eğer sen yanımda olsan...

Hayır... yazmak istemiyorum. Bu hasretteki acılarım, bu âdi cümlelerle anlaşılır şeyler değil ki...

Onun hakkında bir şey söylemeyişim, onun büyüklüğünü sana uzun satırlardan daha iyi öğretiyor değil mi?

Zehra

Dördüncü mektup

Sevgilim,

Dünden beri fena bir kâbus içinde yaşıyor gibiyim! Sana hissettiklerimi nasıl anlatayım bilmem ki?.. Her şeyi, hatta kendimi de, başımın içinden, vücudumun içinden görüyorum. Gözlerim sanki dünyaya kapanmış, vücudumun çok derinlerine girmiş, kendi içime bakıyorum. Ciğerlerimi, midemi, kalbimi her dakika bütün çıplaklığıyla görüyorum. Kendi kendimden iğreniyorum. Bir parça deri ile örtülmüş; ben dediğim bu kan, et, kemik yığını tüylerimi ürpertiyor.

Abla, dünden beri aynaya bakamıyorum. Dünden beri gözlerim yanıyor, başım ağrıyor. Eğer bugün senden mektup gelmese idi yatağımdan kalkmayacaktım. Fakat senin mektubun gelince, can ve kuvvet buldum. Ezberleyinceye kadar tekrar tekrar okudum. Ve bu mektubu okurken anladım ki ben zannettiğim kadar bedbaht değilim. Çünkü hayatımda sen varsın abla! Bilmezsin, seni nasıl mariz bir merbutiyetle severim. Zaten her şeyde olduğu gibi, sevgi hususunda itidalimi muhafaza etmek bence mümkün değildir.

Bir insanı sevdim mi, ona bütün mevcudiyetim ve benliğimle bağlanıyorum. Âdeta, onunla bir tek varlık oluyorum. Sonra ondan ayrılmak! İşte beni bu harap ediyor. Sanki o vücudu benim kendi vücudumdan koparıp alıyorlar.

Kendimden bahsettiğim yetişir değil mi? Mektubunda bana Adnan'ı soruyorsun. Merak etme, yine eskisi ve hele bugünlerde iştihası pek fazla. Ne verilse doymuyor. İki yemek arasında, odasında: Açım, açım feryadlarıyla dolaşıyor.

Önüne yemek koyduğum zaman, ilk önce sırıtarak tabaklara bakıyor, sonra boş gözlerini bana kaldırıp:

"Zehra, bunlar çok az... Doymam ki" diyor. Zavallı kardeşim... Onun bu hali beni yeisimden şaşkın ediyor. Ablacığım, bilirsin onu da seni sevdiğim gibi ne lüzumsuz, ne hasta bir ifratla severim.

O, bütün hayatında böyle bir sefil, bir budala iken ben nasıl olur da; bu acılarla çıldırmam?

Başımın ağrısı daha fazla yazdırmıyor. Seni çok sıkı kucaklarım. Ablam, zavallı Zehra'nı unutma!

Zehra

Beşinci mektup

Müşfik, tatlı ablacığım,

Ben dünya kurulduğundan beri, hatta daha evvelden yaşayan, bedbaht ve her şeyi hatırlayan bir ruhum! Hilkat, beni her şeyden evvel yaratmış. İyice hatırlıyorum ki abla, ben muzlem ve nihayetsiz bir boşlukta; istinatsız, vücutsuz asırlarca döndüm dolaştım. Fezadaki güneşlerin, dünyaların yaradılışına

şahit oldum. Üzerinde yaşadığımız bu dünyanın nasıl kurulduğunu, gecelerin gündüzlerden, karaların denizlerden nasıl ayrıldığını biliyorum.

İlk halk olunan insanların hayat kavgalarını yakından seyrettim. İlk ölüm olan, ilk cinayeti; ilk cinnet olan ilk kabahati ta yakından gördüm.

Evet abla! İşte böylece, uzun asırlar, esiri bir benlikle dolaştıktan sonra, vücut buldum. Ve artık hayalimde, bir eski Mısır sarayının gölgeleri vardır, abla! İyi biliyorum; ben Mısırlı bir kadındım. Akşam gezintilerimde, Nil'in içine aksetmiş ince bir kadın hayali seyrederdim. O kadının gölgesi hâlâ dimağımdan silinmemiş cici! O ince, o güzel kadın benim abla!..

Sonra, nasıl oldu bilmiyorum, benliğim pek kısa süren bir gaflet dakikasından sonra, yine ruh oldu. O zamanki vücudumu hâlâ Mısır'da, mumya halinde bulmak mümkün olacaktır.

Bununla hiçbir şey bitmedi.

Uzun zamanlardan sonra, ruhum yine bir şekil buldu. Ben eski ve muhteşem bir Türk sarayında, en büyük hünkârla en kahraman şehzâdeleri güzelliğine esir etmiş saraylı bir kadındım.

Duvarları ve zemini çok kıymetli ve çok renkli çinilerle döşenmiş boş salonlardan, uzun dehlizlerden geçerken, sırma işlemeli elbiselerimin hışırtısını duyan saraylılar, dünyanın en kudretli hükümdarını ayakları dibinde ağlatan müstesna hünkâr gözdesine yol vermek için önümden eğilerek çekilirlerdi. Kimbilir kaç sene, her gece boğulmuş Valde Sultan'ın korku ile beklettiği bu büyük sarayda saltanat ve debdebe ile hükümran olduktan sonra bir gün yine ruhum bu güzel vücuttan ayrıldı. Ve zavallı vücudu, Marmara'ya bakan bir tepede, ihtiyar ve yüksek servilerin altında açılan bir çukura attılar.

Üçüncü defa, dünyaya bir köpek olarak geldim. Sıska, sarı, çirkin bir sokak köpeği, uzun soğuk kış geceleri, karanlık bir şehrin dar ve çamurlu sokaklarında dolaşırdım. O kadar iğrenç ve perişandım ki her geçen yolcu beni döğer ve yanaştığım

kapıdan kovulurdum. Bazen de bir cumba altına veya bir duvarın dibine sığınarak bereli vücudumu yağmurdan muhafazaya çalışırdım.

Dünyaya üçüncü gelişimde çok çektim. İnsanlardan daha hassas bir ruha malik, sığınacak bir yeri, okşayacak, teselli edecek bir kimsesi olmayan, mütevekkil ve kimsesiz bir köpek olmak ne acı... ne acı...

Dördüncü defa, senin Zehra'n olarak vücut buldum.

Ablacığım! Sen böyle hatırlamanın mümkün olmadığını, muhakkak iddia edeceksin. Bütün bu şeylerin zavallı beynimin hastalığından zannedeceksin.

Abla, sana yemin ederim ki söylediklerim yanlış değil, hatırlıyorum. Ve hatırladıklarımın hepsi hakikat!

Deli miyim? diye düşünüyorum. Hayır daha çıldırmadım.

Yalnız geçen şeyleri tamamiyle, lekesiz, gölgesiz hatırlamaktan başka zihnimde bir fenalık yok. Hatırlamak istemiyorum... Korkuyorum! Zihnimde bir bulanıklık olmadığını sana ispat etmek için, biraz eski şeylerden bahsetmek istiyorum. Sabırlı ol, beni dinle. Geçmiş şeyleri, böyle pervazsız bilişim seni henüz çıldırmadığıma ikna edecek değil mi?

İşte sana anneciğimden bahsedeceğim.

Zavallı annem ince, uzun, saz benizli, korkak bakışlı, yeşil gözlü, güzel bir kadındı, değil mi? Hikâyeme, onun hastalığından, hatıratımda en ince teferruatına kadar yaşayan bir günde başlayacağım.

Bir sabah uyanıp, giyindikten sonra. senin elinden tutarak annemin odasına girmiştim. Annem, şezlongun üzerinde yatıyordu. Zavallı gözlerinin etrafı simsiyahtı.

Evhamlı bir bakışla gözlerime bakmış, sonra incecik parmaklarıyla şakaklarını oğuşturarak:

"Ha? Sen misin Zehra?" demişti.

Onu çok defalar, rahatsız gördüğüm halde, hiçbir gün, o günkü kadar halsiz ve hasta görmemiştim.

Ben gürültü etmekten ihtiraz ederek, şaşkın ve ürkek bir halde karşısında duruyordum. O, bomboş bir tebessümle yüzüme bakarak ve sesine esrarlı bir ahenk vermeğe uğraşarak:

"Yanıma yaklaş!" demişti. Sonra biraz daha kısıp, sağ kulağını parmağıyla göstererek:

"İşte" diye devam etmişti. "Bu gece bana söylediler. Bu kulağıma söylediler... Babandan mektup var... üzülme yavrum, baban ölmemiş... Yirmi gün sonra..."

Birdenbire susmuş, sol kulağını boşluğa vererek bir şeyler dinlemişti. Sonra bana dönüp, bu defa da sol kulağını göstererek hafif bir sesle:

"Susmak lazımmış" demişti. "Ben bilmiyorum. Böyle söylediler... Ben ermişim. Öldükten sonra bana türbe yapılacak. Ben erdim... Hamdolsun. Nerede benim tesbihim? Yeşil başörtümü nereye koydunuz? Veriniz onları bana."

Babamın ölümünden beri, her gün biraz daha artan hastalığı bu dereceyi bulmuştu. Sen de, endişeli gözlerle ona bakıyordun. Değil mi?

Zavallı hasta annemi, ölmüş kıymetli anneciğinin yerine koyarak onu annen kadar severdin değil mi?

Annem, havada bir şeyler resmeder veyahut boşlukta bir şey aranır gibi ellerini gözlerinin önünde, başının etrafında yorgun yorgun dolaştırıyordu.

Ben, söylediklerinden bir şeyler anlamamıştım. Korku ile kollarını beline sarmış ağlıyordum. Sen de, onun ellerini avuçlarının içine alarak:

"Anne... anneciğim" diyordun.

Hatırlıyor musun? Nasıl gözlerini bize doğru kaldırmış? Sana ve bana bakarken; dudaklarındaki o fena tebessüm birden silinmişti. Ölgün bir sesle:

"Siz misiniz, evlatlarım" demişti.

"Korkmayınız... Telâş etmeyiniz... Artık bir şeyim kalmadı. Hepsi geçti."

Bu sözleri söylerken sesi, vücudu ve elleri titriyordu. Bize, korkmayınız, diyen anneciğim; bizden çok fazla korkuyordu. Yine bizi teselli etmek isteyerek:

"Dün gece uykum kaçtı da" diye devam etmişti. "Sinirlerim böyle bozuldu..."

Bu aralık kapının önünde teyzem doktorla konuşuyordu. Annemin siması birden değişerek saklayamadığı bir endişe ve telâşla:

"Yemin ederim doktor" diye bağırmıştı. "Pek iyi duydum. Hem dün gece, hem de bugün kulağıma yavaş sesle söylüyorlardı. Bana: Sen erdin, çok mübarek bir kadınsın; sana türbe yapılacak, diyorlardı."

Doktorun ona verdiği cevabı işitememiştik. Mürebbiyemiz bizi, kollarımızdan tutarak, odadan çıkarmıştı.

Bütün gün, annemi bize göstermediler. Yine her akşamki gibi, bizi erken yatıran mürebbiyemiz, bir müddet petrol lambasının ışığında elindeki resimli romanı okumuş ve lambayı söndürüp yattığı zaman ben henüz uyumamıştım. Lamba söner sönmez gözlerimi açtım. Karanlıkta gözlerimin önünde uçuşan birçok renkli fenerleri seyrediyordum.

Zaten, daima karanlıkta böyle gözlerimi açmaktan büyük bir zevk duyardım. Yine o gece gözlerimin önünde binlerce renkler birbirine karışıyordu.

Mesela! Yeşil bir hattı-ı mustakim odayı baştan başa geçiyor, etrafına sıra ile pembe, kırmızı, mor, sarı velhasıl her renkte ufak yıldızlar diziliyordu. Sonra ortada, her tarafından başka renk gözüken fenerler uçuşuyordu. Odanın bir köşesine tavandan aşağıya doğru, bir şelale şeklinde, muttasıl renkler akıyor ve zemine temasında kaybolup gidiyordu.

Ben, gözlerim bu renk tufanında, uykusuz, sabahı bekliyordum. Kapıya vurulan birkaç darbe ile, hep bunlar gözümden silinmişti. Teyzemin sesi dışarıdan:

"Matmazel, kapıyı açınız" diyordu. Mürebbiyemiz yataktan fırlayıp lambayı yaktı ve kapıyı açtı. Teyzem gecelik elbisesiyle odaya girmiş:

"Meliha çok fena" diyordu. Osman Ağa'yı doktora koşturdum. Sonra bizi uyandırmaya çekindiklerinden, muhavereleri bir fısıltı şeklini aldı. Lambayı yanar ve kapıyı aralık bırakarak odadan çıktılar. Biraz sonra senin karyolandan bir hıçkınk duyup seslenmiştim:

"Abla!"

Hıçkınklarla boğulmuş sesin:

"Zehra!" diye cevap vermişti. Ötesini beklemeden yatağımdan fırladım, karyolana kadar koştum, yorganını açıp içine girdim. Zayıf göğsüne saklanmağa uğraşarak:

"Abla! Anneme ne oluyor?" diye sordum.

Sen hep hıçkırarak:

"Galiba çıldırıyor..." dedin. Bu söz... Oh abla!.. Ne acı, ne müthişti! Sahihten annem... Anneciğim çıldırıyor mu idi?

Ancak bu kadarcık konuşabilmiştik ki aşağıda gürültü ile açılan bir kapı ağızlarımızı kilitledi. Şimdi, sofada acı acı bağıran annemin sesini duyuyorduk:

"Bırakınız" diye inliyordu. "Demin söylediler... Korkuyorum... Evlatlarım... Merdivenden çıkıyorlar. Görmüyor musunuz? Ellerinde büyük kamalar var... Üç çocuğumu birden kesecekler..."

Sesler merdivene yaklaşıyordu. Galiba, annemi yukarı çıkmaya bırakmıyorlardı. Fakat onların elinden kurtulan annem birden merdivenlere hücum etmişti.

Merdivende bir koşuşma oldu. Sonra acı bir feryatla; bir cismin basamaklardan aşağı yuvarlandığını işittik. Ağlamaktan, nefes almaktan bile ürküyorduk.

İşte o geceden itibaren annemin felâketi başlamıştı. Artık bu asabi buhranlar en az gün aşın gelmekte idi. Onun aşağıdan gelen feryatlarını dinleyerek sabahlara kadar yatağımızda gözyaşlarıyla geçirdiğimiz geceler pek çoktu.

O kadar ürkek olmuştuk ki, yüksek sesle konuşup, oynayıp gülemezdik. Sen de hatırlıyor musun, abla? Bunlar ne fena günlerdi. Annemiz yaşadığı halde, bizim zavallı öksüz ve yetimlerden farkımız yoktu. Bütün hizmetçiler, hatta aşçı kadın bile fırsat buldukça bizi paylıyordu.

Teyzem! artık evi idaresine almıştı. Mürebbiye bilmem hangi bahane ile bizi bırakıp gitmişti. Onun gittiği günden sonra bana annelik, ablalık, dostluk etmeye başladın.

Altı ay böyle geçti. Eğer başımıza o müthiş felâket gelmemiş olsaydı; kimbilir, daha kaç sene etrafımızın loşluğunda ses çıkarmaktan ürkerek yaşayacaktık.

O günü unutmak mümkün müdür?.. Annem müthiş bir baş ağrısıyla uyanmıştı. Avuçları şakağında hep ağlıyordu.

Onun odasında, bir kenarda sessizce oturuyorduk. Anneciğimin güzel yüzü ıztırabla kırışıyordu. Nazarları sanki bir noktaya gömülüyor, sanki o noktada gördüğü şeylerin dehşetinden gözleri büyüyordu.

Yavaş yavaş ellerini uzatmaya ve üstüne doğru gelen mevhum bir vücuda, git diye işaret etmeye başladı. Sonra elleri, boşlukta bir şey yakalamış gibi kıvrıldı. Şimdi, olduğu yerde, bütün kuvvetiyle görülmeyen bir şahsı itiyor ve korkak sesiyle:

"Geliyor!" diye bağırıyordu. "Gözleri kanlı, elinde bıçak... üçünü de kesecek..."

Kanepenin üstünde ayaklarını da toplayarak, duvara yapışmış gibi idi.

"Yeşil başörtümü... tesbihimi veriniz de; okuyayım, gitsin... boğuluyorum."

Zavallı ince elleriyle, boğazını, hayali bir elin tazyikinden de kurtarmaya uğraşıyordu. Biraz sonra, ellerini tutmaya uğraşan teyzemle dadımın kolları arasına baygın bir halde düştü.

Akşama kadar odamıza kapanarak ağladık. Gece olmuştu. Evde kimse uyumuyordu. Anneciğimin baş ağrısı geçmemiş;

odasında bağırıyordu. Doktorun tedavisinden hiçbir fayda hasıl olmamıştı.

Adnan'ı yalnız bırakamayan dadım, bizim odada kandili yaktıktan sonra, ikimizi yalnız bırakıp çekilmişti. O, kapıyı kapar kapamaz, ben yatağımdan fırlayıp senin koynuna girdim. Sana sokuluyor ve ağlıyordum. Sen ise, güzel sesinle beni teselli ediyordun.

Gece çok ilerlemişti. Benim hıçkırıklarım henüz dinmişti ki aşağıdan duyduğum bir kahkaha ile yatağımın içinde doğruldum. Sen de yerinden fırlamıştın. Bir müddet etrafı dinledikten sonra seninle beraber oda kapısına kadar koştuk.

Şimdi kapıyı açmış, bekliyorduk. Bu kahkaha anneciğimin odasından geliyordu.

Abla! Hâlâ kulaklarımda öten kahkaha ne boş, ne zehirli idi! Kahkahalar, fasılalarla, hemen üç saat devam ettikten sonra bitti. Kahkahalar bittiği halde yerimizden kımıldanamıyorduk. Şimdi bu sessizlik, bize deminki kahkahalardan daha korkunç geliyordu. Birbirimize sarılmıştık.

Merdivende bir ayak sesi oldu. Dadım mercan terlikleriyle, her adım atışında, basamakları döğerek yukarı çıktı. Elinde küçük bir idare lambası vardı.

Hemen, senin yanından sıyrılarak ona doğru koştum.

"Anneme ne oldu?" diye sordum. Dadım bizi azarlamaya cesaret edemeden:

"Haydi yatınız cicilerim" demişti. "Bir şey yok... Uykusu kaçmıştı... başı çok ağrıyordu. Güldü de, hamdolsun, biraz açıldı. Şimdi aşağıda onu uykuda bıraktım. İnşallah bir şeyciği kalmamıştır."

"Bakınız" diye ilave etmişti. "Şafak atıyor. Ben biraz daha oturup, sabah namazını kıldıktan sonra yatacağım. Haydi cicilerim, bu uykusuzluk iyi değil... Giriniz odanıza bakayım!"

Sahihten kafeslerin dışarsında sabah oluyordu. Ben, yine

senin koynunda yattım. Yatar yatmaz kâbuslar, ağır bir uyku gözlerimi kapadı. Ne kadar uyuduğumu bilmiyorum. Gözlerimi yeni bir gürültü ile açtım.

Sofada çılgın bir koşuşma vardı. Ne oluyorduk; sana baktım, yanımda değildin. Aralık ettiğin kapıdan dışarı bakıyordun. Yerimden fırladım, senin yanına geldim ve kolunun altından bir kedi yavrusu gibi sofaya süzüldüm. Annem beyaz geceliğinin içinde, her zamandan daha ince ve daha güzel orada idi.

Saçları omuzlarından aşağı, darmadağınık dökülmüş, eteklerini ince parmaklarıyla toplamış, çıplak ayaklarıyla hasırların üstünde koşuyordu.

O pencerenin önüne geldiği zaman; ona yetişmek için koşan teyzem henüz merdivenin ortasına bile gelmemişti. Ben ise, birkaç adımda ona yaklaşmıştım. Bir iki adım sonra, ta yanında olacaktım. Fakat, o birden, gözlerini bana dikmiş; ve bu korkunç bakış beni olduğum yerde mıhlamıştı.

"Çekil, çekil" diye bağırıyordu. "Yaklaşma, beni öldüremeyeceksin."

Yere çökmüştüm. Boğazıma bir şey tıkanıyordu. Sade:

"Annem, anneciğim" diye ağlıyordum.

O birden, eline geçirdiği bir iskemleyi pencereye attı. Cam parçalanmış, kafes kırılmıştı. Sonra, kıymetli vücuduyla cam ve tahta parçalarına abandı!..

Abla, kulaklarımda, hâlâ sevgili sesi:

"Öldüremeyeceksin, kaçıyorum" diye bağırıyor. Annem, pencereden aşağıya uçmuştu. Sen ne oldun? bilmiyorum. Ben, olduğum yerde kendimden geçmiştim. Hatırladıkça, hâlâ dehşetten titriyorum. Hayır... hayır, artık hatırlamak istemem. Bu şeyler, hâlâ benliğimi, müthiş bir ateşle yakıyor.

Bunlar çok fena, çok acı şeyler abla!

Sonraları, yaşamak için, sen bana kuvvet, zevk vermeğe başladın. Sen, benim için her şeydin.

Artık senin koynundan başka bir yerde uyumuyor, senden ayrı bir dakika bile yaşamıyordum.

Bana o kadar iyi bakıyor; o kadar meşgul oluyordun ki... ben de sana bütün iyiliklerine mukabil, kimsesiz gönlümün bütün sevgilerinden başka bir şey vermedim. Fakat bu muhabbetin sence değeri olduğunu bilirim.

Benim her şeyime sen hâkimdin. Düşüncelerimi sen yarattın; senin istediğin gibi düşünüyordum.

Sen gittin gideli, piyano çalmıyor, kitap okumuyorum. Bana her şey yalnız seninle olur gibi geliyor.

Sen benim elbiselerimle uğraşır, bana yakışacak şeyleri ihtimamla ayırır, beni süslerken, zarif bir genç kız olmanın, en ince zevklerini bile, ne güzel anlardım.

Sensiz dinlediğim bir musikinin, sensiz okuduğum bir kitabın manasını yarım olarak anlıyorum!

Evet abla! Bütün bu şeylerin, benim nüfuz edemediğim, inceliklerini sen anlar, bana anlatırdın.

Senden ayrıldığımdan beri sanki bir gözümü kaybettim. Sanki vücudumun bir tarafı mefluç; sanki beynimin yarısı yok.

Abla! Sen benim her şeyim idin: İnan bana, sensiz ben bir hiçim.

Senden ayrılmak, benim bu hasta beynimi büsbütün berbat etti. Ben bu acıya dayanamazdım... İşte böyle büsbütün çıldırdım... Bunu bilmiyor muydun, cici? Niçin beni bırakıp gittin?

Unuttun mu! Sen yanımda iken hiç de böyle asabi değildim. Âdeta yaşamasını, gülmesini, konuşmasını öğrenmiştim. Seninle beraber hayat ne tatlı geçiyordu!

Görüyorsun ya abla! Henüz aklım başımda. Deli değilim. Fakat eminim; ben de, hem de pek yakında, annem gibi çıldıracağım.

Artık susuyorum, çünkü sabahın ilk ışıkları odamın kalın perdelerinden süzülüyor.

Zehra

Altıncı mektup

Ablacığım,

Ben muhakkak, Adnan böyle saçma sapan sözlerle, ahenksiz şarkılarını söylerken çıldıracağım. Çünkü evde her şey sustuktan sonra onun sesini dinlemeye başlayınca bütün vücudum titriyor. Başımdaki düşünceler büyüyor; dumanlanıyor, kayboluyor. Gözlerimin içinde alevler yanıyor; bağırmak tepinmek, bir şeyler koparmak, bir şeyler parçalamak hevesiyle kıvranıyorum. Evet... evet... eminim, ben bu sesi dinlerken çıldıracağım.

Hele, dün geceki kadar rahatsız bir gece geçirmedim.

Zaten dün gece gördüklerimi sana anlatsam, bana inanmayacaksın. Acaba bütün bu şeyler, deliliğin başlangıcı mı! Çıldırırsam bana çok acı, abla! Çünkü bekleyerek, korkarak, anlayarak çıldırmak çok müthiş, çok acı!

Dün gece, lambayı söndürüp, yatağıma yatmıştım. Böyle ışıkları söndürdükten sonra, gözlerimi açarak, karanlıkta yatmayı pek severim.

Kulağıma, odanın sağ tarafından, sanki bir ayin-i ruhani yapılıyor gibi yükselen birçok sesler gelmeye başladı.

O dakikada, bu sesleri duymaktan ürkmüyordum. Bana, hiç de yabancı gelmeyen bu sesleri acaba nerede ve ne zaman duydum, diye düşünüyordum. Çok eski bir zamanda ben bunları birçok kere dinlemiştim. Başımı ses gelen tarafa çevirdim.

Gözümün önünde nihayetsiz bir kumluk vardı. Ufukta ehramlar görünüyordu. Ta yakında bir mabed vardı. Bu sesleri, kesilinceye kadar dinledim.

Şimdi mabetten ince ve uzun bir kadın çıkıyordu. Kumluğu geçerek bana yaklaştı. Evet abla! Bu kadın bana yaklaştı... Ta yatağımın önüne geldi; eğildi. Yüz yüze o kadar yaklaşmıştık ki nefesini yüzümde, boynumda, kulaklarımda hissediyordum.

Bütün gayretlerime rağmen gözlerimi kapayamıyordum. Bu gözgöze bakış ne tuhaf bir şeydi. Sanki aynada kendimi seyrediyordum. Cicim, bu kadın bendim!

Gözlerimin içine, yorucu nazarlarla ne kadar baktı; bilsen. Birden bir şeyden ürkmüş gibi doğruldu, yanımdan uzaklaştı, kumlukta yürüdü ve mabedin önündeki büyük bir "apis" heykelinin altına uzandı.

Gözleri hâlâ bana bakıyordu. Ben nazarımı o taraftan çevirmiştim. Onu daha fazla görmeğe korkuyordum.

Şimdi de, odanın sol tarafından kulağıma tatlı bir ince saz geliyordu. Biraz sonra, bu ses, mermerler üstüne, ruh okşayan şırıltılarla, daima akan, dökülen su seslerine karışıyordu. Gözümün önünde, karanlıklar, buğulu bir ziya ile parlıyordu. Karşımda güzel bir hamam halveti görüyordum.

Ötedeki geniş mermerin üstünde, renk renk ipek peştemallarına sarılmış, çok güzel endamlı kadınlar oturuyorlardı.

Bunların ortasına, çok siyah saçlı, küçük bir kadın uzanmış; iki hizmetçi vücudunu gülsuları ve misklerle oğuşturuyorlardı. Etrafındaki kurnaların muslukları hep açık, sular dolu kurnalardan tatlı ve ahenktar şırıltılarla taşarak; mermerlerin üstünde kayıyordu.

Kubbedeki ufak camlardan giren ziya yolları, kimisinin çıplak omuzlarını, kimisinin saçlarını okşuyordu.

Küçük ellerdeki altın taslar, kubbeden akan güneşle pırıldıyor; küçücük ayaklardan, fırlatılıp atılan gümüş kakmalı nalınlar,

yerlerde sürünüyorlardı. Nerede çalındığı belli olmayan bir saz takımı, güzel sesli hanendelerle beraber, çok hoş ve çok hüzünlü besteler terennüm ediyordu.

Ortada, siyah ipekler arasında yatan, sedef vücutlu kadın, yerinden doğruldu. Biraz ötede duran sırmalı, el peştemalına sarıldı. Ayaklarındaki altın kakmalı nalınlarla, taşların üstünde çok ahenkdar bir ses çıkarak yürüyor ve bana doğru geliyordu. Vücudundan yayılan bin türlü bayıltıcı, sarhoş edici kokularla bunalıyordum.

O kadar korkuyordum ki terden saçlarım, şakaklarıma yapışmış, helecanla dişlerim birbirine vuruyordu. Bununla da nefes nefese geldik. Bu da gözlerini kırpmadan gözlerime dikti. O kadar yakınımda idi ki çıplak vücudunun üstünde suların damla damla elmas gibi parıldadığını görüyordum.

Gözlerim, bu çok cazibeli ve esrarlı, siyah gözlerin büyüsüne kapılmıştı. Sanki yine aynaya bakıyordum. Abla! Bu kadın bendim.

Uzun müddet gözlerime baktıktan sonra, çirkin bir kahkaha ile güldü. Arkasını dönerek yanımdan uzaklaştı. Bir kurnanın önünde peştemalını attı. Uzun saçlarını döktü ve oraya oturdu. Elinde panl parıl parlayan altın tasından başına biraz su döktü.

Şimdi, kırmızı büyük bir sabunu saçlarına sürüyordu. Köpükler... Abla, kırmızı, çok kırmızı köpükler... Bu köpükleri gördükçe nefesim darlaşıyordu. Boğuluyor gibiydim. Nihayet gözlerimi kapayabildim.

Şimdi, yaprakları hışırdatan bir rüzgârın ıslıkları ile, bir köpek havlaması işitiyorum.

Gözlerimi açarak, doğru karşıma baktım. Karanlık ve çamurlu bir sokak görüyordum. Bu sokakta kandilleri yanan bir türbe ile cumbaları birbirine yapışacak gibi derin; siyah, boyasız bir sürü evler vardı. Sokağın ta ucundan çıkan sıska bir köpek koşarak bana doğru geliyordu. Evet cicim, bu köpek de yatağımın üstüne çıktı. O da bana doğru eğildi. O da, gözlerini gözlerime dikti. Bunun gözleri de benim gözlerim gibi siyahtı.

Uzun müddet böyle kaldık; ve ben baktıkça bu köpeği kendime benzetiyordum. İnan bana, bu defa da aynaya bakıyor gibi idim. Oh... bu köpek de bendim. Hayvan, yüzüme bakarak acı acı uludu ve yatağımdan inerek uzaklaştı.

Bir saniye sonra, her şey birbirine karıştı. Mabetten alay alay Mısırlılar, peştemallı kadınlarla elele tutuşmuş çılgın rakslar ediyorlardı. Odanın tavanına ne zaman çıktığını görmediğim, uzun kavuklu, düşük bıyıklı bir adam, tanbur çalarak bu raksı idare ediyordu.

Bu gürültüden ayrı duran kırmızı peştemallı kadın, Mısırlı kadın ve köpek bir köşede seyrediyorlardı. Sonra nasıl oldu bilmiyorum, bütün kalabalık birden kayboldu. Üçü, üç ben ortada kaldılar. Etraflarında alev vardı. Bastıklan yer ateşten kızarmış demirlerdi. Ayaklan yanarak kıvranıyorlar, ben üçüyle beraber bu yanmak acısını hissediyordum. Biraz sonra alevler sönmüştü. Fakat şimdi etraflarını yılanlar, kurtlar, böcekler sarıyordu.

Onlar acı acı bağınrken yavaş yavaş etlerinin eksildiğini görüyordum. Öyle yediler, öyle yediler ki abla bir saniye sonra ortada üç iskelet kalmıştı. Sonra tavandaki tanburcu küçülmeye başladı. Küçüldü, küçüldü. Mini mini bir cüce oldu. Elindeki küçük bir defi şakırdatarak bir oyun havası söylüyor ve tavanda tepiniyordu. Onun ahengiyle coşan üç iskelet birbirlerine sarılmış öyle gülünç bir raks ediyorlardı ki gayri ihtiyari güldüm. Kahkahalarım çok soğuktu. Ve bana bir başka adamın dudaklarından çıkmış kadar yabancı geliyordu. Kendimden korkarak sustum. Ortada tepinen iskeletler birbirine karıştı. Ve nihayet kayboldu. Ortada sade siyah ve taze bir toprak vardı. Bu toprağın üzerinde bir kiraz ağacı, bir üzüm kütüğü, bir gül fidanı peyda oldu. Küçük defini havaya fırlatan cüce kütükten bir üzüm, fidandan bir gül, ağaçtan bir kiraz kopardı. Koşarak yatağımın yanına geldi, bunları bana uzattı. Abla; ta gözlerimin yanına getirdiği bu kiraz Mısırlı kadının dudaklarından hasıl olmuştu. Gülde al peştemallı kadının kokusu vardı. Ve bu siyah üzüm, sarı köpeğin gözü, hem de yemin ederim sağ gözü idi.

Düşün cicim bu gülle süslenirsem kendimle süslenmiş, bu kirazla üzümü yersem kendimi yemiş olacaktım.

"İstemem... istemem..." diye bağırmaya uğraşıyor, fakat muvaffak olamıyordum.

Her dakika biraz daha küçülen cüce yorganın üzerine çıkmış, beyaz ve çok kaşlarıyla, bıyıklarını oynatarak:

"Al...ye Zehra!.. al!" diyordu, "sizin, insanların her gün meyve diye, sebze diye yediğiniz şeyler, kullandığınız kokular, kokladığınız çiçekler nedir ki?"

"Al kızım... al Zehra!.. Ye, hepsi bu... Hepsi bu... Anlıyor musun?"

Şimdi yorganın üzerinde kırmızı papuçlarıyla tepiniyor.

"Hepsi bu... hepsi bu, anlıyor musun? Al Zehra... Ye Zehra... kokla Zehra..." diyordu. "Git" demek ve silkinmek istiyordum. Sesim çıkmıyordu. Sanki yatağıma bağlı idim. Dönemiyor, kımıldanamıyor, nefes alamıyordum. İnleyerek ağlamaya başladım. O öyle soğuk bir makamla:

"Al Zehra... Ye Zehra... Kokla Zehra..." diye tepinirken gözlerim büsbütün kapandı ve ölümlerden daha derin bir uyku ile uyudum. Uyandığım zaman sabah olmuştu. Dün gece gayri tabii gördüğüm bu şeyler şimdi beni titretiyor. Acaba gözlerime bu görünenler nedir? Delilik değil, sana yemin ederim ki delilik değil, bunlar hayal değil... Gördüm, vallahi gördüm!

Zehra

Yedinci mektup

Sevgili Ablacığım,

Ne kadar mesudum, bilsen ne kadar mesudum! Kurtuldum abla, artık deli olmaktan kurtuldum.

Bu mektubu sana sevinmen için çabucak yazıyorum. Artık Adnan şarkı söyleyip bağırmayacak, inan bana, o sustu. Onu ben susturdum. Kaç günden beri zaten buna karar vermiştim... Hatta dün akşam sen rüyamda ellerimi tutmuş:

"Adnan bir daha şarkı söylemezse sen çıldırmazsın!" demiştin, hatırlıyor musun? Ne kadar çok hakkın varmış! Deli olmaktan ne çok korkuyordum, fakat artık kurtuldum... çıldırmayacağım. Bu sözleri sana yazarken, hep gülmek, kahkahalarla gülmek istiyorum. Bilsen sevincim ne büyük!

Bu akşam Adnan'ın bitmeyen şarkılarını dinlerken uykum kaçmıştı. Sabırsızlanıyordum. Şakaklarım atıyordu, başım ağrıyordu. Bazı dakikalar beynim boş, düşüncesiz kalıyordu. Eğer bu sesi daha uzun müddet dinlemiş olsaydım, bu gece çıldıracaktım. Ne yapacağımı bilmez bir halde yatağımdan fırladım. Odamdan çıkarak onu kapısına yaklaştım ve açtım. Yanına yaklaştım, yavaş sesle:

"Adnan... uyumak ister misin?" diye sordum. Yatakta güldü.

"Hayır... istemem, şarkı söyleyeceğim!" dedi. Sağ kulağıma bir ses:

"Boğazını okşa... sıkı okşa acıt... o zaman uyur!" dedi. Ben bu sesin nasihatlerini dinledim, iki elimi gırtlağına götürdüm, ilk önce yavaş yavaş okşadım, sonra acıtmaya başladım. Adnan Bey ilk önce gülüyordu. Sonra tepinmeye başladı. Sonra tırnaklarıyla ellerimin üstünü yırtıyordu, şarkı söylemek istiyordu. Fakat ellerimin sıkı tazyiki buna mani oluyor, şarkı söyleyemiyor, fakat mırıldanıyordu. Tırnaklarım etlerine batıyordu, sıktım, sıktım. Adnan yavaş yavaş sakinleşti. Bir iki kere çırpındıktan sonra büsbütün hareketsiz kaldı. Gözleri biraz şaşı olmuş, duvara bakıyordu. Hiddetle yüzü de morarmıştı. Gözlerimi kapadım, fakat sarkan dilini ağzına sokmak için ettiğim gayret beyhude oldu. Üşümeye

başladığını görerek üstünü sıkı sıkı örtüp odama geldim. Sana bu satırları yazıyorum. Şimdi Adnan bütün hayatında uyuyacak, hiç uyanmayacak, bunu bana o ses, her zaman benimle konuşan o tatlı ses kulağıma söyledi. Zaten budala idi değil mi? Dünyadan ne anlıyordu? Bütün hayatını uykuda geçirmek onun için daha iyi olacak. Sağ olsun da gerisinin ne ehemmiyeti var!

Cici artık çıldırmayacağım, seviniyorsun değil mi? Fakat şimdi aklıma bir şey geldi ki beni çok üzüyor. Adnan hep uyursa ona nasıl yemek vereceğiz? Allah vermesin ya açlıktan ölürse!

Bilirsin onu ne kadar çok severim; ona bir şey olursa işte o zaman deli olurum... Kuzum orada mütehassıslara sor, uyuyan ve hiç uyanmayan bir adam nasıl beslenir? Ve bana çabucak malumat ver. Şimdi onun odasına giderek biraz bir şey yedirmeye gayret edeceğim.

Allahaısmarladık abla. Teyzemin gönlünü edebilirsem bir ay kadar sana geleceğim!

Zehra

Behire'nin Talipleri

Behire çay masasının önünden kahkaha ile kalkarak yanımdaki koltuğa oturdu.

"İdealimi mi soruyorsun cicim?" dedi. "Onu sana tarif ederim ama sen de beni dinledikten sonra, herkes gibi dudaklarını bükerek: Öyle adam mı? Onu bulmak mümkün değil, deme. Emin ol ki benim istediğim adam öyle roman kahramanları gibi, fevkalade bulunmaz bir adam değil, bana inanmaz gibi bakma. Sana basit ve bayağı bir adamla "*maryaj* daşanen bir genç kız tasavvur edemem. Benim '*fötür*'üm; akıllı, malumatlı güzel ve..... zengin olacak! Zannederim; içinde yaşadığım 'sosyete'den bir '*mari*' istemeye yerden göğe kadar hakkım var.

"'*Primo*' çirkin değilim..."

Behire bu sözleri söylerken çapkın bir bakışla karşısındaki büyük aynaya tebessüm etti.

"'*sügondu*' çok malumatlı ve yüksek aileden bir kızım. '*Modern*' bir adamın arzu edebileceği her türlü meziyetim vardır. Mesela malumatım... Fransızca'yı hemen bir Fransız kadar bilirim.

"Evet" diye tasdik ettim; "Türkçe'yi unutacak kadar!"

"Yine Türkçe'yi iyi bilmediğim için benimle eğlenme" dedi. Esasen bizim lisanımız neye yarar ki?.. Bu lisanda müfit bir kitaba daha rast gelmedim..... Türkçe öğrenmeyi Çerkesçe veya Arnavutça öğrenmek kadar "bet" bulurum!"

Müstehzi bir gülüşle:

"Pek iyi edersin" dedim.

Behire, sabırsız:

"Şimdi de istihza mı" dedi. "Türk mekteplerinde aldığın terbiye mi seni böyle değiştirdi. '*Damdüsyon*'da iken hiç de böyle değildin!"

"O zaman sersemin biri idim" dedim.

Bu defa Behire müstehzi bir gülüşle:

"Darılma ama cicim, asıl şimdi büsbütün sersemledin, kendini kaybettin" diye cevap verdi.

Biraz sustuk. Behire:

"Sana idealimden bahsedemiyordum" diye ilave etti. "Dinle: '*Fötör*'ümün açık fikirli, geniş ihatalı ve çok malumatlı olmasını istiyorum. Bir de en büyük şartım: Boyu çok uzun ve omuzları çok geniş olacak. Ben birtakım hayalperver genç kızlar gibi; gözlerinin rengi şöyle olsun, yok esmer veya sarışın olsun demiyorum. Benim '*fötör*'üm...."

Behire birden sözünü kesti:

"'*Fötör*' Türkçe nasıl söylenir?" dedi. "Yine bana Türkçe konuşmuyorsun; diye darılma."

"Müstakbel zevc..." diye tekrar etti. "Görüyor musun ne soğuk, ne yabancı bir kelime... Müstakbel zevcim dediğim zaman, sanki '*fötör*'ümden değil de, köşebaşındaki bakkalın damadından bahsediyorum, gibi geliyor.

Neyse işte, Sabiha'cığım, benim müstakbel zevcim esmer veya sarışın olabilir, yalnız akıllı ve malumatlı olması şart. Şair istemem. Hayat için, daha pratik bir adam lazımdır. Hele bir hükümet memuru; atıl, mıymıntı, her gün yaptığı lüzumsuz, manasız işlerle beyni kokan bir adam... Aman Allah göstermesin! Ya tüccar Aman tüccar, tüccar."

Bunu söylerken yüzünü büyük istikrahla buruşturmuş idi ki...

"Peki" dedim, "istemediklerini bir tarafa bırak da bana istediklerinden bahset!"

"Herhalde" dedi, sana bir çocuk gibi, avukat olacak filan, diyemem. Benim '*fötör*'üm ay... müstakbel zevcim, tuttuğu işi anlayarak yapmalı. Bu kâfi. Bir de beni çok sevmeli ve hayatının gayesi, sadece beni mesut etmek olmalı!

Sonra da mühim şartlardan biri de hem zengin, hem cömert olmalı. Sonbahar ile ilkbahan İstanbul'da geçirebiliriz. Fakat banyo mevsimleri ile kışı muhakkak Avrupa'da geçirmeliyiz."

Hafif hafif gülerek:

"Hülya, ne tatlı şeydir" dedim. Hayretle yüzüme baktı:

"Hülya mı" dedi. "Amma yaptın ha!.. Dünyada bundan tabii bir hayat var mıdır? Böylesini bulmazsam evlenmem..."

"Çok beklersin!" dedim.

Behire:

"Yani bulamayacağımı söylemek istiyorsun?" dedi.

"Onun gibi bir şey" diye cevap verdim. Behire hiddetle:

"Yani evde kalırsın ve tabii yengenin evine gidersin!" dedi.

"Yengenin evine mi?" diye hayretle sordum.

"Ay sen yengemin evini bilmez misin?" dedi. "Yengemin evi kocalan tarafından atılmış kadınlarla, evlenmemiş ihtiyar kızların meskenidir."

Behire'ye baktım. Yanaklarını gözlerinin altına ve şakaklarını kulaklarına kadar kızartan bir heyecanla anlatıyordu:

"Yengem, iki sene evvel kocası ölmüş bir dul kadındır. Yetmiş yaşına rağmen hâlâ muhteşem ve asli güzelliğini muhafaza eden keten gibi bembeyaz saçlı, uzun boylu, çocuk yürekli bir saraylıdır. Dayım hayatta iken sade kocasıyla meşgul olan yengem; onun ölümünden beri bütün aşkını siyasete vermiştir. Her gün, oturduğu yerde Türkler'e düşman olan milletlerin bir ferdini bile affetmeden hepsini, kendi tabiri vechile, kıtır, kıtır keser

Eğer akrabadan biri, yanında işlerin fena gittiğinden bah-

setse; güzel yüzü moranır; birçok şeyler biliyor gibi, başını iki tarafa sallayarak:

'Durun, durun' der. 'Türkler daha ölmedi; onlar eğer bir kımıldanır...' Burada sözünü keser ve Türkler'in bir kımıldayışta yapabileceği şeyleri muhatabının hayaline bırakır. Bir de her sabah gazeteleri alır almaz hemen köşesinden seslenir:

'Latife Hanım, gel... gel de bana gazeteleri oku.'

Uzak akrabamızdan olan Latife Hanım, kocasından ayrılıp yengemle yaşadığından beri; bütün işi sabahlan öğleye kadar gazeteleri okumak, öğleden sonra evdeki diğer kadınlara iştirak ederek, siyasi ve pek mühim mübahaselerde bulunmak ve geceleri de yengemle iskambil oynamaktır.

Öğleden sonra ev halkı yengemin odasına toplanır. Bunlar yengemle beraber beş kadın bir de siyah kediden ibarettir.

Bir mübahasedir başlar. Dünya yüzündeki millet meclisleri, konferanslar, kongreler bu beş kadının meclisi kadar ateşli ve mühim olamaz. Hepsi birer erkân-ı harp gibi kendi fikrine göre muharebeyi idareye başlar. Yengem, böyle konuşurken büsbütün ateşlenir hemen eline büyük bir bıçak verilse; bin düşmanı, tek başına kesecek kadar kendinde kuvvet bulur. Latife Hanım öyle değildir. O daha 'santimantal' daha daha kadındır. Kendisi, daima romatizmadan muztarip olduğu için ağrılarının nefsine karşı verdiği adem-i emniyetle kesmek, biçmek bahtına girmez. Yalnız, yengemle diğerlerini takdirkâr bir sükût ile dinler. Bu beş kadının içinde en ateşlisi yengemin eski halayıklarından Vicdan'dır.

O yengem gibi bıçakla, kama ile sessizce öldürmesini istemez. Her nedense gürültülü bir tarzda öldürmekten zevk duyar. Vicdan'ın bütün kahramanca sözlerini, bir 'bom!', bir 'pat!', bir 'küt!' takip eder. O, sade çok büyük ve çok gürültülü bir top ile düşmana ateş etmesini ister. Onun tahayyül ettiği top 'Krup'un fabrikalarında bile yapılamaz. Kırk ikilik, Vicdan'ın ideal topunun yanında çocukların teneke oyuncakları kadar ehemmiyetsizdir.

Yengemin evi, ta ötedenberi kocasından boşanmış kadınlarla, evlenmemiş kızlara melce olmuştur. Benim hiçbir şey ve hiçbir kimseyi beğenmediğimi gören annem; ta küçüklüğümden beri: 'Bu kız sonunda yengesinin evine gidecek' derdi. Şimdi, sen de evde kalırsın deyince aklıma geldi de."

Gülüyordu. Ben de gülüyordum. Behire birden kesip ciddiyet ederek:

"Göreceksin" dedi. "'*Pötit şeri*' nasıl idealimi bulacağım, hem de çok sürmeyecek!"

Ben hâlâ gülüyorum.

"Peki ama" dedim; "nerede bulacaksın?"

"Nerede mi?" dedi. "Burada, Şişli'de..."

Dudaklarımı bükerek:

"Bekle!" dedim.

Birinci Talip

"Ah! Sen misin Sabiha?" diyerek, Behire boynuma atıldı. İşte üç sene sonra, beni temin ettiği veçhile, onu kocasıyla bulmaya geliyordum.

Behire beni kerevetleri keten örtülü, perdeleri inik, loş ve kafesli bir odaya soktu.

"Ne o Behire!" dedim, "sana neler oldu?"

"Görüyorsun ya!" dedi; "nihayet yengemin evine düştüm."

"Ya annen?" diye sordum.

"Annem, epeyce bir hastalıktan sonra *Vişi*'ye gitti."

"Baban?"

"Babam da ona refakat etti."

"Seni niçin burada bıraktılar?"

Behire kendisinde görmeye alışık olmadığım acı bir gülüşle güldü. Sağ elinin şahadet parmağıyla başparmağını birbirine sürterek:

"Bu, yok da ondan" dedi.

Sonra şiddetle içini çekerek ilave etti:

"Şimdi seyahat pek tuzlu ve mütarekeden beri de her şey değişti. Vagon alım satımları durunca kesemiz biraz hafifledi ve..."

"Allah başka keder vermesin!" dedim.

Behire hazin bir sesle:

"Bak" dedi. "Gördün mü? Nereye düştüm..."

"Şişli'yi bıraktığın için kederli misin?" dedim.

"Şişli'yi mi?" diye sordu. Yüzünü bir sahan ekşimiş yemek yiyormuş gibi buruşturmuştu.

"Şişli'yi mi?" diye tekrar etti ve başka bir şey ilave etmeden sustu.

"Ya müstakbel zevcin" dedim o ne oldu?

"O mu? Artık ondan da boyumun ölçüsünü aldım. Üç sene beyhude aradım durdum ve..."

Sözünü keserek, sordum:

"Ve bulamayınca.."

"Bulamayınca..." diye, güldü. "Senin gibi, rastgele biriyle evlenmekten ise; işte yengemin evine düştüm. Ah! Sabiha'cığım, benim bu 'ideal' yüzünden başıma gelenleri bir bilsen..."

"Anlat da bileyim" dedim.

Sevinçle:

"Dinler misin?" diye sordu. "Ben de derdimi dökecek adam arıyordum."

"Elbette dinlerim" dedim.

"Öyle ise hazır ol" dedi.

Behire bir müddet başını duvara dayayarak gözlerini kıstı. Sonra ağır ağır söylenmeye başladı:

"İlk talibimi sen İstanbul'dan gittikten sonra; galiba bir ay sonra tanıdım.

Halazâdem Nuriye'nin Erenköyü'ndeki köşküne bitişik pek güzel bir köşkü olan, İrfan Bey, Avrupa'nın birçok payitahtlarında sefaret müsteşarlığıyla bulunmuş, herkesin söyleyişine göre malumatlı, pek zengin bir beydi.

Bir gün, pencerenin önüne oturmuş; yağmur sularının bahçede yaptığı küçük gölleri sıkılmış bir nazarla seyrederken; Nuriye bir rüzgâr hafifliğiyle odaya girdi.

'Behireci'ğim' diyordu. 'Çabuk aşağı salona. Şimdi misafirlerimiz gelecek.'

'Misafirlerimiz mi?' diye sordum.

'Komşularımız haber göndermişler... Biraz sonra buraya geleceklermiş...'

Omuzlarını silkerek:

'Bunlar da kim oluyorlar' dedim.

'İrfan Bey'le kardeşi' dedi.

'Nasıl şeyler?'

'Şimdi görürsün!'

Nuriye gülüyordu.

İrfan Bey, Avrupa'nın birçok yerlerinde sefaret müsteşarlığıyla gezmiş! İnce, malumatlı, zarif bir adamdır. Tam bir diplomattır Behire!'

Biraz yüzüm gülmüştü.

Nuriye'nin söylediği bu adamın mesleği, idealim için çirkin göreceğim mesleklerden değildi.

'Kaç yaşındadır' dedim.

'Otuz beşini geçkin olmalı' dedi. Bu yaş da pek hoşuma gitmişti.

Biz böyle konuşurken, hizmetçi misafirlerin salonda beklediklerini haber verdi.

Kalbim ümit ve helecanla dolu, Nuriye ile beraber salona indim. Kapıdan girer girmez; ilk önce gözüme geniş kanepeyi tamamiyle kapamış bir cisim ilişti.

Gözlerimi kısarak baktım. O sene Şişli'de, miyop olmak moda olduğu için, böyle bakmayı kendim için âdet edinmiştim. Kanepeyi kapayan, bu garip şekil, siyah elbiseli bir erkekti. Bu adamın, çok kıvırcık saçlı büyük bir başı, yanaklarının yanından çenesine doğru sarkan pos bıyıkları, uzun kirpikli gözleri vardı.

Küçücük ayaklarından birini altına çekmiş, oturuyordu. Biz içeri girer girmez yerinden fırladı. Ceketinin önünü kavuşturarak, ilk önce Nuriye'ye, sonra bana yerden birer temenna etti. Şaşırmıştım. Hayatımda birinci defa olarak, bana böyle selam veriyorlardı. Başımla selamına mukabele ettim. Bu adam, besbelli müsteşar beyin erkek kardeşi olacaktı.

Nuriye bana İrfan Bey, diye onu gösterince; ne hale geldiğimi bir tasavvur et! Nuriye, şimdi öbür tarafa dönmüştü. Zayıf, çirkin boyunlu koca burunlu, mini mini boylu bir adamı bana göstererek:

'İrfan Beyefendi'nin biraderleri, şehbender, Osman Beyefendi' dedi.

Sonra, beni ona göstererek:

'Dayızâdem Behire' dedi. 'Size daima anlattığımdan çok daha güzel değil mi?'

Zayıf adamcağız, uzun müddet, 'heh! heh! heh!..' diye güldükten sonra:

'Hakkınız var...' dedi. Bu soğuk gülüşüyle, bu 'hakkınız var' bana deli gibi, gülmek hevesi vermişti.

Şundan, bundan konuşulduktan sonra, müsteşar bana döndü. Şişman yanaklarının kıvrımlarında kaybolan en güzel tebessümüyle:

'Küçükhanım muhakkak musikişinastır...' dedi. Cevabımı beklemeden, bir şey çalar mısınız? diye ilave etti.

'Ud mu çalarsınız? Hayır mı? Efendim? Öyle ise, muhakkak piyano bilirsiniz... Ben piyanoda alaturkaya bayılırım. Hangi fasıldan lutfederseniz ediniz... Yalnız nihavent olmasın!'

Sonra Nuriye'ye dönerek:

'Galiba, sizi yine gücendirdim' dedi.

Nuriye, her zaman dudaklarında eksik olmayan güzel tebessümüyle:

'Zannederim, Behire, alaturka çalamazsın değil mi?' dedi.

Müstehzi bir tebessümle!

'Hayır efendim' dedim. 'Alaturka...'

Burada, ufak bir kahkaha attım. Sonra, 'bilmiyorum' diye sözümü bitirdim.

Aman acaba ne yapmıştım? Birdenbire müsteşar bey yerinden fırladı. Her zaman uyur gibi mahmur bakan gözleri ateş saçmağa başladı.

Şimdi lakırdıları uzata, uzata ahengle söylemiyor. Birbiri arkası sıra ve bir tank kadar gürültü ederek söylüyordu.

'Hey gidi, zavallı Türklük, hey...' diyordu. 'Senin büyüklerini en fazla anlayacak, sanatını takdir edecek ince ruhlu kadınların dudaklarında, müstehzi bir tebessümle musikin tahkir ediliyor. Yalan mı efendim, yalan mı? Kadınlarımız piyanonun üstünde, güzel elleriyle, şark nağmelerini yaşatacaklarına, garp bestekârlarının ruhlarını şadediyorlar. Evet! Bu böyle oluyor. Garbı bir matah' zannediyoruz. Her şeyimizde bir taklitçilik, bir taklitçilik... Giyinişimiz taklit, konuşuşumuz taklit, selamlarımız taklit, evlerimizin eşyası taklit ve bizim o eşya arasında görünmemiz bile taklit!

Döşemelerimizi, kerevetlerimizi, güzel halılarımızı çirkin görüyoruz. İpeklerimizi atıyoruz, işlemelerimizi unutuyoruz. Garba, garbın çirkin metalarına paralar veriyoruz. Evlerimizi,

hiçbir usule uymayan, hiçbir üslubu olmayan eşya ile dolduruyoruz.

Canım! o alçak sedirlerimiz dururken; dimdik o frenk iskemlesinin üstünde, yine öyle korsalı dimdik vücutlarımızla, kendimizi bir mal olarak zannediyoruz.

Frenklere benzemedikten sonra, Türklük'ten çıkıyoruz. Sade Türklük'ten mi? Hayır!.. İnsanlıktan da çıkıyoruz. Sonra da frenklere benzedik diye bir iftihar!.. Bir iftihar!..

Dahası var efendim!.. Dahası var!.. Frenkçe yazılmış kitapları okuya okuya bütün garp müzelerini, garp âsârını, garp sanayi-i nefisesinin bütün şaheserini ezberi bilen İstanbul'da doğmuş küçükhanımlarımız...

Sade küçükhanımlanmız mı? Hayır!.. Küçükbeylerimiz, hatta ihtiyarlarımız, bir kere kendi müzemizi gezmemiş; mimarlıkta şaheser olan Türk camilerinden bir tekini ziyaret etmemiştir. Buna benzer daha ne misallerim vardır efendim!..'

Bana döndü:

'Fuzuli'nın divanını tabii bilmezsiniz... Okumadınız... Değil mi?' dedi.

Deminki şaşkınlığım geçmiş, şimdi neşe ile gülüyordum.

'Fuzuli mi?' dedim. 'Bu da kim oluyor? Hiç tanımıyorum!'

Başını sallayarak, odadakilere baktı.

'Gördünüz mü?' dedi. Sonra bana döndü:

'Racine'in en fazla beğendiğiniz eseri hangisidir?' dedi.

Gülerek:

'*Fedr* dedim.

Yine etrafa başını salladı:

'Durunuz, durunuz daha ileri gideceğim' dedi.

Sonra yine bana:

'*Ronsar*'ı çok okudunuz mu?' dedi.

'Oh, çok denilmez! Zaten onu sevmem. '*Öd*'lerinin içinde '*Arkazandr*' diye bir şey vardır, yalnız o hoşuma gider.'

Yine başı, etrafa bakınarak bir müddet sallandı, durdu.

'Oh çok tuhafsınız!'

Birden odanın bir köşesinde kahkahalar başladı:

'Heh...heh...heh... Hakkınız var!'

Acaba bu sözler bana mı idi; yoksa müsteşar beye mi idi.

İrfan Bey:

'Ya sevdiğiniz musikişinaslar?' diye sordu.

'Beethoven'i severim' dedim. 'Hele beşinci senfonisini...'

Gözlerimi kapadım. Müsteşar bey içini çekti.

"Sevdiğiniz içkiler de, muhakkak şampanya, *şarturuz... melandır* değil mi? Akşamları aperatif olarak mutlak bir *amar* alırsınız' dedi.

'Oh !.. Sert olmayan içkilerin hepsini severim' dedim. 'Tercih ettiğim yoktur.'

'Ya rakı?..' dedi. 'Ya rakı?'

'Aman rakı mı?' dedim

Müsteşar Bey:

'Ne!..' dedi. 'Sevmez misiniz?.. İşte bu tamam!..'

Halazâdeme dönmüştü; gözleri süzülüyordu.

'Aman İhsan Bey!..' dedi. 'Sen de bilirsin... Akşamları mübareki billur sürahiye koyup da, karşına aldın mı; cana can katar! Ama karşıda muhakkak güzel bir manzara olmalı!.. Hele biri ince ince ud çalıp; güzel sesli birisi de gazel okumaz mı?!.. Vallahi kendimden geçerim... Öyle bir içkidir ki yalnızken de içilir, kalabalıkta da. Sazla da içilir, kederle de. Onun keyfi başkadır efendim başkadır!.. Fakat yanında nefis mezeler de olmalı. Hele turşu mutlaka lazım...

"Oh!.. Sabiha..."

Turşu der demez; yutkunduk!..

"Sana gülünecek bir şey söyleyeyim mi? Geçen gün ilk defa olarak, Latife Hanım'la beraber turşu kurdum. Öyle güzel oldu ki. Hikâyemi bitirince sana getireyim de gör!.. Yoksa şimdi ister misin? Getireyim mi?'

Behire kapıya doğru ilerliyordu.

"Hikâyeni bitir de, öyle..." dedim.

"Peki!" dedi. "Öyle olsun... Nerede kalmıştım? Aklım o kadar turşuya gitti ki... On beş günlük bir komşuluktan sonra İrfan bana âşık oldu. Bana karşı olan aşkı, şişman yanaklarının arasında kaybolan gözlerinden anlaşılıyordu.

Her zaman benimle münakaşa ve mübahase ediyordu. Benim düşüncelerim onun için doğru değildi. O, beni bir Türk kızı olarak görmek istiyordu. Daima yüzüme dik dik bakarak,

'Danılmayınız ama; siz bir kozmopolitensiniz..' diyordu.

Sonra da, Nuriye'ye dönüyor; uzun uzadıya: Kalbimde milli bir cevherin mevcut olduğunu anlatıyordu.

Halazâdemi birkaç kadeh rakı içmek için, bazı akşamlan davet ediyordu. Yemekten sonra, İhsan'ı getirmek bahanesiyle, bize geliyordu, geliyordu ama; çokça kaçırdığı akşamlar, bize gelişi bahçeleri geçmek için ettiği zahmete değmiyordu. Kapıdan girer girmez oturduğu kanepenin üzerinde, bıyıklan göğsünü okşayarak, mışıl mışıl uyuyordu. O zaman onunla beraber gelen birader Osman Bey'le konuşuyorduk. Mesela Nuriye:

'Bugün hava pek güzeldi...' diyordu.

Hemen Osman Bey:

'Heh...heh... heh...Hakkınız var...' diye cevap veriyordu.

Ben:

'Yok Nuriye... Hava bulutlu idi. Yağmur yağacak zannettim. Hem de serince idi...' deyince, yine cevap:

'Heh... heh.... heh. Hakkınız var!' oluyordu.

Bu tarzda geçen muhaverelerden sonra, müsteşar bey uyanıyor:

'Artık çok konuştuk... zevzeklik ettik... rahatsız ettik' diyerek; elindeki kehribar tesbihi sallayarak gidiyordu.

Nasılsa bir sabah erken kalkmıştım. Penceremi açar açmaz; ne göreyim beğenirsin? Müsteşar bey bahçesinde, geceliğinin üzerine giydiği bej renginde pardesü ile bir bahçe iskemlesine oturmuş; elinde bir büyük fincan kahve, başında da takyesi vardı... Fazla olarak da mercan terliklerden topukları görünen ayakları çıplaktı. Kahkahaları ona duyurmamak için hemen penceremi kapadım. Tesadüfe bak ki aynı günde müsteşar beyden bir mektup aldım... Bu mektupla dest-i izdivacıma talip oluyordu. Bana, pek sevdiğim için, Şişli'de bir ev tutacakmış, her şeyi istediğim gibi olacakmış... Ne yapsa, nasıl olsa ahlakımın değişmeyeceğini anlamış ve tesellisini bulmuş. Bu zamanda evlenecek kızların hepsi benim gibi imiş. Ben onun kalbini teshir etmişim... Beni seviyormuş... Serveti ve hayatı artık benim imiş...

Mektubu Nuriye ile beraber okurken gülüşüyorduk. Nuriye bu meseleyi benden daha ciddi telakki ediyordu:

'Vallahi iyi bir şey... diyordu. Öyle zengin bir adam ki... Ne bakıyorsun? Hem de malumatlı. Biraz şişman. Eh olur, pekâla da yakışıklı! Bakışı basbayağı sevimli!.. Zaten erkeğin daha güzeli ne olacak ?!..'

Sabahki kıyafetiyle gözümün önüne geldi:

'Allah yazdıysa, bozsun!..' dedim.

'Sebep...'

Nuriye sebep arıyordu.

'Ayakları!..' dedim. O yupyuvarlak topukları!..'

Ve hemen o akşam müsteşar beye cevap bile vermeden, Şişli'ye kaçtım. Birkaç kere Nuriye ile müsteşarın akrabasından

bir hanım, bu mesele hakkında annemle konuşmağa geldiler. Serveti her ne kadar beni fazla düşündürüyorsa da; onu, o son sabah, bahçede gördüğüm kıyafette, gözümün önüne getirdikçe; vücudum buz kesiliyor; annemle Nuriye'nin sözlerine:

'Allah yazdıysa, bozsun!..' diye haykınyordum. 'O yupyuvarlak topukları! Aman Allah yazdıysa, bozsun!.."

Behire, bir müddet sustu, sonra:

"İşte..." dedi. "İlk tehlikeden böyle kurtuldum."

Gülüyordum. Behire biraz yerinden doğrularak, dışarıya haykırdı!

"Vicdan!.. Kahve nerede kaldı? Bir fincan da ben isterim!.."

İkinci Talip

Behire kahve fincanını masanın üzerine koyarak:

"İkinci talibimi tanımak için, pek mi telaş ediyorsun, Sabiha'cığım;" dedi. "Ben de sana anlatmasını öyle istiyorum ki..."

Ellerini kısa saçlarının bukleleri arasında gezdirdikten sonra:

"Harbin üçüncü senesinde idi" diye anlatmaya başladı. "Yazın birkaç haftasını, teyzezâdem Cemile'nin, Hisar'daki yalısında geçiriyordum. Cemile'yi tanırsın ya? Kendini zamanımızın akıllılarından sayan kocasıyla, yine kocası gibi, megolamaniye uğramış, birtakım insanların arasında yaşar. Yani, Cemile kocasının pek samimi dostları olan, bu tuhaf adamlardan başka misafir kabul etmez. Cemile'nin iddiasına göre, bunlar, asırlardan beri Türk'lüğün beklediği dahiler imiş. Pek rahat geçireceğimi zannettiğim, bu haftaların her gününü; kimisi şair, kimisi muharrir, kimisi filozof olan bu adamlardan birinin ziyareti berbat ederdi.

Yine bir gün ben, Cemile, kızkardeşi Saffet ve Cemile'nin kocası salonda otururken; kapı açılarak hizmetçi kızın delaletiyle içeri otuz beş yaşlarında kadar, orta boylu ve gözlüklü bir bey girdi; teklifsizce Cemile'nin önüne gidip elini öptü.

Cemile birdenbire kalkarak, bu beyi takdim etti.

'Müsaade et, cicim' dedi; 'sana, genç şairimizden, Ekrem Bey'i takdim edeyim.'

Edebiyat meraklısı olan küçük Saffet yavaşça kulağımın dibinde:

'Ahir zaman şairlerindendir!..' diye fısıldadı. Sonra sesini, Ekrem Bey'e işittirecek kadar yükselterek:

'Çabucak, Ekrem Bey ve arkadaşlarından sonra dünyaya başka şair gelmeyeceğine iman ettiğini söyle; yoksa, mazallah, günaha girersin!' dedi. Ekrem Bey, mahmur gözlerini biraz daha süzerek parmağını tehdit makamında Saffet'e salladı.

Bu küçük kız, her gün sabahtan akşama kadar, mecmua ve kitaplar içinde yaşadığından; tuhaflaşmıştı.

Yavaş sesle:

'Ekrem Bey'in arkadaşları da kim oluyor?' diye sordum.

Saffet:

'Ekrem Bey'in arkadaşları mı?' dedi. 'Kim olacaklar? Edebiyatta, bir tek satır yazı yazmadan üstad olanları tanımaz mısın?'

Saffet'in sözlerinden bir şey anlayamadığım için şaşkınca:

'Hayır!..' deyivermişim, odada bir kahkahadır koptu. Yalnız, bu kahkahaya iştirak etmeyen, Ekrem Bey idi.

Ayağının ucuyla halıyı döğüyor, küçük parmağını kesik bıyıkları üzerinde gezdirerek ıslık çalıyordu. Birden kaşlarını çatıp beni süzdü, sonra:

'Zannederim, küçükhanımefendiyi tanıyorum' dedi. Saffet bana vakit bırakmadan:

'Eminim' dedi. 'Kendisini şahsen tanımazsanız bile, muhak-

kak yazılarını okumuşsunuzdur. Hece ile yazılmış çok şiirleri vardır.'

Saffet, muhakkak, cinnet getirmişti. Benim şaşkınlığımdan istifade ederek devam ediyordu:

'Behire' diyordu; 'sen edebi muhasebeleri çok seversin! Artık karşında Ekrem Bey gibi, bir mevzu üzerinde saatlerce konuşacak bir üstad var!... Ekrem Bey, Behire'nin yeni mecmualarda yazısı vardır.'

Ekrem Bey bana yaklaşmıştı:

'Ben, uzun senelerden beri, bir edebi mecmua görmedim. Böyle olmakla beraber, şurada burada tesadüf olunan o kıymetsiz kâğıtların içinde hanımefendinin imzası bulunduğunu bilmiş olsaydım, onların edebi olduklarından bir dakika bile şüphe etmezdim.'

Ben gözlerimi ağlayacak gibi açarak,

'Fakat, beyefendi' dedim; 'benim mecmualarla işim yok. Ben edebiyatla meşgul olmadım.'

Müstehzi bir gülüşle:

'Evet' dedi. 'Biliyorum. Hece ile yazdığınızı söylemişler idi!..'

Fena halde hiddetlenmiştim:

'Vakıa' dedim 'Türkçe'yi pek iyi bilmem ama... Artık ne okurken, ne da yazarken hecelerim...' Odada bir ikinci kahkaha daha koptu. Galiba benimle eğleniyorlardı. Saffet, Ekrem Bey'e, dönerek:

'Ben' dedi; 'Behire'nin sizin Türkçe olmayan şiirlerinizi okurken, heceledığinden eminim!' Ekrem kaşlarını kaldırıp, Saffet'e şiddetle baktı.

'Ooo... Küçük Saffet, bu hücum müthiş!' dedi. 'Yakında sen de hecelemeye başlayacaksın.'

Saffet, göğüs geçirerek:

'Keşke...' dedi, 'keşke heceleyebilsem... Sizler gibi, senelerce susmaktan ise; heceleye, heceleye içindekilerini söylemek müreccahtır.'

Ekrem Bey dudaklarını büzerek:

'Daima hece... Daima hece' dedi. Hislerine, sözlerine bir ahenk verdikten sonra...

Saffet:

'Ekrem' dedi; 'ben heceden yukarı çıkamazsam...'

Eliyle halının üzerinde oynayan Cemile'nin küçük oğlunu gösteriyordu, 'Ahmet konuşur Evet Ekrem Bey... Siz sustunuz; Ben heceledim; Ahmet konuşacak!'

Ekrem Bey, sağ eliyle tuttuğu sigarasını sol elinin parmağına hafif hafif vurarak:

'Bir kere küçük Saffet' dedi; 'sana şunu söyleyeyim ki; Türk edebiyatı bizimle, yani bizim zamanımızda yetişen üstadlarla son sözünü söyledi. Üstadlarımız, nazımda olsun nesirde olsun, Türk edebiyatının beklediği nazımlar, Türk edebiyatının beklediği nâsırlar ve hikâyeciler idi. Sizler, sizlerden sonra Ahmetler, Ahmetler'den sonra bilmem kimler; daima heceleyecek, daima heceleyeceksiniz!'

Saffet gülerek:

'Ahir zaman edipleri olduğunuza ve sizlerden sonra dünyaya başka edip gelmeyeceğine imanım vardır!' dedi. Sonra gülünç bir ciddiyetle:

'Lakırdının gümüş, sükûtun altın olduğunu bizim memlekette bilen yalnız sizsiniz...' diye ilave etti. 'Fakat ne olur; bu büyük ve muhteşem hakikati, bir mısrayla olsun halka bildirseniz... Günahı boynunuza... Aranızda bir sürü şair de varmış; eğer söylediklerniz doğru ise, hepiniz bir araya gelip uğraşsanız, bir mısra olsun, söylemez misiniz! Dişinizi sıksanız bir 'sone' bile yaparsınız!'

Sonra, Ekrem Bey'in yüzüne bile bakmadan; elindeki kitabıyla beraber balkona çıktı.

Ekrem Bey yanıma oturmuştu:

'Demek, edebiyatla meşgulsunüz...' dedi.

'Hayır' dedim. 'Türkçe'yi bile iyi bilmem... Türk ediplerini tanımam... Hatta, memleketimizde ilk tanıdığım şair sizsiniz!'

Ekrem Bey, bir gözünü kırparak:

'Inanmam... inanmam...' dedi.

Bin yemin ve Cemile'nin şahadetiyle, Ekrem Bey'i ikna ettikten sonra sordum:

"Şiirlerinizi hangi mecmuada görmek mümkündür?' Kemal-i azametle:

'Benim şiirlerim mi?' diye sordu. 'Hamdolsun hiçbir mecmuada çıkmaz! Biraz daha yumuşayarak, 'Esasen bitmiş bir eserim yoktur. Üç mısraı eksik bir 'sonem' var. Büyük bir mersiye için ilk iki mısraın kafiyelerini hazırladım. Çok güzel bir şey olacak. Bunların hepsini bitirdikten sonra, bir mecmua-ı eş'âr çıkartacağım. Sonra da 'Vezüv'ün Tahassüsatı' serlevhası altında, bir volkanın hicranlarını inleyen, on iki parçadan mürekkep bir şey yazacağım... Biz edebiyatı, hususi muhaberata çeviren gençlerden değiliz hanımefendi.

Pas de sangiots humains dons le chant du potée'

İşte, Ekrem Bey'le ilk önce böyle tanıştık. Hemen her gün bizi görmeye geliyordu. Ahlakı biraz kara sevdaya meyyal gibi idi. Neden bilmem; bu zavallı adamcağız bir *'dezanşante'* idi. Dudaklarında daima acı tebessümler dolaşır; mahmur gözlerinin mükedder bakışlarını daima bir istihza perdesiyle örtmeye uğraşırdı.

Bir hafta sonra; karşımda yaptığı 'mimik'lerle, acemi bir sinama aktörüne benzemeye başlamıştı. Ben lakırdı söylerken, küt parmaklı elleriyle alnını tutar, gözlerini kapardı.

Bazen de, yüzüme uzun uzun baktıktan sonra, dudaklarını ısırarak:

'Hayat!.. Oh...ne acısın!' derdi. Vallahi '*maşer*' ben yüzüme bakarken hayatın acılığı hatıra gelecek kadar çirkin değilim; değil mi? Bunu kaç kere Ekrem Bey'e ihtar etmek istedim. Fakat, zavallının 'melankolik' bakışları karşısında, sert olmanın pek merhametsizlik olacağını düşünerek vazgeçtim.

Bir gün ayrılırken, elimi fazla sıkarak:

'Siz... siz...' diye kekeledi ve birden bire söylemek istediği sözden caymış gibi hep âşık rolünde acemi aktör 'mimik'leriyle elimi bırakarak kaçtı gitti.

Bir ikinci defa mehtapta, balkonda, yalnız kalmıştık. Arkamdan o tatlı sesiyle:

'Ah... gözleriniz!' dedi. Döndüm, yüzüne baktım:

'Galiba 'sone'nizin son mısraı için aradığınız kafiyeyi buldunuz!'

Ellerimi tuttu, aman Sabiha, gözleri ne de mahmurlaşmıştı.

'Bütün şiirlerimin veznini, kafiyesini, ahengini buldum... Evet! hepsini sizde buldum... Ah isteseydiniz..'

Bir aralık, Saffet balkona çıkıverdi:

"Ben olmak istedim idi bir esiriniz..."

'Oh!... Ekrem Bey, bunun ne veznini, ne kafiyesini, ne de ahengini siz buldunuz! Bu çoktan söylenmiş bir şiirdir!'

Ve etrafına bakmadan, kollarını balkonun kenarına dayadı. Ekrem Bey, şimdi, balkonda sabırsızlıkla geziniyordu.

O gece Saffet bizi yalnız bırakmadığından fazla konuşmadık. Bu şeylerden ancak bir hafta sonra, Saffet Beyoğlu'nda olduğu için, bir defa daha başbaşa kalabildik.

Ekrem Bey bu fırsatı kaçırmadı. Bana beni sevdiğini, benimle evlenmek istediğini anlattı."

"Ya sen ne cevap verdin?" diye sordum. Behire gülerek:

"Oh Sabiha'cığım" dedi. "Bu, ikinci idi. Daha idealimi bulacağımdan emin idim. Ne cevap verdiğimi düşünme, gözlerimi gözlerine çevirdim ve açıkça:

'Ekrem Bey' dedim. 'Teklifinizin beni ne kadar "*feer*" ettiğini, ""*imajın*" edemezsiniz.

Fakat ben "ideal" sahibi bir kızım. "*Franşmandit*" siz benim tahayyül ettiğim adama benzemiyorsunuz. Ben ise, düşündüğüm erkeği bulmadan evlenmeyeceğim.

Ekrem Bey, bir söz söylemeden, ayağıyla bir müddet halıyı döğdü. Sonra göğüs geçirerek, ançak işitilecek kadar hafif bir sesle:

"Ben böyle mi sandım? Seni, ey ömr-i gam-âlûd" dedi. Biraz sonra, omuzlarını silkerek, bir kadın gülüşü kadar ince, bir kahkaha ile güldü.

'Dünyada hiçbir şey üzülmeye değmez...' dedi. 'Bunu unutalım; hatta, şu dakikadan itibaren, sizi unutuyorum.'"

"Behire" dedim, "Ekrem Bey sözünde durdu mu?"

"Evet Sabiha" dedi. "Ekrem Bey sözünde durdu. Beş ay sonra Saffet'le evlenerek beni unuttuğunu ispat etti."

"Saffet'le mi?" diye sordum.

"Evet, Saffet'le" dedi. "Ne şaşıyorsun? Bunlardan daha mükemmel bir '*kopıl*' olabilir mi? Hiçbir fikirleri birbirine benzemiyordu. Evleneceklerine ben her zaman ihtimal verirdim."

Behire yorgun yorgun yerinden kalktı:

"Yemek vakti oluyor" dedi, "Gidip bir sofraya bakayım."

Üçüncü Talip

Yemekten kalktıktan ancak bir saat sonra, Behire ile başbaşa kalabildik. Ben, bu yalnızlıktan istifade ederek ona:

"Aman Behire" dedim, "Hemen bana üçüncü talibinden bahset. Meraktan çatlayacağım."

Behire yine eski yerine oturdu. Gülümseyerek:

"Bu üçüncüsü" dedi, '*Damdisüyon*'da bizden bir sınıf yukarıda olan, Samiye'nin kardeşi idi."

"Ne" dedim. "Küçük Naci mi?"

Behire gülerek:

"Evet...." dedi, "ta kendisi! Bilirsin, Naci'yi pek severim. Onunla beraber büyümüştük. Kendisini adamdan saymazdım, beni istediği zaman dokuz yaşında idi. Böyle olmakla beraber; birisi bana, âşık olup da beni almaya kalkışacak kadar, büyüdüğünü söylemiş olsa; kahkahalarla gülerdim.

Samiye'yi mektepten çıktıktan sonra, uzun müddet kaybetmiştim. Fakat, Şişli'ye taşınınca yeniden buluştuk. Hemen her gün onlarla beraberdim.

Naci, pek mahçup olduğu için, onu herkese nişanlım diye takdim ederek sıkmaktan pek zevk duyardım.

Ne zaman, 'Aman! Benim nişanlıma bakın!..' diye elini elime alsam, gözlerinin içine kadar kızarır; sevilmekten ürken, vahşi bir çocuk hırçınlığıyla bana dönerek: 'Aman!' derdi; 'soğuk, bu da şaka mı?' 'Deli çocuk' diye gülerdim. 'Nedir o azamet?.. Ablan olduğumu unuttun galiba!'

Bu 'abla' kelimesi, Naci'yi çıldırtmaya kafi gelirdi. Hemen yanımdan çekilir:

'Dokunma bana Allahı seversen' derdi. 'Abla... Biz çocuğuz... Biz insan mıyız? Niçin konuşmaya, şakalaşmaya tenezzül ediyorsunuz? Sizin için pomadlı, tek gözlüklü, parlak üniformalı zabitlerle diplomatlar lazım... Bizim gibi talebeye hanımefendiler ehemmiyet verir mi... Abla!.. Aman, ne abla!... İki yaş bile farkımız yok!

Sanki geçen gün, İhsan Bey'in evinde, o soğuk tayyareci ile konuştun diye, kendini pek mi büyüdün zannediyorsun? Konuşurken neden kırıtıyordun? Ciddi söylüyorum, Behire, o günden beri senden soğudum. Kadın değil misiniz? Hepiniz

birer yılan... Samiye de öyle. Ona da sana olanlar olmuş. Tıpkı sen. Tayyareci görmüyor mu?' Yüzünü buruşturarak bir müddet susup, sonra: 'Allah hepinizin vücudunu ortadan kaldırsın... Kadın değil misiniz?' derdi.

Bir gün Samiye'de idik. Ben bir kenarda oturmuş, davetlilerden bir tayyare zabiti ile konuşurken; Naci çatkın kaşları, jaketinin ceplerini şişiren yumruklarıyla yanımıza yaklaştı.

Aksi tesadüf olacak; tam bu aralık, genç zabit, bana bir kompliman yapmak için: 'Ne güzel gözleriniz var!' deyiverdi. Bu sözleri duyan Naci, dudaklarını büktü. 'Yüzbaşı efendi! Gözleriniz sağlam değil' dedi. 'Bari gözlük kullansanız!..'

Yüzbaşı gülümseyerek sordu: 'Bu da niçin küçükbey-efendi?'

Naci asabiyetle 'Niçin mi?' dedi; 'eğer dediğim gibi gözlük kullanmış olsa idiniz; bunu bana sormaz; gözlerinizle görürdünüz. Behire'nin gözlerinin güzelliği tabii mi zannediyorsunuz? Yanılıyorsunuz, beyefendi! Behire gözlerini böyle güzel yapmak için, kirpikleri dik tutan o kara sabunu, tükrüğüyle ıslatarak saatlerce aynanın karşısında uğraşır.' Naci'ye hain hain bakarak yavaşça: 'Budala!' dedim. Yüzbaşı şaşırmış, bir söz söyleyemiyordu. Benim yerime o utanmıştı. Şakaya çevirmek için: 'Küçücüğün sözüne ehemmiyet vermeyiniz' dedim. 'Bana âşıktır da gözlerimi güzel yapıp herkesin karşısına çıktım mı; kıskançlığından söyleyeceği sözleri şaşırır... O gözlerimi boyasız iken de sever!'

Naci azametle, dudaklarını büzdü:

'Seni, eğer sabah haliyle görmemiş olsaydım belki bu kâbil olabilirdi.' Yüzünü, gözünü buruşturarak devam etti. 'Fakat bir kere öğleden evvel on birde karşıma çıktın... Galiba henüz uykudan kalkmıştın. Bir gün evvelki sürmelerin sıvışmış, hemen yüzünün yarısı simsiyah kesilmişti. Sonra da, gözlerinin altından şakaklarına giden kırmızılık da yoktu. Meğer o tatlı renk de boya imiş. Dudaklann da bembeyaz idi; bir damla bile kan....'

Sözünü yarıda keserek:

'Susacak mısın sen?' dedim. 'Bu akşam sana bir hal olmuş.'

'Bu akşam değil' dedi. 'Sen Şişli'ye geldiğinden beri bana bir şeyler oldu. O kadar soğuk bir kızsın ki... hele kendini de güzel zannetmiyor musun; işte o zaman, çekilmez bir şey oluyorsun!' Yüzbaşı ile ikisini beraber bırakarak yerimden kalktım. Biraz sonra da eve avdet etmiştim.

Fakat, Naci'nin münasebetsizlikleri bu kadarla kalmadı. Kendisine o günden sonra yüz vermediğim için de, arkamdan yapmadığı dedikodu kalmıyordu. Günün birinde, bir ahbabımda Naci'ye tesadüf ettim. Onu görür görmez, azıcık terbiyesini vermek için azametle:

'Buraya gel, küçük!' diye çağırdım. Kavga etmeye iyiden iyye karar vermiştim. Naci, gayet ciddi ve yaşlı bir adam vakarıyla yanıma yaklaştı.

'Kuzum' diye başladım, 'Aklını mı kaybettin, ne oluyorsun? Nasıl utanmadan, benim aleyhimde bulunuyorsun? Ayıp değil mi? Ablanın bu kadar iyi arkadaşıyım; gözüme tükürük ile sürme sürüyormuşum; sana ne? Bunu söylemek yakışır mı? Vallahi, seni kardeş gibi sevmemiş olsaydım, yüzüne bakmazdım. Sana bu yakında bir şeyler oldu. Başında bir hastalık mı var?'

Naci acı bir gülüşle:

'Nem olduğunu pekâlâ biliyorsun, Behire!' dedi.

Onun bu kadar ciddiyetini görünce dargınlığımı unutarak:

'Ayol pek büyük mü olmuşsun?' diye güldüm. Naci bana cevap vermedi. Gözleri de hali de, ezbere bildiği bir dersi, şaşırmamak için bir nefeste söyleyen, küçük bir mektepli gibi, başladığı söze:

'Biliyorsun, Behire' diye devam etti. 'Saklamaya lüzum var mı? Yalnız sen değil, bunu bütün Şişli biliyor. Seninle, bu iş için, daha ciddi bir surette konuşmaya ihtiyacım var Babam derslerime devam ve askerden kurtulmam için, bir kolayını bulup, beni

Berlin'e yolluyor. Dört veya beş sene sonra, doktor olarak döneceğim. Henüz çok gencim. Behire, sen de çok gençsin...'

Kaşlarımı çatarak:

'Ay... Sonra?' dedim..... Naci:

'Çılgın gibiyim, Behire' diyordu. 'Bütün yaptığım şeyler çirkin. Çirkin. Hakkın var. Herkese senin aleyhinde sözler söyledim. Fakat, bilirsin ya! Behire, anlıyorsun ya.... kıskanıyorum!... Ben senin söylediğin gibi, bir çocuk değilim! Tam on dokuz yaşında bir gencim. Ne yapayım, Behire, o kadar güzelsin ki...'

Şaşkınlıkla kendimden geçkin:

'Ne... Bu hoş, vallahi' dedim.

Naci hep:

'Dinle, Behire, dinle' diye söyleniyordu. 'Bilmez misin, bunları susmak için, ne kadar cebr-i nefs ediyorum. Fakat, artık kuvvetim yok. Seni o kadar çok, o kadar çok seviyorum ki...'

'Naci kendine gel...' dedim. Bir tebessümle başını iki tarafa sallayarak:

'Çok geç Behire..' dedi. 'Sen bana, unutmak, kendime gelmek tavsiye ediyorsun. Halbuki ben sana, bana gelmeni rica edecektim. Behire, eğer istersen... eğer beklersen.... nişanlım olur musun? Berlin'e gitmeden evvel, senden bir cevap almak istiyorum.'

Hayretle:

'A... a... destur... çocuk çıldırdı!' dedim. Bu sözüm üzerine, Naci hınçkırarak kanepeye düştü. Bir taraftan ağlıyor, bir taraftan:

'İstemiyor... istemiyor' diyordu. Ben ise, ölmek istiyordum.

Herkes etrafımızı almıştı. Artık bu vakanın Şişli'de yaptığı dedikoduyu bir tasavvur et. Rezil oldum."

Behire sustu. Filozofane başını sallayarak:

"Herkesin deliliği bir türlü" dedi. "Galiba dünyada bir tek tam akıllı adam yok!"

"Ya, zavallı Naci ne oldu?" diye sordum. Behire güldü.

"O vakadan bir hafta sonra Berlin'e gitti. Üç senedir hâlâ orada."

Güldüm:

"Demek ki," dedim, "doktor olmasına bir sene kalmış. Sen de daha evlenmedin!" Behire güldü.

"Öyle ama" dedi. "O artık darülfünuna gitmiyormuş."

"Ya ne yapıyormuş?"

"Üf... sen de, çocuk gibi sualler sorarsın, Sabiha... orada, hemen her talebenin yaptığını yapıyormuş... Büyük 'filim' kumpanyalarında 'figuran' imiş."

"Bütün talebe mi, sinemada oynuyormuş...." dedim. "Amma yaptın ha!"

Behire:

"Ben sana hepsinden değil; ekseriyetten bahsettim" dedi. "Tabii içlerinde çalışanlar da vardır... Sinemada boy gösteren, yalnız talebe değil..."

Sonra, kulağıma doğru eğilerek:

"Şu isimleri duy da şaş" dedi. "Başta..."

Behire'nin söylediği isimler yüzümü kızartmıştı:

"Bu kadar çok mu?" dedim. "Mümkün değildir!"

Behire, daha çok şeyler biliyormuş gibi başını salladı. Fakat cevap vermedi.

Dördüncü Talip

Behire dalgın dalgın söyleniyordu:

"Dördüncü talip, babamın mektep arkadaşlarından kırk yaşını geçkin biriydi. Neme lazım... gayet şık giyinirdi. Elbiseleri-

nin ütüsü, yakalarının temizliği, boyun bağlarının zerafeti hakikaten ilk nazarda göze çarpardı.

Kıpkırmızı ve uzun saçlarını biryantiniyle ensesine kadar sıkı sıkı tarardı.

Dördüncü talibim beyefendi, yeni bir Avrupa seyahatinden avdette, babama rastgelmiş, adresimizi almış ve bizi ziyarete geleceğini söylemiş. Bir gün, öğleden sonra idi. Ben, piyanonun başında şarkı söylüyordum. Babam da sobanın yanında oturmuş, ellerini ısıtıyordu. Hizmetçi kapıdan girerek, bir beyin geldiğini haber verdi. Babam kalktı. Dışarı çıktı. Ve bir dakika sonra, yanında misafiriyle içeri girdi.

Babam beni ona taktim ederken; ben yerimden kalkarak, başka bir iskemleye oturmak istedim. Fakat, bu hareketimi gören Necmeddin Bey:

'Reca ederim, küçükhanımefendi' dedi. 'İşgal ettiğiniz mevkii terk etmeyerek, musikideki behre ve malumatınızın ne derecelere vardığını çakerinize izhar etmek lutf-ı âlü'l-âlinde bulununuz! !'

Sözlerinden bir şey anlayamamıştım. Tam kaşlarımı çatarak:

'Bir daha söyleyiniz efendim. Anlamadım' diyecektim ki; bir pot kıracağımı anlayan babam:

'Haydi kızım' dedi. 'Bir şey çal, beyefendi istiyor.'

'Peki baba' diyerek piyanoya dönünce, Necmettin Bey:

'Küçükhanımefendi gibi' diye söylenmeye başladı, 'simalarında hissiyat-ı rakika ve nezihe okunan cidden asri bir genç hanımın; böyle halisane ricaları derhal kabule müsareatle, o nermin parmakların ucundan katiyyen şüphe caiz olmayan nağmelerle; bu köhneleşmiş ruhlarımızı bi-pâyân neşe ve sürurlara gark edeceğinden bir dakika bile şüphe etmek küstahlığı her halde benden sudur edecek bir hata olamazdı.'

Saçma sapan birkaç hava çalıp iskemleden döndüğüm zaman; gördüğüm manzara karşısında gülmemek için ne hale

girdiğimi, bir ben bilirim. Necmettin Bey gümüş kostümlerinin içinde, kıpkırmızı bıyıklarından daha dimdikti. Gözleri- Allah vermesin- tavana doğru kaymıştı. Kendinden geçkin bir halde çaldıklarımı dinliyordu. Ben döner dönmez, ellerini birbirine vurarak:

'Ne sanat!.. Ne sanat!' diyordu.

'Parmaklarınızdan dökülen nagamatı dinlerken öyle pâyânsız bir vecd ve istiğrak içinde idim ki; sanki zümrüdîn bir meşcerenin içinde sakin ve dilnevaz şırıltıyla akan suyun billurî sadasını duyuyordum. Kendimi büsbütün başka bir âlemde zannediyordum. Bu anda dağdağa-ı hayattan uzaklaşmıştım.'

Bunları söylerken, bir taraftan da, beni alkışlamak için ancak birkaç dakika ellerinden çıkardığı sarı eldivenleri giymeye uğraşıyordu. Kendisiyle o gün, hemen yarım saat kadar konuştuk. Fakat, yemin ederim; Sabiha'cığım, söylediklerinden bir şey anlayamamıştım. Böyle hiç bilmediğim sözleri, görsen o ne kadar hızlı hızlı konuşuyordu. Giderken -şimdi pek yakında oturduğu için- sık sık bizi ziyaretleri ile rahatsız edeceğini söyledi. Hakikaten sözünde durdu. Haftada en aşağı dört gün bize geliyordu. Böylece, bir ay geçmeden, onunla iyice teklifsiz oldum. Necmettin Bey her dakika beni methetmekten geri kalmıyordu. Ne komplimanlar, Sabiha'cığım, bilemezsin. Her tarafım, kim olduğunu bilmediğim ilahe-i hüsn ü ân hanımefendiye benziyormuş, güzelliğin en ideal derecesine çıkardığı bu ilahe-i hüsn ü ân hanımı ne kadar çekemediğimi tabii anlarsın... Yürüyüşüm, bakışım, gözüm, kaşım ne olduğunu anlamadığım bir şeye hemen teşbih olunuyordu.

Mesela: Odanın kapısı açılıp da güzeller güzeli olan ben; vücud-ı nerminimin latif inhinalarla kıvrılarak ilahe-i hüsn ü ân hanımefendinin reftar-ı dil-âşubunu andıran sahirane edamla gözlerine göründüğüm zaman ruhuna taze bir hayat bahşediyormuşum.

Vallahi böyle söylüyordu ki Sabiha'cığım hiç şaşırma. Ben

daha neler duydum: Gözlerim, yıldızsız karanlık bir gecenin umk-ı esrarengiz; saçlarım en hissiz kalpleri ipekli kıvrımlarıyla bağlayacak bir kemend-i bi-aman oldu.

Her şeyim acayipleşmişti. Kendi kendimi tanıyamıyorum. İşte, Sabiha'cığım, böyle bütün bir kış haftada dört gün bize gelerek, Necmettin Bey bana âşık oldu. Bahtımdan olacak, dünyada ne kadar 'manyak' adamlar varsa, benimle evlenmeye kalkıyorlardı. Tabii Necmettin Bey de benimle evlenmek isteyecekti.

Bir gün giderken, elimi tuttuğu zaman, yine her zamanki gibi çabuk çabuk konuşarak:

'Elleriniz ellerime dokununca' dedi, 'kıymetli vücudunuzun bir ra'şe-i mesud ile sarsıldığını duyan abd-i âcizinize, yarın sizinle istikbal hakkında görüşmek için müsaade vereceksiniz. Evet o pak, nezih ve âli vicdanınız buna müsaade edecek. Bu uzun ve ezici senelerin didişmeleriyle bitab u tüfan kalan kalb-i şikestemi garik-i saadet ederek- dünyadaki bütün hassas ve yüksek kadınların yapması elzem olan bu hareketinizle- ahlakınızın ulviyetini bir kere daha takdirkârânenizin enzarına arz edeceksiniz...'

Ve, cevabımı beklemeden apartmanın merdivenlerinden 'ne nezahet, ne masumiyet, ne hassasiyet...' diyerek uzaklaştı. Sözünün sonlarını duyamadım.

Ertesi gün, söylediği gibi geldi. Çay günümüzdü. Fakat, annem daha hazır olmadığı için; ben salonda onu yalnız karşıladım. Zaten galiba o da beni yalnız bulmak için böyle erken gelmişti. Odaya girdiği zaman, yerimden doğrulmak istedim. Halbuki, Necmettin Bey şimdiye kadar benim bütün teklifsizliklerime rağmen, kendisinde görmeye alışmadığım bir teklifsizlikle:

'Telaşa ne lüzum var; nur-ı didem' dedi. 'Ben sizin için yabancı mıyım? Şimdiden sonra, hep ayaklarınızın dibinde yaşamak, evet aşkla, saadetle yaşamak istiyorum. Ve bu arzumu

size müjdeleyerek, ta ne zamandan beri müşterek emel ile çarpan; iki genç kalbin ateşîn heyecanını teskin etmek lazım değil mi? Evet, ey masum genç kız; dinleyiniz. Artık sizden ayrılmamak, güzelliğinizin karşısında ebedi ve sonsuz bir sermestti ile gaşy olmak, ilelebed mariz ve pür heyecan ruhumu sizin de benim için çarpan, kalbiniz ve ruhunuzla birleştirerek mecz etmek, sonra bir ruh ile yaşayan iki cism olmak istiyorum. Evet! Bu, benim en has en nezih emelimdir. Eminim ki ey genc-ine-i melahat ü zerafet siz de böyle düşünüyorsunuz!'

'Aman beyefendi!' diye cevap vermek istedim.

'Çehre-i masumanenizi kaplayan bu humret-i hicap ile, gönlümü daha fazla yedd-i iktidarınıza aldınız. Nuhbe-i âmâli ola saadete erişen bir genç kızın gözlerinden leman ile âsâr-ı zevk ü süruru temaşa etmek, acaba hangi âşık-ı şuride-dili cennet-safa ile büsbütün mecnun etmez? Hangi gönül, maşuka-i canının karşısında cuş u huruş ederek, sayha-i teşekkürünü halikına kadar duyurmak için avaz avaz bağırmaz.'

Muhakkak adamcağız muvakkat bir çılgınlığa uğramış idi. Çünkü bu sözleri söylerken, avaz avaz haykırıyordu.

'Fakat beyefendi' dedim.

'Evet' diye yeniden bir kere daha sözümü kesti. 'Itirazlarınızı biliyorum. Pederinize bir şey açmak lazım geldiğini, söylemek istiyorsunuz, değil mi? Önce pederinizin her şeyi bilmesi lazım diye düşünüyorsanız; yanılıyorsunuz. İlk önce pederiniz, yani pederim beyefendi ile meseleyi halledebilirdim. Fakat, bu terakki ve medeniyet asrında, iki genç kalplerini ebeveynlerine küşade kılıp arz-ı hal etmeden evvel, aralarında anlaşmalıdırlar. Ve, böyle düşündüğüme çok iyi ettim. Zira, bu iyi haberi öğrenir öğrenmez gözlerinizde parlayan şule-i saadeti ilk önce gören ben oldum.'

Bir dakika susmasından istifade ederek:

'Fakat beyefendi' dedim. 'Allah'ı severseniz; bir dakika siz susunuz da ben söyleyeyim.'

'Evet' dedi. 'Zevcem olunca bütün hakk-ı kelam sizin olacak. Hatta şimdiden söyleyiniz; bekliyorum.'

Sabiha'cığım, bana bir sersemlik gelmişti. Konuşmak için söz bulamıyordum. Karşımdaki adamın kalabalık sözleri o kadar zihnimi yormuştu ki, iki kelimeyi bir araya getiremiyordum. Ne sebeple bilmem; ben de onun gibi, öyle eski moda edebi bir kitap gibi konuşmak istiyordum. Halbuki lugatlere bir türlü ne aklım, ne dilim yetişebiliyordu. Necmettin Bey'i gayri ihtiyari taklit etmek istedikçe, dlimin ucuna her gün gazetelerde gözüme ilişen basmakalıp ve manasız; hürriyet-i edebiye; istiklal-i iktisadi; duyun-ı umumiye, mülkiye-i şahane, teblig-i resmi, istikraz-ı dahili gibi bir sürü sözler geliyordu.

'Teşekkür ederim, Behire' diyordu. 'Bu sükûtunuz bana en tatlı evetten daha kıymetlidir. Hemen bu akşam pederinize aşkımızdan bahsedeceğim.'

Nihayet biraz kendimi toplayarak:

'Beyefendi' dedim. 'Ben sizinle evlenmek istemem.'

'Masumane hicabınızın sizi nerelere kadar sürüklediğinin farkında mısınız?' dedi. 'Sevinçle söylediğinizi bilmiyorsunuz. Evet Behire! Söylediğini bilmiyorsun. Halbuki, gel... gel... kalbimin üstüne o güzel başını daya da dinle. Bak, bu dil-i biçare cananı için nasıl çırpınıyor.'

Kollarını açmış, beni kucaklayacak gibi ilerliyordu. Ne olduğumu bilmiyorum. Cevap vermiyordum. Fakat eli elime değince:

'Yangın var!' diye bağırmışım. Kanepenin üstüne düştüm. Ağlıyordum. Feryadımın üstüne herkes odaya koşuşmuştu. Yalnız Necmettin Bey ortada yoktu. O gürültüde sıvışmıştı, herkes bana, ne oldun diye soruyordu. Fakat ben, adamakıllı şaşırmıştım. Ana lisanımı bulamıyordum. Zihnimde bir çok manasız sözler birbirini koğalıyordu. Mütemadiyen:

'Âsâkir-i Osmaniye, misak-ı milli, tıbbiye-i şahane, zafer-i nihai' diye ağlıyordum."

Behire sustu.

"Peki" diye sordum, "Necmettin Bey ne oldu?"

"O günden sonra bir daha bize gelmedi" dedi. "Zaten Şişli'den taşınmıştı."

Behire gülerek sustu. İnce parmaklarıyla esvabını buruşturuyordu.

Beşinci ve Altıncı Talipler

Behire, parlak bir kahkaha ile:

"Beşinci ve altıncı taliplerim, iki amcazâde idiler" diye söze başladı.

"Onları ta çocukluğumdan beri tanırdım. Hemen, hemen ellerinde büyümüştüm. Birisi ne kadar ateşli ve gürültücü ise diğeri o kadar sessiz ve miskin idi. Birisi kalın ve gür sesli gayet çabuk konuşur; diğerinin ise, sesi ince, zayıf ve lakırdıları ağzından tek tük dökülüyordu.

Birinin ismi Halim, diğerinin Şeci idi.

Halim çok kavgacı, Şeci çok korkaktı.

Şeci, otuz altı yaşına rağmen karanlıkta yalnız kalamazdı. Halim ise, gözlerini taştan esirgemez, her kavganın içine atılır; her şeye girer, çıkardı.

Ufacık tefecik Şeci dünyayı umur etmez; herkesin sözüne uyar, halinden şikâyet etmezdi. Halim ise, herkese karışır, haksız işe tahammül edemez, intizamı severdi. Bir kere, Boğaziçi'nden dönerken, onu köprüdeki hamalları, sıra ile yanyana dizerken görmüştüm. Hamalların intizamsız duruşlarına tahammül edememişti.

Halim uzun boylu ve şişman idi. Şeçi kısa boylu ve zayıftı. Halim'in yukarı doğru kıvrılmış bıyıkları sapsarı idi. Şeci'in tek

tük ve yalnız burun deliklerinin altında bırakılmış bıyıkları simsiyahtı. Şeci eski konaklarda, ekseriyetle tesadüf olunan; vaktinden evvel kartlaşmış mütevekkil, sessiz Çerkes kalfaların bir eşi idi. Halbuki Halim, azametli, kavgacı ve iyi besli bir sütninesine benzerdi.

İkisi de ailemizin dostları idiler. Çehrelerini ilk önce çocukluğumda görmüştüm. Hürriyetin ilk haftaları Halim göğsünde allı beyazlı kokardıyla, nümayişcilerin önünde sarı bıyıkları dimdik, yüzü kıpkırmızı, göğsü çıkık, gözleri ateşli dolaşırken; Şeci bize gelir; pencereden akın akın geçen bu insanlara daha bakarken, gözleri süzülür, boynu bükülür ve:

'Siz hiç bir nümayişe iştirak etmiyor musunuz?' diye soran babama, yorgun gözlerini çevirir:

'Aman beyim, kerem ediniz; bu gürültüye karışacak bende hal var mı!' derdi.

Otuz Bir Mart vakasında, Hareket Ordusu Ayastefanos'ta iken, ortadan kaybolmuş, üç gün sonra, sarı uzun saçlarının üstünde keçe külahı, omuzunda tüfeği ile görünen Halim, tam on beş günlük bir aramaktan sonra Şeci'i Erenköyü'nde ikâmet eden bir teyzenin köşkünde korkudan büsbütün zayıflamış bir halde bulmuştu.

Olan bitenden haberi olmayan Şeçi, bir Nisan'dan beri iltica ettiği teyzesinin evinden, bir kere bile dışarı çıkmamış:

'Ayol! Cülus topların da mı duymadın?' diyen amcazâdesine:

'Benim korkudan top sesi dinleyecek halim mi vardı!' diye cevap vermişti.

Daha sonraları, Halim'in iştirak etmediği bir miting, bir gürültü, bir harp yoktu. Şeci ise, böyle bir hal vukuunda hemen, etekleri biraz sarkan pardösüsünü alarak kapağı bizim eve atardı. Odanın bir köşesinde büzülerek:

'Aman Yarabbi!' derdi. 'Bu adamlar da böyle didişmeye

üşenmezler mi? Dünyanın gidişini onlar mı düzeltecekler? Böyle geldik, böyle gideriz ! Toplaşmaya, bağrışmaya, harp etmeye ne lüzum var? Ağızlarından lokmalarını mı almışlar? Bir de, alsalar efendim; Allah rezzak-âlem. Kimse aç, susuz kalmaz.'

Böyle uzun müddet, incecik zayıf sesiyle her sözü tek tük ve uzata uzata söyleyerek konuşur dururdu.

Şunu da söylemeyi unutmayayım ki; Halim ile Şeci çok sevişirlerdi. Halim Harb-i Umumi'de, ihtiyat zabiti olup, cepheye giderken; bir kolayını bulup amcazâdesini İstanbul'a yerleştirmişti. Hayatlarında bir kere bile kavga etmemişlerdi. Halim Bey kavgacı olmakla beraber amcazâdesine hiç darılmamıştı. Çünkü, Halim emreder; Şeci korkardı.

Eğer aralarına ben karışmamış olsaydım; bu hal böylece devam eder; ve dört ay evvel, Halim Anadolu'ya giderken; yine Şeci'i buraya rahatça yerleştirir; ve yalnız olarak giderdi.

Halbuki böyle olmadı.. Halim, bu defa Şeci'de bir rekabet görerek korktu; ve emretti. Şeci de:

'Ayol! Benim ta Anadolulara kadar gidecek halim mi var!' der gibi bakan zavallı gözlerindeki mana-yı istirhama rağmen onu takibe mecbur oldu.

Mütarekeden sonra, bu iki amcazâde, bizim eve pek sık gelmeye başlamışlardı. Meğer, ikisi de bana âşık olmaya başlamışlarmış!..

Vallahi Sabiha'cığım, son güne kadar bunun farkında bile değildim. Zira böyle bir şeye ihtimal vermezdim. Nihayet, bir gün, ben evde yalnızken Şeci geldi. Bizden iki apartman ileride ikamet ettiği halde hâlâ yorgunluktan nefes nefese idi.

Selamlaştıktan sonra karşıma oturdu. Yarım saat kadar gözleri süzük, başı önüne eğilmiş, uykudaki bir adam gibi, gürültü ile nefes alarak kaldı.

Sonra mahmur gözlerini bana kaldırdı ve lakırdıya başladı. Öyle ki her cümleden sonra yorgun başı bir kere göğsü üzerine

düşüyor ve biraz aralık kalan dudaklarını zahmetle kapıyordu.

Şeci'in halinde bugün büsbütün bir başkalık vardı.

'Behire' diyordu. 'Her zamanki gibi her sözüme gülmeyerek, beni şöyle hanım hanım; ciddi ciddi dinleyiniz. Sizinle konuşmadan evvel, doğrusu, beybabanıza açmaya dilim varmadı. Otuz altı yaşındayım. Halim vaktim yerindedir. Zevceme öyle servet ve debdebe içinde değil, fakat kendi halinde ve mesud bir hayat verebilirim. Sizi çocukluğunuzdan beri tanıyorum. Tam istediğim kadınsınız. Sizi seviyorum. Fakat korktuğum bir şey var. Halim de sizi seviyor ve yakında isteyecektir... İşte ben, ondan evvel davrandım. Buraya geldim ve...'

Birden kapı açılmış; Halim yıldırım gibi odaya girmişti. Şeci'in soluk dudakları arasından, son nefesi kadar feci bir:

'Halim...' çıktı. Zavallının yemyeşil kesilen çehresi göğsü üzerine düşerek kendinden geçti.

Ben meselenin 'trajik'liğine rağmen, kahkahalarımı tutamıyordum. Halim, Şeci'in üzerine doğru yürürken, benim kahkahalarımı bir feryad zannederek durdu ve:

'Hayır' dedi. 'Emin olabilirsiniz Behire; bir kadın yanında çirkin bir harekette bulunmadım.'

İri kollarını, çıkık göğsü üzerine kavuşturdu. Kendini kurûn-ı vustaî bir asılzâdeye benzettiğini bakışlarından anlıyordum.

'Demin, Şeci size hakikati söyledi' dedi. 'Ölümün karşısında bile çarpmayan kalbimi siz esir ettiniz! Sizi seviyorum... Zevcem olacaksınız... Yoksa... hem kendimi, hem de Şeci'i oldürürüm!'

*Davalaçı*ro rolünü yapan bir aktör kadar, haykırıyordu. Galiba, bu sesin kuvvetiyle olacak; Şeci gözlerini açtı. Fakat, amcazâdesinin son sözleri üzerine, rengi büsbütün uçarak gözlerini tekrar kapadı. Bu defa başı, arkaya doğru, ağır ağır yuvarlanmıştı.

Nihayet bir saatten fazla uğraştıktan sonra ikisine de ikisiy-

le de evlenmeyeceğimi anlattım. Zannederim; Halim'in o halini gördükten sonra, Şeci, kendiliğinden, beni almaktan vazgeçmişti. Onları da, böylece başımdan savdım. Bu vakadan on beş gün sonra Halim, Şeci'i alarak Anadolu'ya gitmişti. Galiba, onun İstanbul'da kalmasını tehlikeli bulmuştu."

Behire sustu, halen karşılıklı gülümsüyorduk:

"Haydi, Behire" dedim. "Şimdi bana yedinci talibini de anlat..."

Behire, bir şey saklamak ister gibi:

"Ooh..." dedi. "Artık hikâyeler bitti."

"Hepsi bu kadar mı?" diye sordum. "Bütün seni isteyenlerin içinde, bir tane de senin beğendiğin olmadı mı?"

Behire önüne baktı. Bir müddet tereddütten sonra:

"Hepsi bu kadar değil Sabiha" dedi. "Bir de sonuncu var ki onu ben de istemiştim.

Dur, ben acıktım. Çay söyleyeyim de, yine anlatırım." Ve, dışarı seslenerek:

"Vicdan... Bize çay hazırla..." dedi. "Pek acıktım. Kilerin anahtarı konsolun üzerinde."

Yedinci Talip

Çay fincanını masaya bırakarak, küçük işlemeli çay havlusuyla ağzını sildi.

"Ah Sabiha'cığım" dedi. "Asıl bu son vaka beni hayattan ve bilhassa izdvaçtan büsbütün soğuttu. Eğer, onu tanımamış olsaydım; hâlâ idealimi bulacağım diye ümit edip dururdum. Bunun için de, bir türlü yengemin evine gelmeğe razı olmazdım

Onda, istediğim meziyetlerin hepsi vardı. Daha doğrusu

ben öyle zannediyordum, vakıa boyu istediğim kadar uzun, omuzları istediğim kadar geniş ve tarz-ı telebbüsü tahayyül ettiğim derecede zarif değildi. Sonra bana, düşündüğüm gibi, senenin altı ayını seyahatlerle geçirtecek bir serveti ol-duğunu da zannetmiyordum. Her şeye rağmen, kendisini çok beğenmiştim.

Biliyorsun; harp esnasında yaptığı bir kaç mühimce işle babam zenginler sırasına geçmişti. Fakat mütarekeden sonra, nasıl oldu bilmiyorum, ticarete pek aklım ermez; babam pek az zamanda, hemen bütün servetini kaybetti. İşte bu aralarda, onunla tanıştım. Çok nazik ve kibar idi. Her şeyden anlıyordu. Bir konuşması, hele bir gülüşü vardı ki... Sık sık buluşuyorduk. Her gezdiğim salonda ona tesadüf ediyordum. Sen, beni o zamanlarda, bir görmeliydin! Adamakıllı Celal Bey'le meşgul olmaya başlamıştım. Onu göreceğimi bildiğim günler, aynanın karşısında en aşağı bir saat, hatta daha fazla kalırdım.

Onunla salonun bir kenarına çekilip, gayet 'lirik' mubahaselere girişmek, arada bir göz göze bakışmak, bütün bir kış, benim meşguliyetimi teşkil etmişti. Öyle ki... şimdi hatırladıkça gülüyorum.

Vakaya... Celal Bey'e... hatta sersem Behire'ne bile; pek fazla ehemmiyet vermeğe başlamıştım. '*An un mumaşeri, juluyrene oserpo.*'

Vallahi, halim ömürdü. Onu göreceğimi ümit ettiğim bir yere gidip de; kendisini orada bulamazsam, sesim, sadam kesilir; herkesle dargın gibi, salonun bir köşesine sinerdim. Fakat, bir de onu beklediğim bir yerde, karşıma çıkarsa; helecanımdan elimde ne tutarsam ufak bir çığlıkla yere atardım.

Böylece, kaç defalar, çay fincanını ya kendi veya komşularımın üstüne döktüm.

Nihayet, bir gün bana ilan-ı aşk etti. Hem de gayet ciddiyetle... Annesinin, annemle konuşmak istediğini ilave etti. Öyle güzeldi ki... Öyle tatlı söyleşiyordu ki tamamiyle idealim

olmadığı halde: 'Hayır, olmaz, anneniz gelmesin!' diyemedim. Esasen buna lüzum da yoktu; değil mi Sabiha? Her halde o benim halimden, kendisini reddedemeyeceğimi çoktan anlamıştı.

Ertesi gün, annesi geldi. O kadar sabırsız idim ki; ayağımdan iskarpinleri çıkarıp sofayı geçtim. Bu aralık, arkamdan gelen hizmetçi kıza gayet müthiş ve tehditkâr bir tavırla parmağımı sallayarak, bu yaptığım şeyden annemi haberdar ederse gözlerini oyacağımı söyleyerek salonun kapısına kulağımı dayadım ve dinledim.

Sabiha'cığım, meğer onlar bizi hâlâ eski zenginlikte zannediyorlarmış. Şimdi, halleri belli imiş. Celal'in bir işi yokmuş. Halbuki beni o kadar seviyormuş ki; eğer benimle evlenmezse, deli olur veyahut ölürmüş. Bunun için babam ona bir işe başlamak için, en aşağı on on beş bin lira kadar bir paracıkla muavenet edebilirmiş... Zaten, bunu hanımefendi, kendi oğluna bir iyilik olsun diye söylemiyormuş. Ben de onun oğluna âşık imişim düşün Sabiha! Ben de Celal'i seviyormuşum! Bunu da annesi olacak bu cadı karı biliyormuş.

Fakat, gayet tabii olarak, on beş bin lira olmadan Celal beni alamazmış... Deli gibi olmuştum. Daha fazla dinlemeden odama kaçtım. O hiddetle elime geçirdiğim bir kâğıtla, ona bir temiz ağzının tadını verdim. Kendim için on beş bin lira olmadığını ve bir koca satın almak için on beş paramın bile mevcut olmadığını yazarak; bir daha karşıma çıkmamasını ihtar ettim. Aksi taktirde, nerede görürsem o kirli, yağlı, uzun saçlarını yolacağımı söyledim.

Annem, akşam, bu olanları babama anlatırken, babam hiddetinden yerinde tir tir titriyor:

'Hele hele, çapkına da bakın' diyordu. 'Sanki ben ona gidip, kızımızı al diye yalvarmışım... Bu da frenk taklidi bir evlenmek olacak...' Sonra, anneme dönüyor:

'Hanım, hanım...' diyordu. 'Baksana! Hem kızını istiyorlar, hem de üzerine para...

Bu sözleri duyan ihtiyar dadım, başını 'trajik' bir tavırla iki tarafına sallayarak:"

'Şaşma oğlum, şaşma!' diyordu. 'Bunun burası Şişli... Daha neler göreceğiz!'

Behire susmuştu. Dudakları asabiyetle büzülmüştü. Gözlerinde, bebeğini içinde bir harika bulmak ümidiyle kırdıktan sonra, boş bulan bir çocuğun sukut-ı hayali okunuyordu. Bundan, Celal Bey'in Behire'yi, kendi zannettiğinden pek fazla meşgul ettiğini anlıyordum. Şefkatle ellerini ellerime alarak:

"Zavallı Behire'ciğim" dedim. "Fakat böyle ümitsiz olmak hiç doğru değil... Elbette idealini bulacaksın... Öyle genç... öyle güzelsin ki..."

Behire şiddetle ellerini ellerimden çekerek yerinden fırladı. Azametle gözlerini kısıp, dudaklarını bükerek:

"Sabiha" dedi. "Rica ederim. Bana bir daha idealimden, iz-divacımdan bahsetme..."

Sonra, biraz yumuşayarak boynunu büktü:

"Ve *chérie* insan yengesinin evinde de yaşayabiliyor" dedi.

Avdet

Daha fazla itilmemek, daha fazla rahatsız olmamak için bir kenara çekildi ve arkasını birbirinin üstüne yığılmış sandıklara dayadı. Gümişi bir vual gözlerine kadar iniyordu ve aynı renk eldivenli elleri sincap mantosunun yakasıyla hemen hemen bütün yüzünü örtüyordu.

Demin ihtiyar bir adama vapur ne zaman yanaşır diye sormuş ve:

"Yarım saat sonra..." cevabını almıştı. Halbuki yarım saatten fazla bir vakit geçtiği halde vapur hâlâ eski yerinde ve etrafını saran küçük motorlann, istimbotlann arasında duruyordu.

Telgrafı okurken sapsan olmuştu... Kocasına bir şey belli etmemek için cebr-i nefes etmiş, halbuki telgrafı ona uzatırken elleri çok kuvvetli titremişti. Avni ise titreyen bu ellerdeki heyecana kin dolu kıskanç gözlerle uzun uzun bakmıştı. Ona bu heyecanın farkına vardığını belli edinceye kadar... sonra?

"Bizde mi misafir kalacak?" diye sormuştu.

"Tabii değil mi" diye cevap vermişti. "Onun burada başka akrabası yok ki!"

"Ya..."

Kocası yalnız "ya" demişti ve bu "ya" ile ne gibi bir fikir ifade etmek istemişti? Sabiha bunu anlamamış ve anlamaya da uğraşmamıştı.

"O halde onu karşılamaya yarın giderim" dediği zaman:

"Onu karşılamaya ben giderim Avni" diye Sabiha atılmıştı. Ve sonra telaşını gizlemeğe uğraşırken...

"Seni tanımıyor" diye ilave etmişti. "Sonra tanısa bile yarın senin konsültasyonun yok mu? Benim akrabalarım için hastalarını ihmal etmeni istemem."

Kocası ellerini cebine koyarak odanın içinde dolaşmaya başlamıştı. O Sabiha'yı kıskandığı ve bu kıskançlığı söylemek istemediği zamanlar hep böyle odada hiddetli hiddetli dolaşırdı.

Dayandığı sandıklardan birini almak isteyen hamal onu âdeta şiddetle itti... Buna rağmen Sabiha hiddetlenmedi ve o adama tebessümle baktı... Bugün öyle mesuttu ki... Başka bir zaman tuvaletini bozan böyle bir münasebetsize pek fazla hiddet gösterirken bugün ehemmiyet bile vermemişti.

Hiçbir şey umurunda değildi. Etrafındaki insan kalabalığını seçemiyordu. Gözü bir şey görmüyordu.

"O geliyor!.." diye düşünüyordu... Evet o geliyor, on altı sene sonra nihayet geliyordu.

O da şimdi orada, vapurun güvertesinde, şüphesiz rıhtıma bakıyordu. Son mektuplarında bugüne ne kadar ehemmiyet verdiğini yazmıyor muydu? Ve Sabiha ona yine mektuplarla bugünü nasıl sabırsızlıkla beklediğini bildirmemiş miydi?..

Bütün gönüllerinin, duygularının gizli esrarını kapalı ve ehemmiyetsiz sözlerle birbirine anlatan o mektuplar, onbir seneden beri Sabiha'nın bütün tesellisi, bütün meşgalesi, aşkı, günahı olmamış mıydı?

O gittiği zaman Sabiha şu kenardaki siyahlı çocuk kadar genç ve küçüktü...

O, yine böyle karsız, bulutlu bir kış günü gitmişti. Ve Sabiha yalının penceresinden onu götüren vapura bakarken ne kadar ağlamıştı. Onun gittiği günü hatırladıkça titriyordu... Hayatının en bedbaht ve en unutulmaz hatırası o gündü.

Sabiha geminin bir limana girmesi için bu kadar resmi muamelelere ne lüzum var, diye düşünüyordu. Sanki vapur uzaktan göründüğü gibi suratle rıhtıma yanaşsa ne olurdu? Bu kadar

gürültü ve kargaşalık bu istambotların, motorların telâşı neye yarıyordu?

Eğer gemi çabucak yanaşmış olsa idi; şimdi onu, on altı seneden beri hasretini çektiği o iri vücudu, o derin nazarları görmüş olacaktı. Hakiki olduğuna inanılmayacak kadar küçük olan ellerini o iri avuçlara teslim etmiş olacaktı.

Kendisini tanıyacak mıydı? Birdenbire şüphesiz tanımazdı... Çünkü değişmişti. O gittiği zaman on altı yaşında bir çocuktu. Örgülerini sallayarak koşan, haşarı bir çocuk, selam vermesini beceremeyen mini mini vahşi... Halbuki şimdi, şimdi malumatlı ince bir hanım olmuştu, evli bir hanımefendi.

Sabiha tekmil etmiş, değişmiş, başkalaşmıştı. Ve o, bugünü düşünerek, buluşacakları gün onu yeni yeni güzellikleri ile hayran edebilmek için her şeyi öğrenmeğe uğraşmıştı. Danyal şüphesiz onu çok mükemmel bir kadın olarak bulacaktı. Onu çok beğenecekti. Beğenmeli idi. Bunu istemeye artık hakkı vardı.

On altı sene böyle bir günü tahayyül ederek çektiği azap ve ıztıraptan yorulmamış, şikâyet etmemişti bile...

Vapur hâlâ yerinde idi. Ve etrafındaki küçük gemi yavruları bir şeyden ürkmüş gibi dağılmışlardı... Uzaktan gelen birer romorkör gemiye yaklaşıyordu.

Heyecanı o kadar kuvvetli idi ki... acaba o da yaklaşan bu römorkörü ayni heyecan, ayni zevkle seyrediyor muydu?

Oh şüphesiz o da müteheyyisti. Mektubunda bu dakikada duyacağı hisleri o kadar güzel tasavvur etmişti ki... Sonra yalnız bu mektup değildi, o eski maziyi de hatırlatıyordu. Danyal o zaman otuz beş, kırk yaşında ve bütün kadınların hayran olduğu, beğendiği bir erkekti... Ve kendisi o zaman on altı yaşında bozulmuş bir kuş yuvası gibi dağınık saçlı, güneşten yanmış, küçük yaramaz yüzlü bir çocuktu... Böyle olduğu halde biliyordu; onun hayatında mühim bir mevkii olduğunu biliyordu.

Hatta Danyal'ın küçük kıza karşı olan bu marbutiyeti bütün Sabiha'yı çekemeyen kadınların arasında büyük bir dedikodu

mevzuu olmuştu. Çünkü Danyal bütün güzel kadınların hatta en müstesnalarını bile ihmal ediyor ve bu küçük kızın peşinden ayrılmıyordu. Bütün vaktini ona hasrediyordu. Ona çocukluğunu nazar-ı dikkate alarak aşkını itiraf etmediği halde öyle yakın ve dost olmuştu ki, her saatleri beraber geçiyordu. Bahçede Sabiha'nın hamağını, salıncağını sallıyor, içeride küçük kız masal kitapları okuyordu. Ve geceleri genç kızı erken yatmak için odasına yolladıkları zaman bütün kadınları ve o neşeli meclisleri terk ederek kotrasıyla gece geç vakitlere kadar gezintiler yapıyordu. İşte bütün bu hali kıskanan güzel fakat fena kadınlar onun aşkını gülünç bir şekilde nakletmeye, onunla meşgul olmaya başlamışlardı.

Halk gitgide artan bir sabırsızlıkla römorköre bağlanan vapura bakıyordu.

Sabiha'nın nazarları da heyecanla herkesin baktığı yere dikilmişti. Büründüğü kürk paltosuna rağmen yavaş yavaş titriyordu.

Geliyordu... Şimdi gelecekti... Ve bütün o mazi, o fena günler hepsi unutulacaktı.

Sabiha:

"Eğer istese!" diye düşündü.

Evet, o eğer istese Sabiha neler yapmaya muktedir olacağını ona gösterecekti. O, onu bütün genç gönüllerin hesap etmeden veren cömert ateşiyle sevmişti.

İlk gittiği seneler ondan aldığı mektuplarda aynı ateşi, aynı coşkunluğu beklemişti.

Fakat o gittikten sonra ona bir akraba gibi mektuplar yazmıştı. Kaç sene sonra bir gün gittikçe seyrekleşen mektupların arkası kesilmişti. Hemen iki sene ondan haber alınmamıştı.

Sabiha kendini ona unutturan kadınlara öyle haset etmiş, öyle kin bağlamıştı ki, işte kıskanç ve mahzun olduğu bu zaman Avni'yi tanımıştı. Avni tarafından sevilmiş ve istenmişti. Sabiha evlenmişti.

Eğer... Eğer ondan meyus bir ifadesi olan o mektubu, izdivacını tebrik eden o mektubu almamış olsaydı, belki her şeyi yavaş yavaş unutacaktı. Hayır unutamayacaktı, fakat belki daha ümitsiz ve ona karşı daha kızgın olduğu için kocasına daha sokulacak, aşkına daha fazla ehemmiyet verecekti. Halbuki izdivacından iki ay sonra aldığı bu tebrik mektubunda Danyal onun evlenebilecek bir yaşa geldiğine hayret ettiğini yazıyor ve kendi hayatının zavallılığından bahsediyor ve diyordu ki:

"Hayatım boş, bomboş ve ben hissediyorum ki büyük, pek büyük saadetler kaçırdım."

Sabiha bu kaçan büyük saadetin kendi olduğunu zannetmişti. Daha ziyade bunu zannetmek istemişti.

Nihayet römorkör vapuru nhtıma kadar getirmişti... Rıhtımın üzerinde büyük bir gürültü vardı.

Sabiha bütün vücuduyla titreyerek vapura bakıyordu. Artık bütün azaplar, bütün ızdıraplar bitecekti. Geliyordu ve anlaşmışlardı. On bir seneden beri birbirlerine yazdıklan mektuplarda birbirlerine açıkça bir şey yazmadıkları halde anlaşmışlardı... O, mektubunda "avdet ediyorum" diye yazdığı zaman Sabiha buna "Mesut olacağız" cümlesini ilave etmek istemişti.

Oh bu sade muhabere telakki edilecek mektuplann ne ehemmiyeti vardı, ne ehemmiyeti olmuştu. Bütün hayatlannda, evet bütün hayatlannda Avni kansının başka birine merbut olduğunu hissetmişti ve merbut olduğu insanın uzaktan mektup yazan bir akraba olduğunu öyle güzel anlamıştı ki ve buna rağmen bütün mektupları kontrol ettiği halde onların kabahatini öğrenememişti. Kansını bunlan okumaktan menedememişti. On altı sene görülmeyen bir adamı kıskanmak gülünç bir şeydi ve Avni on bir seneden beri onu kıskanmıştı. Sabiha kocasının azabına, ızdırabına lakayt kalmış, hayatını, izdivacını benimsememişti.

Vapur yaklaştıkça Sabiha daha fazlalaşan bir cinnetle onu seviyordu. Onu, on altı seneden beri sevmişti. On altı sene

bütün bir hayat onu muannit bir gönlün bütün ihtilası ile sevmişti. Ondan başka bir gayesi olmamış, hayatını, gençliğini o hülyaya bağlamıştı... O Danyal'ı böyle sevmişti. O Danyal'ı böyle seviyordu.

Nerede idi?.. Sabiha güverteye bakıyordu. Etrafında hamallar birbirlerini itiyorlar... Sabırsız ve telâşlı bir halk kitlesi koşuyordu. Sabiha aranıyor ve bu kalabalık içinde Danyal'ı göremiyordu... Nerede olabilirdi? Yolcular istikbale gelen akrabalara, dostlara işaretler ediyor, istikbale gelenler yolcularını bulmaktan memnun gülüşüyorlar, bağınşıyorlar, sesleniyorlardı. İplere tırmanıp çıkan hamallar... Birbirlerini itip kakıyorlardı. Sabiha sersemleşmiş ve heyecan içinde bakınıp duruyordu.

Vapurda herkes telâş içinde idi. Yalnız yolculardan bir tanesi kasketini biraz geri atıp, çıplak başını gösteren şişman ve yaşlı bir adam mütehayyir bakıyor. Gözleri birini anyordu... Yine aranıyordu ve bulamayınca gözleri gayri ihtiyari o ihtiyar adama çevrildi. Nazarları o ihtiyar adamın nazarlarıyla karşılaştı.

Sabiha'nın kalbi bir saniye içinde durur gibi oldu. Bu gözler ne kadar da çok onun gözlerine benziyordu. Fakat mümkün değildi. Şüphesiz o da değişmişti. Daha yaşlanmıştı. Yüzünün çizgileri daha derinleşmişti.

Sabiha vapura biraz daha yaklaştı. Titreyen elleri paltosunun yakasını bıraktı. Reglan paltolu iri, şişman adam âni bir hareket yaptı ve Sabiha'ya işaret etti... Sabiha gözlerini kısarak dikkatle baktı... Bu parlak ve şişman yanaklarından sıhhat damlayan ihtiyar adam Sabiha'ya gülüyordu... Sabiha hayretle bu gülüşü tanıdı.

Şişman adam şimdi telâşla valizlerini hamala veriyor ve telâşla merdivenlere doğru geliyordu. İniyor ve inerken gülerek Sabiha'ya bakıyordu...

Sabiha her şeyi düşünmüştü. Fakat senelerin bu kadar tahripkâr, hain ve müstehzi kudretini hatırlamamıştı. Onun söylediği lakırdılara cevap vermek için kekelerken hep ona bakıyor ve iliklerine kadar titriyor, üşüyordu. Başı kuvvetli bir darbe yemiş gibi

sersem, dizleri çok yorgun gibi sallanıyordu. Bütün gençliği, bütün hayali, bütün mazisi yıkılmış, çökmüştü... Senelerden beri sevdiği adam bu muydu?.. Mümkün değil!.. diye düşünüyordu ve bu mümkündü. Bu açık başlı koca karınlı adam için senelerden beri her zevkten her saadetten kendini mahrum etmişti. Kocası bu adamı kıskandığı için o kadar hain ve bedbaht olmuştu. Bütün hayatı bunun için bitmişti. Bütün hayatları...

Ne gülünçtü... Gülünçtü yarabbi... Sabiha gülmek, Sabiha ağlamak istiyordu...

Arabaya oturduğu zaman alnında biriken ter tanelerini siliyordu... Romatizmalı ayağını kıvırmadan arabaya oturmak için o kadar zahmet çekmişti ki... Bir zamanlar bir çılgın gibi sevdiği ve kendini o kadar çok sevmiş olan genç kadına bir mazeret göstermek isteyerek dedi ki:

"Romatizmalarım var da..."

Sonra onun yine gözlerindeki biten, sönen rüyaya bakarken acı bir tevekkülle:

"İhtiyarlık Sabiha!" dedi. "Birbirimizi görmeyeli tam on altı sene geçti..."

Sabiha fena bir tebessümü, gençliğin hodbin bir tebessümünü kürkünün yakasında gizlerken maziyle bütün alakasını kesmiş bir sesle:

"Avni sizi tedavi etsin!" dedi. "Şükrü amcanı da o tedavi etti."

Şükrü amcası... İhtiyar ve şişman adam kasketini gözünün üstüne kadar çekti... yaşlı gözleriyle gümrük salonunun kapısına ve kalabalığa baktı.

Geldiğine pişman olmuştu. Araba hareket etti...

Yuva

Terasanın kapısında birdenbire durdum... Bağırmamak için dudaklarımı dişlerimle çok kuvvetli sıktım... Dudaklarım hep kanadı.

Orada idiler. O ve Sara, ikisinin kumral başları birbirine yaklaşmış, saçları birbirine karışmıştı.

İngilizce bir mecmuanın sayfalarına bakıyorlardı. Ve sayfaları çeviren parmakları bazen birbirine takılıyordu. Ben ipek iskarpinlerimin sesini öldüren kalın halıların üstünden terasanın kapısına geldiğim zaman beni görmediler... Arkaları bana çevrilmişti. Bakışıyor, mücerrem, sevdalı, ateşli bakışlarla bakışıyorlardı.

Akşam pembe ve nefti bir akşamdı. Çamların nefti tepelerinden ufka pembe bulutlar, pembe tüller gibi dalgalanarak kapıyorlardı.

Hâlâ bakışıyorlar... Benim kendilerini gördüğümden şüphe bile etmeden bakışıyorlardı. Öleceğimi zannettim. Ölmediğime hayret ediyordum. Sonra, oh... sonra mecmuayı bırakan parmakları birbirini aradı. İsmet, Sara'nın ellerini göğsü üstünde iştiyakla sıkıyordu. Sonra onun iki elini bir avucu içine aldı. Ve bir eliyle Sara'nın başını, saçlarını, çenesini, şakaklarını okşuyordu. Daha fazla görmek istemedim, fazla görmeye tahammülüm yoktu. Oradan geldiğim gibi korkak adımlarla çekildim. Nasıl ölmedim, nasıl ölmüyorum kendim de hayret ediyorum.

Akşam daha koyulaşmıştı. Gök koyu mavi bir renk almıştı. Çamlar simsiyahtı... Yıldızlar birer birer ışıldamaya başlıyordu... Odamızda idik... Pencerenin önünde duruyordum. Boyaları aşınmış eski pancurlara başımı dayamıştım. Dalgın parmaklarım

hanımellerinin yapraklarını okşuyordu, sıcak, güzel bir gece başlamak üzereydi... Susuyor, konuşmuyordum. Sükûtum nazar-ı dikkatini celbetmiş olacak... Yerinden kalktı, yanıma geldi. İri elleriyle omuzlarımı okşayarak:

"Niçin susuyorsun?" diye sordu. "Nen var?" Gözlerimi ona çevirmeden,

"Hiç" dedim...

Elleri omuzlarımı daha fazla sıktı:

"Bu akşam mahzunsun."

Dudaklarımı hafifçe kıvırdım.

"Belki!"

"Gülüyor musun?"

Gülmeyi düşünmemiştim bile.

"Ben mi?"

Başımı hayretle ona çevirdim. Sigarasını çekiyordu. Sigaranın ışığı gözlerime doldu.

"Ne o? Gözlerin yaşlı!"

Kabahatli olduğu için korkak ve endişenaktı:

"Sende bir şey var küçüğüm."

"Hiçbir şey İsmet. Yalnız çamların koyu gölgelerine bakarken kuşlar sürü ile yuvalarına dönüyorlardı... Birdenbire onların dönüşü bana eski, çok eski bir şeyi hatırlattı."

Gitgide endişe içinde idi. Saçlarımı okşuyordu:

"Neyi hatırlattı biriciğim."

"Hayatımda bana ilk verdiğin kederi... Evet İsmet ben sana bundan hiç bahsetmemiştim. Fakat zannediyorum ki sen de söylediğim zaman hatırlarsın. Bundan çok sene evvel orada, o kestane ağaçlarının gölgesindeki o eski köşkte idik... O zaman on altı yaşında idim... Sen de yirmi altı... Fakat o zaman da bir çocuk gibi haindin."

"O zaman da mı? Demek ben hâlâ hainim."

"Hayır böyle bir şey düşünmedim. O zaman bir çocuk gibi zalim, haşan idin diyecektim... Penceremde bak tıpkı bu pencerede olduğu gibi..."

Panjurla camın arasındaki yuvayı parmağımla gösteriyordum:

"Böyle bir yuva vardı... Sabahları seni düşünerek uyandığım zaman kuşlar bana şarkılar söylerlerdi. Akşamları senin avdetini penceremde beklerken onlar yuvalarına dönerlerdi. Onlar benim için birer müjdeci idiler; çünkü onların dönüşünden birkaç dakika sonra sen atının üstünde bahçenin kapısında görünürdün... Kuşlar benim sevincimi dost gözlerle seyrederlerdi. Oh, ben o kuşları ne çok severdim."

İsmet:

"Hıçkırıyor musun?"

"Hayır, deli misin, niçin hıçkırayım. Ben onları çok severdim İsmet ve sen onları benim ne kadar çok sevdiğimi bilirdin. Ve ben bir gün bahçede gezerken penceremin önünde zavallı kuşlarımdan birinin ölüsünü bulmuştun."

"Ha, evet hatırladım... O zaman ben av meraklısı idim. Bir gün nişancılığımı denemek istemiştim."

"Benim zavallı kuşlarımdan birini öldürmüştün İsmet. Halbuki onu, onları ne çok sevdiğimi biliyordun. Onların ölümünün bana acı geleceğini elbette tahmin edebilirdin. Ben... ise sana keder verecek ufacık bir şey yapmaktan korkardım."

"Sen çok iyi idin biriciğim."

"Ben seni çok seviyordum işte o kadar... Onun ölüsünü bulduğum zaman bunu kimin yaptığını o saat gönlüm anlamıştı. Bu ölüm bana iki kat acı geliyordu. Çünkü bu acıyı bana veren sevdiğimdi. Gözlerim yaşlı ve içimde isyan, kuşumun ölüsünü ellerimle okşayarak beyhude yere o akşam eşinin yuvasına avdetini bekledim... Yuvaya kimse gelmedi."

"Niçin o zaman benimle kavga etmemiştin?

Niçin seni üzdüğüm için bana isyan etmemiştin?"

"Ben küçük bir çocuktum İsmet... Sonra da seni seviyordum. Seni kırmaktan korktuğum için kuşumun ölümüne gizli gizli ağlamıştım. Sana bir şey söylemek istemiyordum. Bana danlırsın, bir daha gelmezsin, bir daha seni görmem diye korkuyordum. Ondan birkaç gün sonra bir akşam, ikimiz yanyana pencerenin önünde duruyorduk... Kuşlar sürü ile yuvalarına dönüyorlardı. Bana müstehzi bir sesle şüphesiz hainlik yapmak emeliyle: 'Nerede kuşların demiştin, hâlâ gelmediler...'"

"Fakat o gün seni kıskanmıştım biriciğim. Amcazâden Vefik'le çok konuşmuştun. Onun verdiği bir çiçek hâlâ göğsünde duruyordu... Oh hatırlıyorum seni ne kadar kıskanmıştım, sana fenalık yapmak istemiştim."

"Oh beni kırmıştın İsmet... Ben gözlerimi sana kaldırmıştım, sana acı bir söz söylemek istememiştim. Fakat bir şey söylemeden: 'Onlar bir daha avdet etmeyecekler' diye hıçkırmıştım."

"Bilsen o akşam ne kadar müteheyyic olmuş, ne kadar pişman olmuştum. Fakat ne o? Sen, sen ağlıyorsun yavrum."

"Evet ağlıyorum İsmet. Bu akşam şimdi kuşlar sürülerle yuvalarına dönerken zavallı kuşu hatırladım... Evet bütün kuşlar yuvalarına dönüyorlar. Fakat onlar daha yuvaya dönmeyecekler. Ve ben işte onlar bir daha yuvalarına avdet etmeyecekler diye ağlıyordum."

"Bu yaştan sonra... bir küçük kız gibi."

"Kalbin yaşı olur mu İsmet, kalbim hâlâ o küçük kızın kalbi seni eskiden daha az sevmiyor ki..."

Elini avucuma alıyorum. Yüzümü avucuna dayayarak hıçkırıyorum!

"Yavrum... kıymetlim... dinle bak bu alaca karanlıkta bile saçlarının beyaz tellerini seçiyorum... Sen artık bir çocuk değilsin... Ölen bir kuş için ağlanmaz..."

Asabi bir kahkaha ile gülüyorum!

"Hakkın var İsmet" diyorum. "Ölen bir kuş için ağlanmaz. Şimdi artık bir çocuk değilim, on altı yaşında değilim."

Daha fazla gülüyorum... Fakat yüzüm hâlâ yaşlarla ıslanıyor.

"Küçüğüm hasta mısın?"

"Hayır hasta değilim... Mahzun değilim, gülüyorum. Görmüyor musun gülüyorum."

Bir çılgın gibi panjuru açıyorum. Demir parmaklıklarla camın arasında yapılmış olan yuvaya elimi uzatıyorum. Kuşlar içinden korkak ve perişan uçuşuyorlar.

"Ne yapıyorsun?"

"Yuvayı bozuyorum... Sen bir kuş öldürmüştün...

Ben bir yuva bozuyorum. Artık kuşlar bir daha dönmeyecek... Kuşlar bir daha yuvaya dönmeyecek."

"Hayır yavrum bu yuvayı sen bozmazsın, bozmayacaksın." Ellerimi sıkı sıkı tutuyordu... Avuçlarım asabiyetle kınlmış, başım onun göğsüne düştü. Hıçkırarak küçük bir çocuk gibi ağlıyordum.

"Küçüğüm ağlama..."

Ellerimi dudaklarına götürdü... Ellerim sıcak yaşlarla ıslanıyordu.

"Hatice'm yavrum."

"Ağlıyor musun İsmet? Sen de mi ağlıyorsun... Hiç bozulacak bir yuva için ağlanır mı? Hem görmüyor musun onu ben bozmak istiyorum."

"Sen de ağlıyorsun."

"Ağlıyorum, fakat öyle lazım İsmet, ben ağlarım, ben bir kadınım, hem ben seni öyle çok seviyorum ki..."

"Ben de seni çok seviyorum. Hatice tasavvur edemezsin ne çok, ne fazla seviyorum."

Saçlarımı okşuyordu.

"Beni affedecek misin Hatice?"

"Seni affedemem İsmet..."

Gözlerime bakıyordu. Bunca sene sonra hâlâ ne kadar çok seviyorum. Ellerimi yavaş yavaş bıraktı... Söylediğimden emin olan bütün insanlar gibi.

"İstersen" dedi, "istersen yuvayı boz."

Ellerimi yuvaya doğru uzattım... İsmet bana bakıyordu... Gözlerime, bana bakıyordu... Elim hanımellerimin üstünde, parmaklıkların arasında kararsız kararsız dolaştı, sonra kollarını açtım, onun boynuna atıldım:

"Seni çok seviyorum İsmet" diye ağlıyordum. "Seni çok seviyorum, çok muzdaribim, bana fenalık yapma... Bana merhamet et acı... Acı bana..."

Ellerimi avuçlarına alarak öpüyordu:

"Seni temin ederim ki..." diye söze başlamak istedi.

"Sus" diye inledim. "Sus konuşma ve beni kollarının arasına al, konuşma. Bilsen ne sefil, ne zavallı bir mahlukçuğum."

Erkek Aşkı

Gözleri bu kadar korkak, bu kadar istirham dolu nazarlarla baktığı için benim nazar-ı dikkatimi celbedebildi. Yoksa ben şimdiden sonra hiçbir insana ehemmiyet vermemeye tamamiyle karar vermiştim.

Hayatta ilk sevda tecrübem olan bu bedbaht izdivacımdan sonra zannetmiyordum ki erkek denilen o melun mahluklara bir defa daha merhametle ve alaka ile bakabileyim.

Boşandığımdan beri geçen tam dört buçuk seneyi rahat ve sükûnetle yaşadım. Etrafımdaki insanlann hiç biriyle meşgul olmadan gönül, his ve hareketimin hürriyetinden tamamıyla istifade ettim.

Bu kocaman şehrin hemen hemen donjuanı olan Avni bile benim tarafımdan maruz kaldığı fena muameleden dolayı bütün kadınlar üzerindeki büyük nüfuzunu kaybeder gibi oldu. Şöhretine halel getirdiğim için kimbilir hâlâ bana nasıl için için kızgındır.

Fakat bu... bu dört buçuk seneden beri peşimde dolaşan, dest-i izdivacıma talip olanlann hiçbirine benzemiyor. Bunda ne Avni'nin küstah ve hodpesend etvarı, ne Nazmi'nin arsız bakışlan var. Selahattin gibi bir sürü yalanlan söyleyerek insan kandırmak istemiyor... Hayır, bütün ötekilere hiç... hiç kimseye benzemiyor.

Büyük, yaşlı ve bu kadar maruf bir insan olduğu halde cesaretsiz, o kadar cesaretsiz ki... Gözlerimin içine baktığı zaman kulaklarına kadar kızarıyor.

Onu bana ilk taktim ettikleri gün hiçbir dakika yanımdan ayrılmadı. Hep arkamdan geliyordu. Zannederim Gülsüm'ün sa-

lonunda idik... O gün çok misafirleri vardı. Ve ben her zaman olduğu gibi pek gözde idim. Salonda güzel kadın ve zengin kadın meraklısı erkeklerin hepsi benim etrafıma kemâfissâbık toplanmışlardı.

İnsan büyük bir servete malik olan dul bir kadın olursa ona ilk izdivacının fena hatıralarını silmeye yardım için birçok merhametliler bulunur. İşte ben yine o merhametli insanların arasında idim. O da salonda ve onlar gibi peşimde olduğu halde onların hiçbirine benzemiyordu.

Öyle cesaretsiz, öyle hesapsız ve öyle müteheyyis idi ki onu benim etrafıma döndüren hissin birdenbire kalpten doğmuş kuvvetli bir duygu olduğu daha o günden anlaşılıyordu. Dünyada tarif edilemeyecek, fakat görünce hissedilen, katiyetle inanılan öyle şeyler vardır ki...

Ben ki şimdiye kadar hiçbir saçma duyguya ehemmiyet vermedim. Fakat bundan tamamıyla eminim ki... Cevat beni bir çılgın gibi seviyor.

Sevmese şüphesiz daha cesaretli, daha küstah, daha başka türlü olur.

Halbuki geçen akşam beraber saatlerce oturduğumuz halde gözleri yalvarırken bile sükûnetini ve ciddiyetini muhafaza etti. Benim zengin bir kadın olduğumu bildiği için bu duygusunun suitefsire uğrayacağını zannediyor.

Halbuki gözleri... işte onlar ile çok konuşuyor ve anlatıyor ki, dört buçuk seneden beri işte hayatımda yalnız... yalnız ona kızamıyorum.

Yalnız hiddetlenmemek de değil, âdeta ona karşı benliğimde hafif bir alaka bile duymaya başladım. Koca gözlükleri arkasında irileşen korkar gözbebeklerini... gözbebeklerini mi dedim? Yanılmış olacağım; gözbebekleri hoşuma gidiyor demek istiyordum. Geniş omuzları, uzun boyu ile temiz dişli ve temiz tebessümlü, kalın dudaklı ağzıyla âdeta güzel bir erkekti.

Fakat onda en fazla hoşuma giden şey ne kalın dudaklarının

temiz tebessümü, ne geniş omuzlarının heybeti... Hayır onda en fazla beğendiğim şey dört buçuk seneden beri beni hep takip eden erkeklerin hiçbirinin küstah ve cüretli etvarına malik olmayışıdır. Benimle hepsinden fazla alakadar olduğu halde bu halini sahte nümayişle izhardan çekindiğini hissettiğim için onu diğer erkekler gibi düşman telakki etmiyor, onu affediyordum.

Çünkü ben dört buçuk seneden beri erkekleri daima düşman farzettim. Ben dört buçuk seneden beri lakaydiden yaptığım bir kale içinde kendimi müdafaa ettim. Hayatımda bir ikinci defa olarak yanlış bir adım atmak, hayatımda bir ikinci defa olarak tehlikeye düşmek istemedim.

Halbuki Cevat'a karşı kendimi müdafaaya hacet göremiyorum. Bana bir tek söz söylemediği halde onun samimiyetinden bir dakika bile şüphe etmiyorum. Hatta öyle zannediyorum ki, o şimdi biraz daha cesaretli olsa bile beni hiddetlendirmeyecek.

Yine Gülsüm'ün çayında buluştuk. Bugün benimle her günkünden daha fazla konuştu... Ahbaplığımızı, dostluğumuzu daha fazla ilerletmek istiyor gibiydi. Sonra o dönerken beni kendi otomobiliyle evime kadar götürmeyi teklif etti. Eğer kendimle tamamıyla samimi olmak istersem itiraf etmeliyim ki onunla biraz başbaşa kalmayı istediğim için bu teklifini kabul ettim... Fakat otomobilde gözlerimin içine istirham dolu nazarlarla bakarken sükût etti. Birkaç kere bu söze başlamak ister gibi dudakları kıpırdadı. Fakat sonra yine cesaret edemeden sustu. Ben de bu vaziyetten sıkılmadım desem yalan söylemiş olacağım. Vakıa onda bütün hoşuma giden bu cesaretsizliği ama ne bileyim ben, küstahça olmayan ufak bir sözde pek hoşuma gidecekti.

Acaba ben de onun hissiyatında yanılıyor muyum? Bu kadar cesaretsizlik onun yaşında olan bir adam için hakikaten şayanıhayret görülüyor. Buna bir türlü ihtimal veremiyorum. Ya onun tabii bakışı ve tabii etvar ve harekâtı böyle, yahut da bu adam benim karşımda muvazenesini, aklıselimini ve söyleyeceği sözleri şaşıracak kadar müteheyyic olur. Bunun birinci ihtimali imkânsız. Çünkü onun başka insanlarla gayetle tabii olarak

görüştüğünü, başka insanlara başka türlü baktığını kendi gözlerimle görüyorum. Kendini şaşıracak, böyle müteheyyic olacak kadar benimle alakadar olsa zannederim eline fırsat geçtiği zaman biraz daha cüretkâr olup bana bir şey söylemeğe ihtiyaç hissederdi... O halde her ikisi de değilse bu adam deli mi? İşte buna ihtimal yok. Çünkü hayatı ve âsârı fevkâlade akıllı bir adam olduğunu isbat etmiyor mu?

Adımlarımı böyle takip etmesi ve bana mütemadiyen bir şey söylemek isterken cesaret edemeyişi herhalde onun bana karşı olan duygusunun bir aşk olduğuna en inanmayacak insanları bile ikna edecek bir delildir.

Yalnız onun bu cesaretsizliği beni yavaş yavaş sıkmaya ve sabırsızlandırmaya başlıyor demeye mecburum. Çünkü bunu itiraf etmemek yalancılık olacak. Öyle küstah, hodbin, hodpesent ve arsız erkeklerden nefret ederim.

Fakat karşısındaki kadında da oldukça kuvvetli bir alaka uyandırdığını hisseden bir erkekte cesaretsizlik pek sıkıcı oluyor. Tıpkı istenilmeyen, beğenilmeyen bir erkek cüretkârlığı gibi.

Geçen gün Selahattin'le beni beraber gördü. Rengi sararmadı, kızardı. Ufacık bir kıskançlık alâimi bile sezdirmedi. Ne kadar kendine hâkim bir erkek!.. Yalnız bana, bilhassa gözlerimin içine yalvaran bakışlarla daldı. Sanki bana "yaptığını beğeniyor musun" demek ister gibi. Ondan sonra da caddede beni bir dakika yalnız bırakmadı. Ben dükkândan dükkâna girerken onlar Selahattin'le beraber paketlerimi taşıyorlardı.

Geçen gece bir cemiyet-i hayriye menfaatine verilmiş bir müsamereye gitmek için gece yemekten sonra evden çıktım. Bizim sokağın köşesinde bir gölgenin dolaştığını gördüm. Dikkat edince bunun kim olduğunu tanıdım... Şoföre seslendim, durduk. O bizi görünce kaçmak istedi. Ben onu bu halde yakaladığım için memnun yanıma çağırdım. Ümit ediyordum ki bu şaşkınlıkla ağzından bir şey kaçırır... Halbuki otomobilin içine girdiği zaman halinden bir şey belli etmemeye karar verdiği belli idi. Orada

niçin bulunduğunu izaha bile kalkışmadı. Ben de hiçbir şey sormadım. Böyle kendisini göstereceğini ümit etmeden menfaatsizce yapılan bu hareketten ne de olsa bir kadın kalbi mütehassıs olur.

"Sizi nereye bırakayım?" diye sordum.

"İlk önce sizi gideceğiniz yere götürelim, ben orada inerim" dedi.

"Otomobilim, sizi istediğiniz yere kadar götürür" dedim. Yine sustuk... Allahım... bu sükût... Bunalacağımı zannediyordum...

Otomobil beni istediğim yere götürünceye kadar artık konuşmadık. Çünkü bir muhavereye girişmek için ettiğim bütün gayretler beyhude çıktı.

Otomobil tavakkuf etmeden bir dakika evvel birden şimdiye kadar onda alışmadığım bir cüretle elimi tuttu ve:

"Hanımefendi" dedi, "size büyük bir istirhamım var."

"Söyleyiniz" dedim.

"Bu akşam size onu söylemeye geliyordum, fakat cesaret bulmak için kapınızın önünde girmeden biraz gezinmek ihtiyacını duydum. Tam o saatte siz dışarı çıktınız..." Kalbim kuvvetli kuvvetli çarpıyordu.

"Bana merak veriyorsunuz" dedim ve gülmemeye gayret ettim.

"Beni yarın sabah kabul eder misiniz?"

"On birde geliniz."

"Size büyük bir istirhamım var."

"Şimdi söyleyemez misiniz?"

"Hayır! Çok uzun olur."

Zaten şoför kapıyı açıyordu.

"O halde yarına" diyerek elimi ona uzattım... Parmaklarımın ucundan hafif hafif öptü.

"Bilseniz, hanımefendi, bu şeyi size söyleyebilmek için sizi tanıdığım günden beri sizi her dakika takip ettim."

Karşımda ayakta duruyordu. Ben mütebessimâne onu dinliyordum.

"Fakat bir türlü cesaret edip söyleyemedim. Bir kere sözümün suitefsire uğrayacağından, teklifimin sizi rencide edeceğinden korktum... Halbuki hayat-ı hususiyemi bilmiş olsanız şüphesiz bana danılmazdınız."

"Ben size danlabileceğimi zannetmiyorum" diyerek, ona cesaret vermek istedim... Çünkü nihayet onun söyleyeceği sözleri dinlemek ve ona iyi bir cevap vermek için içimde sonsuz bir arzu duyuyordum. Çünkü dört buçuk senelik inattan sonra kalbim nihayet bir aşka cevap vermişti.

"Size teşekkür ederim" dedi. "Bana cesaret veriyorsunuz."

"Bu kadar mukaddemeye ne hacet?" dedim. "Bana istediğinizi hemen söyleyebilirsiniz."

"Belki beni gülünç bulacaksınız... hanımefendi, fakat ben koleksiyon meraklısı bir adamım."

"Şimdi bunun münasebeti nedir?" diye gayri ihtiyari mırıldandım.

"Fakat madem ki mukaddemesizce konuştuğumu istiyorsunuz" dedi, "işte ben de size mukaddemesizce istirhamda bulunacağım. Ben koleksiyon meraklısı bir adamım. Benim eski ve yeni paralardan yapılmış büyük bir koleksiyonum var. Bu benim tabiatımın en büyük zaafı, en büyük kusurudur. Koleksiyonuma ikmal etmekten, hiçbir masraftan, hiçbir fedakârlıktan çekinmedim. Benim bu ahlakımdan beni kimse geçiremedi. Ne annem, ne babam... Ne maşukalarım. Evet, itiraf ederim ki maşukalarım bile beni mesela koleksiyonumda eksik olan bir parçayı bulmak için yapacağım bir seyahatten menedemedi. En sevdiğim kadını bırakarak uzak memleketlere gittim ve işte hatta bu kusurumun ve zaafımın yüzünden bir yaşıma kadar evlenmeye cesaret edemedim. Yaşlı bir kadınla evlensem bana uyup bir bilmem ne

parası için diyar diyar gezemezdi. Genç bir kızı alsam herhalde eski paraları vermektense yeni paraları alıp harcetmeyi seven bir kocayı daha iyi anlar ve tercih eder diye düşündüm."

"Ve şimdiye kadar evlenmeye cesaret edemediniz... Halbuki..."

"Halbuki bu kadar gayretime ve fedakârlığıma rağmen pek zengin olan koleksiyonumu tamamıyla ikmal etmek için tabii bir insan hayatından üç dört misli uzun bir hayata malik olmaklığım lazım..."

Canım sıkılmaya başlıyordu:

"Mukaddemesiz konuşacaktık" dedim.

Rengi sapsarı idi. Elleri titriyordu. Yanıma yaklaştı; gözleri, istirham dolu gözleri gözlerimin içine bakıyordu. Ellerimi tuttu:

"Hanımefendi" diye kekeledi. "Beni mesut etmek sizin elinizdedir."

"Sizi memnun ve mesut etmeyi arzu ederim" diye mırıldandım. Ahlakının kusurunu itiraf ettikten sonra söyleyeceği ilk söz dest-i izdivacımı talep olmayacak mıydı? Bu gayetle tabii idi.

"Bu gülünç zaafımı affedebilecek misiniz?"

"Şüphesiz Cevat Bey" dedim.

"Bu fazla bir küstahlık ve cüret olmaz ya!"

"Hayır..."

"Herhalde söylemek istediğim şeyi anlıyorsunuz değil mi?"

"Bilmem pek anlayamıyorum ama biraz şüphe ediyorum" diye manidar gülümsedim. Ellerimi öptü...

"Teşekkür ederim" dedi, "anladığınız ve siz de razı oluyorsunuz demektir"

Biraz sustu, gözlerime baktı, sonra hayran hayran:

"Getirir misiniz?" diye gülümsedi.

"Neyi?"

"Onu... onları."

"O nedir?" diye sordum...

"O gupta meskûkâtından yapılmış kıymetdâr gerdanlığınızı..."

"Anlayamadım" diye hayretle sordum.

"Gülsüm'ün çayında sizi gördüğüm zaman boynunuzda olan gerdanlık, eski Hint paralarından yapılmış olan o kıymetli gerdanlık."

"!!..."

"Affedersiniz, fakat onun için maddi ve manevi her bir fedakârlığa göze aldım. Bir şeye ihtiyacınız olmadığını biliyorum. Fakat bende mevcut olmayan o paraları elde edebilmek için azami fedakârlık edeceğim. Teklifim suitefsine uğramasın, ihtiyacınız vardır diye satın almak istemiyorum. Size söyledim, bu koleksiyon merakım benim en büyük kusurumdur."

"Demek bana söylemek istediğiniz şey?"

"Evet, buydu... Beni affediyor... ve bana onları veriyorsunuz değil mi?"

Kendime gülmek istiyorum, ki cüretsiz, cesaretsiz ve heyecanlı olan bir erkek alakasının aşk olduğuna hükmedebildim.

Saniha Sayfiyede

Saniha Evinde

Münir Bey, sigaranın külünü tablaya silkerken:

"Emin ol kızcağızım..." dedi. "Bu mümkün olsa idi, elimden gelen her şeyi yapar ve seni böyle konakta oturmaya bırakmazdım."

Saniha dargın önüne bakıyordu. Annesi, müstehziyane:

"Ne konak!" diye kocasının sözünü kesti. Münir Bey, karısına sabûr ve halim gözleriyle bakarak, onu gücendirmemek için:

"Hakkın var Peyker!.." dedi. "Ne konak!"

Peyker Hanım kanepenin üstünden hiddetle âlâ tütün paketini alarak, asabi parmaklarıyla bir sigara sarmaya başladı. O her zaman, kavga etmeye hazırlandığı vakit böyle yapardı.

"Bunun böyle olduğunu biliyordunuz da..." dedi, "niçin çocuğa geçen tatillerde, gelecek sene, seni istediğin gibi gezdireceğim... İstersen adada bir köşk tutar veya otelde birkaç gün kalırız veyahut Boğaziçi'ne gideriz, dedin? Çocuk bu konağa... Bir müddet harikzedegâne, sonra muhacirlere, daha sonra... bilmem ne yetimlerine mektep olan bu konakta oturmaya alışkın mı idi? Bu konak ha! Bunun neresi konak? En âdi bir kulübe bundan kat kat iyidir...

Yağmur yağdı mı şemsiye açmadan gezilmiyor Güneş battı mı sürgüsüz, anahtarsız sokak kapılarından girmesi beklenen hırsız korkusuyla titremekten başka bir şey yapmak mümkün olmuyor... Konak!!.. Beyefendi! Asıl Nişantaşı'ndaki o canım konağı Şişli'deki apartmanı. adadaki köşkü sattınız... Bu konak değil! Anlıyor musunuz? Konak değil..."

Münir Bey, mahcubiyetle önüne bakıyordu. O, harp senelerinde tüccar olmaya heves etmiş, sahib-i servet bir kalem efendisi idi... Zevcesi ile kızına daha çok para verebileceğini ümit ettiği, ve kim bilir, nasıl bir şeytana uyarak, kendinin nasıl bir iş adamı olduğuna emin olduğu için, bütün emlâkını tereddüt etmeden satmış ve ev paralarını, işte on beş ay içinde, tamamıyla bitirmiş ve yine hükümetten aldığı mütevazı maaşına muhtaç olmuştu.

"Hakkın var, kancığım!" dedi.

Peyker Hanım kocasına perestiş ederdi. Ve işte onun için fazla söylenmeden sustu.

Odadaki sükût pek sıkıntılı idi. Saniha miskin miskin tahtaları aralık duran eski tavana, kalın yün perdeli pencerelere bakıyordu:

"Demek şimdi..." diye, şımarık bir sesle sordu:

"Şimdi... İşte burada kalacaksın! Güneş girmeyen, bu rutubetli konakta..." Peyker Hanım, yeniden söylenmek ihtiyacı hissediyordu.

"Baban..." diye devam etti. "Artık bir şey düşünmediği gibi, sıhhatimizi de ihmal etti. Tuvaleti, lüks kıyas ederek bırakmıştı. Hoş! Zaten ben giyinmezdim ya!.. Fakat sıhhatimiz için elzem olan, bu hava tebdili nasıl bırakılırdı? Ben, yine kendimi düşünmüyorum. Ben, bir senede her şeye alıştım."

"Fakat hanımcığım!.."

"Rica ederim sus!.. Fakat filan yok... Görüyor musun kızın rengini..."

"Hakkın var... fakat..."

"Hakkım varsa, düşün!.. Hangi doktora gitsen de bu çocuğu göstersen, Davos'a yollayın derler... veremden beter ayol!.."

Peyker Hanım, ikinci sigarasını telâşla sarmaya başlıyordu. Münir korkarak:

"Buna bir çare-i hal bulsak" dedi.

"Rica ederim. Hangi çare-i hal?.. Para mı bulacaksınız? Eğer

öyle ise, adada köşk tutmadan evvel, çocuğun ayağına bir ayakkabı al... Bak, podüsüet ayakkaplan uyuz kedi yüzüne döndü. Yağmurda bu!.. Çamurda bu!.. Açık havada bu!.. Adada köşke giderken, insanın hiç olmazsa bir çift ayakkabısı olur."

"Öyle değil hanım, maksat hava tebdili değil mi? Madem ki paramız yok; işi başka türlü hallederiz."

"Başka türlü, nasıl?.."

Onu Münir Bey de bilmiyordu. Saniha esneyerek:

"Parasız ne olabilir ki!" dedi.

Sonra parmağındaki yüzüğün taşıyla oynayarak; hırçın hırçın:

"Ben bu seneyi ne şevk ve arzu ile beklemiştim..." diye ilave etti.

Münir Bey hep önüne bakıyor; zihnen aile arasında ufak bir gürültüye sebep olan, bu tebdil-i hava meselesine bir vasıta-i hal anyordu. Eğer bu ay bakkalın borcunu vermeyecek olursa; alacağı nısf-ı maaştan diğer borçları verdikten sonra ayın sonunu bulmak için, on yedi lira kadar bir para artacaktı... Acaba birkaç ay evvel diktirdiği elbisenin son taksidi olan beş lirayı, bu ay savsaklıyabilir miydi?

O zaman, Saniha'yı ancak bir iki gün için, Adaya, otele götürebilirdi. Fakat bu bir tebdil-i hava sayılamayacağı gibi, Saniha'ya oraya gitmek için, annesinin söylediği veçhile, hiç olmazsa bir çift iskarpinle bir tuvalet lazımdı. Halbuki.. yirmi üç lira ile bu şeylerin istihsali adîmül imkândı. Başka bir şey yapamazlar mıydı?

Saniha, asabi parmaklanyla masanın kenanna vurarak:

"Bunalıyorum..." diye mınıldandı. "Bu evde bunalıyorum."

Zavallı Münir Bey, her ay sıkıntıdan ve üzüntüden, içinde her gün biraz daha küçüldüğü elbisesinin yakasıyla oynuyordu... Ve Peyker Hanım'ın kemal-i dehşetle üçüncü hücuma hazırlandığını, üçüncü sigarayı parmakları arasında bükmeye başladığını görerek anlıyordu...

O dehşetin verdiği bir gayretle, bir anda dahiyane bir şey düşündü. Ve eliyle başına vurarakı

"Altın madeni mi?"

Peyker Hanım, dudaklarını müstehziyâne büzüyordu.

"Hayır... hayır... Saniha'nın tebdil-i hava yapabilmesi için, bir çare..."

Saniha başını kaldırmış, dikkatle babasını dinliyordu. Münir Bey, daha emin bir sesle devam etti:

"Bu ay bir tertip yapıyorum. Ay başında, aylıktan borçlara bir parça serpiştirdikten sonra, elimde yirmi üç ile yirmi beş lira arasında bir para kalıyor..."

"Ee?"

"Bir ayakkabı kaça alınır? Saniha kendine bir ayakkabı alır. Üstünü de biraz düzeltir..."

"Sonra?.."

"Saniha'yı birkaç gün için, Moda'da teyzesinin yanına yollayamaz mıyız?.."

"O da niçin?.. Sığıntı gibi?.."

Münir, karısının lakırdısını anlamamış gibi:

"Yok hanım!.." dedi. "Birkaç gün için çocuk Moda'da açılır."

"Teyzesinin yanında çatlar. Şimdi, Güzide de evlendi. Orada..."

"Yok anneciğim!.." Saniha söze atılmıştı. "Ben teyzemi çok severim... Sonra da... parasız bir tebdil-i hava!.."

Babasının boynuna sarılarak, bu fikir hakkında konuşmaya başladılar. Peyker Hanım:

"Teyzesi, çocuğu acaba nasıl kabul eder ki?" diye söyleniyordu.

Besime Teyzenin Evinde

Besime Teyze, Saniha'yı gayet mültefit bir çehre ile karşılamıştı.

Saniha, annesinin endişelerinin lüzumsuz olduğunu görmekten mütevellit bir saadetle bu bedava sayfiyenin tamamıyla tadını çıkarmaya karar vermişti.

Saniha tembeldi. Açık havada, ağaç gölgesinde yatarak; gayet hissi romanlar okumayı epey mefruş bir salonda; pancurları yarım kapayarak piyano çalmayı, sonra da denize nazır pencerelerden ufukları seyrederken tahayyülata dalmayı pek severdi.

Bu sayfiyede sükûnu, sessizliği ve mefruş salonları bulacağından emin olduğu için Besime Teyze'sinin ona tahsis ettiği en üst kattaki, süslü odasına yerleşirken gayet memnundu.

Hele; birkaç gün evde bulunmamak, sabahtan akşama kadar kapıyı çalan alacaklılara binbir yalan uydurmak derdinden kurtulmak, geceleri de, yoksuzluğun verdiği sıkıntıyla olur olmaz şey için kavga etmemek... Bütün bunlar, Saniha'ya Besime Teyze'sinin evini, bir cennet gibi, sevimli ve güzel gösteriyordu.

Besime Teyze, çok damarlı ve kalın boynunun üstündeki, dört köşe ve yassı kafasıyla, tıpkı tahtadan yapılmış, oyuncak askerlere benziyordu. Daima yerinden fırlamaya müheyya gibi, titreyen mavi gözleri, fena bir boya ile boyandığı için yeşile bakar sarı saçları vardı. Hele sesi... Siste kalmış vapurların ötüşü gibi, boğuk ve çatlak bir sesti.

Saniha, Besime Teyze'sinin sesini, çocukluğundan beri hiç... hiç sevmezdi. Birkaç günlük değişikliği, onun misafirperverliğine medyun olacağını düşündükçe, bila ihtiyar onun sesine karşı bile ruhen bir meclubiyet duyuyordu...

Saniha, kadirşinas bir çocuktu. Teyzesinin asabiyetini... İçi hicranla çok dolmuş ve kırılmış bir kadın gibi, daima iç çekişini, kocasının herbir hareketine sabırsızca başını sallamasını birçok şeylere hamlediyor; âdeta bu tahta kafalı teyze ile, sanki çok büyük bir felaket geçirmiş suitaliine mağlup olmuş ve bu mağlubiyeti dargın bir tevekkül ile karşılamış gibi, daima barit na-

zarlarını yerden kaldırmayan... ve hiç konuşmayan eniştesini muhayyel bir romana kahraman yapıyordu.

Hayatı biraz romanların mübalagasıyla telakki etmeyi, çalışkan muhayyelesi pek severdi. Teyzesi, nazarında, eniştesi tarafından maruz kaldığı bir sadakatsizliği affedemeyen ve affedemediği halde birtakım duyguların tesiri ve nüfuzu altında, kocasından ayrılamayan... Ve bütün hayatı hem kendine, her erkeğine azap ve işkence etmiş bir zavallı kadın; eniştesi de bu sadakatsizliği, hakiki bir aşk yüzünden yapmış ve aşkını kaybettiğinden beri sessiz, âdeta dilsiz kalmış bedbaht bir adam olmuştu.

Fakat, bu çift, Saniha'nın nazarındaki bu roman kahramanları vakarlarını ancak akşam yemeğinin sonuna kadar muhafaza edebilmişlerdi.

İlk geldiği akşamdı. Yemekten sonra, terasada kahvelerini içerken; Saniha adadaki köşklerindeki akşamları tehattur ederek, gözlerini kısıyor; ve tıpkı o köşkte olduğu gibi, geniş ufuklu bir denizi seyrediyordu ki ufak ve ehemmiyetsiz bir vaka, ona teyzesiyle eniştesinin, bütün zevc ve zevceler gibi, geçinemeyen bir çift olduğunu öğretti.

Besime Teyze kocasının ayaklarını uzatırken masanın renkli ve çiçekli örtüsüne süründüğünü görmüştü... Ve işte onun için söylenmeye başlamıştı.

Saniha, teyzesinin ne müstebit ve çaçaron bir kadın olduğunu öğreniyordu. Bir saniye içinde bütün tarihçe-i hayatlarını anlatmaya başlıyan Besime Hanım:

"Zaten" diyordu. "Zaten daha sen, ilk gördüğüm gün, daha koltukta, o koskoca ayakkabınla gelinlik elbisemin eteğine basıp da kopardındı. Hiç unutmadım! Merdivende seyircilerden bir kadın; doğrusu vükelâ düğününde, etek çamurlayan, gelinin yanında yürümesini bilmeyen seviyede damatlar görüleceğini zannetmezdim' diye yanındaki kadına söyleniyordu. O dakikada, senden sıtkım sıyrıldı, gelinlik tacım, başıma çekitaşı kadar ağır gelmeye başladı.

Senin ne mal olduğunu anlamıştım. Ama ne yaparsın ki iş işten geçmiş, imamlar dua etmiş, şerbetler ezilmiş içilmiş... Biz de

koltukta idik. Hele bir kere... henüz on beş günlük evli idik. Sofranın üstüne pancar turşusu döküp, hem örtüyü, hem de benim canım mavi canfes elbisenin eteğini berbat etmiştin.

Zaten pancar turşusu yemek de nereden aklına geliyordu? Tabiatsızlık olsun, maşallah... Hepsi sende mevcut! Hangi birini sayayım. Bu az buz bir şey değil, dile kolay... yirmi beş der geçersin amma! Yirmi beş sene geceli gündüzlü yaşanmış bir ömür."

Saniha, eniştesinin yüzüne bakıyordu. Altmışa yakın bir yaşında olmasına rağmen, kumral saçları henüz ağarmamıştı. Fesi, biraz arkaya doğru inik, bumburuşuk alnının üstündeki düşük ve dolaşık bıyıkları, söz söylemek için hiç kullanılmayan bu munfezi, örümcek ağıyla örtülmüş bir kömürlük penceresi gibi setr ediyordu. Sağ elinde bir kehrüba tesbih, sol elinde ucunu çiğnediği yine kehrübadan bir ağızlık vardı. Besime Teyze devam ediyordu.

"Sana az mı tembih ettim. Az mı öğrettim ki ayakkapları pistir. Sofra örtülerine, masa örtülerine, kanepelere, yastıklara sürülmez. Bu iğrençtir.. pisliktir, dedim, bak... bak... söz kâr eder mi? Sözümü dinlerken yine ayaklarını örtüye sürmeye başladın."

Besime Hanım, kocasının bütün bu sözleri, yüzünü değiştirmeden, gözünü kırpmadan dinlediğini görüyordu.

"Ayaklarım sürülmüyor..."

Enişte bey, sakin bir sesle, bu sözleri söylüyor ve ayaklarının yerini değiştirmiyordu. Besime Hanım, biraz daha hırçın bir sesle yeniden ihtar etti. Bu defa kocası, gözlerini kapayarak tesbih çekmek için parmaklarını oynatmaktan başka bir hareket yapmadı.

Besime Hanım, gitgide daha tizden çıkan bir sesle, kocasına sözlerini tekrarlıyordu. Fakat, bu da fayda vermiyordu... Besime Teyze, ona bir sersem ve inatçı olduğunu söyledi. Enişte bey; gözlerini açarak sigarasının dumanlarına daldı. Besime Teyze, kocasına, ondan nefret ettiğini, bütün hayatını onunla geçirdiği için, işte böyle vaktinden evvel ihtiyarladığını, sarardığını, saçlarını ve dişlerini kaybettiğini yana yakıla, ağlayarak söyledi.

Enişte Bey, ikinci sigarasını yakarken, başını bile çevirmeden: "Ayaklarım sürülmüyor" diye tekrarladı. Halbuki Saniha, bu

ayakların örtüye sürüldüğünü görüyordu. Nihayet Besime Hanım, yerinden bir çılgın gibi fırlayarak, masayı yerinden devirdi. Ve Saniha, annesinin eski bir elbisesinden bozarak düzelttiği sarı şarmuz elbisesinin, devrilmiş çiçekliğin, suyuyla ıslandığını dehşetle gördü. Fakat, teyzesinin piyanonun yanındaki koltuğa, feryatlar ve gözyaşları içinde düşmesi üzerine felaketini unutarak onu ayıltmaya koşuverdi.

İçeride, teyzesiyle uğraşırken; enişte bey yere devrilen masayı kaldırıyor, eski yerine koyuyor ve üstlerinde birer kuş resmi işlenmiş kanava terliklerini örtüye süre süre uyumaya hazırlanıyordu.

O geceden beri, Saniha'nın rahatı münselip olmuştu. Teyzesi, eniştesiyle kavga etmediği saatlerde ya hizmetçilere veya Saniha'ya çatıyor, onları paylıyordu.

Müstebit, ama ne müstebit bir kadındı. Saniha, bu sayfiye projesinin bozuk çıktığını görmekle müteellim oluyordu. Bir dakika rahat edemediği gibi bir saniye huysuz teyzesinden izin alıp da evden çıkamamış, karşıdan hayran hayran baktığı sahile kadar gidememiş, kürek çekememişti.

Böyle parasız yazlığın ne feci bir şey olduğunu idrak eden Saniha, tevekkül ile, artık konağa!! dönmek zamanı geldiğini düşünüyordu... İşte o, bu düşüncelerle meşgul iken; Besime Teyze, Saniha'yı yanına çağırdı ve onu saçları kıvrılmış gördüğü için, mutadı veçhile, bir müddet tekdir ettikten sonra:

"Saniha" dedi, "beni iyice dinle!"

Saniha, onu iyice dinliyordu. Başka türlü yapmasına korkusu maniydi. Besime Teyze:

"İyi dinliyor musun?" diye sözüne devam etti. "Ben senede iki kere, bir yaz bir de kış, İstanbul'daki bütün dostlarımı dolaşarak her birinde birkaç gece kalıp, onlara ziyaret borçlarımı öderim. İşte yine ziyaret zamanım geldi. Yarın, bu işe başlıyorum."

Saniha, kızarıyordu. Teyzesinin sözünün arkasını dinlemeden:

"Ben de, bu akşam eve dönerim" dedi.

"Eve dönerim ne demek?"

Besime Teyze'nin mavi bilyaya benzeyen gözleri dönüyordu.

"Eskiden, ben böyle gezmeye çıktığım zaman, Güzide ablanı götürürdüm... Onu şimdi koydunsa bul! Uzun lafın kısası, yarın seninle gideceğiz. Ben annene haber yolladım."

Saniha memnuniyetle:

"Peki teyze!.." dedi.

"Yoksa naz mı ediyorsun?.."

"Hayır.. hayır teyze! Evvela nereye gideceğiz?" diye sordu.

"Bebek'e, eltime!.."

Saniha, teyzesinin evinde rahatsız olmaya başlamıştı. Belki bu evde bulamadığı sükûnu, Bebek'te bulmak ümidiyle seviniyordu. Teyzesinin yanaklarını öptü.

Saniha Bebek'te

Besime Teyze'nin eltisi, orta yaşlı, şık, sevimli bir hanımefendi idi. Saniha, Moda'dan Bebek'e kadar, uzun uzun ve işkenceli bir seyahat yaptıktan sonra; Bebek'teki bu sevimli yalının kapısından girdiği zaman, birkaç seneden beri evinde hasıl olan bir kanaate rağmen, akıllı insanların parasızca da güzel şeylerden müstefit olabileceklerini düşünmüştü.

Elti Gülsüm Hanımefendi, misafirperver, neşeli, âdeta çocuk denilecek kadar saf ve temiz yürekli bir kadındı. Bir de, Amerikan Koleji'nde okumuş, Bedriye isminde şişman ve bütün şişman kadınlar gibi hassas bir kızları vardı.

Saniha, bu eve girdiği zaman, burada hayatın pek tatlı geçeceğini düşünmüş ve âdeta fena kalpli bir kız olsa, bu yalıda yaşayanlara haset edeceğini anlamıştı.

O, sıkıntıyı, üzüntüyü, derdi sade kendi konaklarından başka bir yerde oturmaz zannediyordu. Saniha aldanıyordu... Saniha, herkesin kendine göre bir derdi olduğunu bilmiyor... Saniha, şikâyetine ve gayri memnun olmaya hiçbir sebepleri olmayan insanların bile; hayatı tahammülsüz yapmak için ellerinden gelen gayreti sarfettiklerini bilmiyordu.

Mesela: Bir çılgın gibi gülen, şarkı söyleyen, şakalaşan, hoplayan, zıplayan; sonra da akşamları bütün aileyi ve misafirleri hatta çipil gözlü hizmetçileri Eleni'yi bile etrafına toplayarak, bütün Arabi ve Farisi kelimeleri yanlış telaffuz etmesine rağmen onlara yüksek sesle, hissi ve âşıkane romanlar okumayı pek seven -on beş günden beri yeni hasıl olmuş bir edebiyat merakıyla- hiç edebi olmayan şeyleri okuyan Bedriye'nin bile hayatından memnun olmadığını ve on beş günde bir değişen aşklannın şiddeti, izdivaç tasavvurlarının adem-i tahakkuku ve serveti elli bin liradan aşağı adamlarla izdivacına mani olan babasının sertliği yüzünden, hayatından müşteki olduğunu anlamamıştı.

Halbuki, daha Bebek'teki yalıya geldikleri günün sabahı, Bedriye'nin babası İrfan Bey'le merdiven başında tutuştukları bir kavga ile uyandığı zaman, meselenin ne olduğunu ve bu sevimli kızın geceleri herkese roman okumaktan ve roman okumaktan yorulmuş gözlerine limon suyu sıktırmaktan başka dertleri olduğunu öğrenmişti.

Eniştesine pek fazla müşabahabeti olan İrfan Bey ise, onun nazarında mesut ve zengin... bilhassa zengin olduğu için mesut bir aile babası mevkiinden çabucak düşmüştü... İlk geldiği gece, lambanın samimi ışığında dizkapaklarından biraz aşağısını örten beyaz geceliği, takkesi ve terlikleriyle, şezlongun üzerine uzanmış ve iri fincandaki kahvesini birkaç yudumda içtikten sonra, kendi yapacağı gibi, hiçbir düşüncesi olmadığından, kucağındaki kedisiyle tempo tutarak horlamağa başlayan bu adamı, Saniha âdeta gıpta ile seyretmişti.

Bu adamcağız, bütün arzu ve emellerine rağmen afacan kızının otuz lira bile maaşı olmayan bir adamla izdivaç arzusunda

olduğunu görerek ve buna mâni olmaya çalışarak, neler çektiğini öğrendiği zaman, Saniha'nın gıptası merhamete münkalıp olmuştu.

Saniha, para sarfetmeden ve kurnazlıkla yaptığı bu tebdil-i havadan istediği kadar müstefid ve memnun olmaya, bütün gayretini sarfediyordu. Halbuki Boğaziçi'nin havasından ancak geceleri odasına çekildiği zaman birkaç dakika penceresini açık tutarak müstefit olmak için hemen bütün gün ve gece hastalıktan ve dolayısıyla cereyan-ı havadan pek korkan Gülsüm Hanım'ın odasında kapalı kalmaya ve onun odasında kaldığı için; herhangi bir eşyaya el dokundurmayan ve el dokundurduktan sonra mikroptan pek fazla korkan Gülsüm Hanım'ın ihtiyarıyla ellerini yıkamaya, âdeta yıkaya yıkaya onları çok kullanılmış ve yıkanmış bir yemek havlusu gibi bumburuşuk yapmaya katlanıyordu.

Geceleri, evdeki kendi karyolası gibi kırık dökük olmayan, tahtalarıyla vücudu rahatsız etmeyen bir karyolada yatmak için, akşam yemeklerinden sonra, saatlerce bir ufak iskemle üstünde, ses çıkarmadan, bir hareket yapmadan, camları sımsıkı kapalı bu odada, İrfan Bey'in eniştesinin ve sanı kedinin horultularıyla; Bedriye'nin *La Dame O Camilya, Pol e Virjini* ve ilah... okuduğunu dinlemeye mecbur oluyor ve Boğaziçi'nde bir mehtap seyretmek hevesiyle Bedriye'nin okuduklarını dinlemek için, kapının önüne oturan hizmetçi Eleni'nin okunan şeylere, bilir bilmez çipil gözlerinin ağladıkça kesbettiği iğrençliği görmeye tahammül ediyordu.

Saniha, bu parasız sayfiyenin bütün sıkıntılarını çekmiş ve daha bir şeyden müstefit olmamıştı... O havasız konakta, geçen günlerle solan sevimli yüzü, henüz değişen hava ile pembeleşmemişti bile... Saniha her şeye rağmen, eve döndüğü zaman, yüzünü annesine değişmiş göstermek için daha tahammül etmeye karar vermişti.

Bir akşam sokak kapısının çalınması ile aşağı sofadan bir feryadın yükselmesi bir oldu. Saniha, Bedriye'nin odasında pencerenin önünde oturmuş ve Bedriye'nin on beş günden beri sevdiği

ve fakat parasız diye babasının vermek istemediği bir genç yüzbaşıyı anlatmasını dinliyordu... İşin ne olduğunu anlamak için Bedriye ile beraber merdiven yanına koştular. Besime teyze aşağıdan:

"Hayır. Hayır diyorum sana!" diye bağırıyordu. "Anlıyor musun? Bir daha sen artık o münasebetsizliği yapamayacaksın! Eğer seni bir kere daha ikinci mevkii tramvaydan inerken görürsem; vallahi kıyametleri kopanım, mahkemelere gider; avukatlar tutar senden aynlınm."

Saniha merdivenlerden aşağıya iniyordu. Besime Teyze, odada eltisine dönüyor ve:

"Yakışır mı, Allah aşkına kardeş?.." diyordu. "Koskoca vükela damadı olacak... Vallahi yemin ederim ki bir daha ikinci mevkii tramvaydan indiğini göreyim; ondan aynlırım. Bu adam, bende ne haysiyet ne de şeref bıraktı. Rahmetli babacığım mezardan başını kaldırsa da, gözünün bebeği kızının çektiklerini görse..."

Saniha, merdivenin nihayetine gelmişti. Gülsüm Hanımefendi kocasına daima itaat etmiş, kocasından korkmuş ve onu saymış bir kadın olmak hasebiyle; bu şeyi büyük bir hayret ve memnuniyetle seyrediyordu.

"Bütün hayatımı zaten sen çürüttün!"

Besime Hanım, kocasına dönmüş söyleniyordu.

"Daha.." dedi, "bir haftalık gelin değildim. Seni trende ikinci mevkii kompartmanda görmüş, ânmdan rahmetli dadımın kollan arasında şırak diye düşüp bayılmıştım. Hatırlıyor musun?.. O zaman bana bin tövbe etmiştin. Hangi birini sayayım? Tam yirmi beş senelik ömür bu!.. Hani sana vardıktan iki sene sonra..."

Ve Besime Hanım, yeniden hayat-ı hususiyelerine ait bir vakayı yüksek sesle anlatmağa başlamıştı. Saniha, odaya girdi. İrfan Bey elinde tesbih, gözleri kapalı, şezlongun üzerine uzanmış; bir şeyler mınıldanarak tesbih çekiyordu.

Enişte bey, pencerenin önünde gazetesini kemâl-i dikkatle

okuyordu. Besime teyze hayatından birkaç vaka daha anlattıktan sonra:

"Anlıyor musun? Eğer bir daha seni, tramvayda ikinci mevkiide göreyim? Yemin ediyorum. Anlıyor musun?.. Yemin ediyorum ki boşanacağım... Seni hasis, cimri seni!.." Tehdidiyle sözünü kesti.

Ve kocasının cevap vermediğini görerek, daha hiddetli:

"Anlıyor musun?.." diye bağırdı. "Şimdi, yann yine ikinci mevkie binecek misin?" Kocası başını kaldırdı:

"Evet!.." dedi.

"Hayır... hayır..." Besime Hanım çılgın gibi bağırıyordu. "Hayır binmeyeceksin!"

Kocası ağzındaki sigarasını yakarak:

"Yanılıyorsun Besime!.." diyordu. "Bebek'te bulundukça, her akşam ona bineceğim!.."

"Öyle mi?.."

Besime Hanım hiddetle kocasının üstüne atılmıştı.

"Öyle mi?.." diyordu. "Öyle ise, yarın artık Bebek'te değiliz!"

Acaba nereye gideceklerdi?

Saniha, endişe ile, gidecekleri yerin hiç olmazsa bu yalıdan fena olmamasını temenni ediyordu.

Saniha Ortaköy'de

Besime teyze gözlerini açarak:

"Saniha tıkanıyorum!.." diye mınldandı. Asabi parmakları, Saniha'nın elbisesinin kolunu buruşturuyordu. Sofrada idiler.

Dürnev Hanım, Besime teyzenin yengesi -ağabeyinin zevcesi- kırmızı iğreti başını düz tutarak, hararetli, sürmeli ela gözleriyle, sofradaki misafirlerin tabaklarındaki yemeğe, kemal-i dikkatle bakıyordu.

Bu sabahtan beri burada, Ortaköy'ün dar sokaklarından birinde, avlusu samız gibi serin ve sakinleri avlusu kadar karanlık ve ciddi olan bu evde... Saniha'nın dayısının evinde idiler. Besime teyze patlamaya müheyya bir sesle:

"Saniha, şimdi tıkanıyorum!.." diye tekrarladı. Saniha, bir rezaletin vuku bulacağından emin, gözlerini tabağın içinden ayırmıyor, bir küçük petrol lambasıyla aydınlanan sofranın ta öbür ucunda oturan damat bey, siyah ve akıllı gözleriyle Saniha'ya bakıyordu.

Dürnev Hanım, tatlı tabağını: Almayınız!.. demek isteyen câli bir nezaketle Besime Hanım'a uzatarak:

"Allah aşkına bir şey buyurunuz" diyordu.

Besime Hanım son derece, cebr-i nefes ile:

"Teşekkür ederim kardeş!.." dedi. "Çok yedim. Sofranızı sildim süpürdüm. Hele bey..."

"Maşallah iştihası yerinde!.."

Dürnev Hanım, kendini tutamamıştı. Gözleri, onun tabağında merkuzdu... Besime Teyze, "ya sabır"la beraber, içini de çekti.

Saniha, dayızâdesi Şefika'nın, hançer gibi keskin nazarlarla vücudunun acıdığını duyuyordu.

Şefika, kocasının her bir hareketinden kuşkulanan -bazen pek de haksız değildi- kıskanç, asabi ve âşık bir kadındı. Kocasına âşık bir kadındı. Kocasına âşık olup varmış ve o günden beri -Acaba haksız yere mi? Kimse bilmiyordu- onun tarafından aldatıldığına kanaat getirmiş hasta bir kadındı.

Şimdi, sofraya oturduklarından beri, kocasının Saniha'ya atfetmeye başladığı uzun uzun bakışlardan, sinirlenmeye ve kocasıyla halazâdesinin arasında, çoktan beri gizli bir münasebet olduğuna kani olmaya başlamıştı.

Saniha, dayızâdesinin gözlerinden korkuyor ve küçük enişte sinin sorduğu suallere, gayet korkak bir sesle, gözlerini tabağından kaldırmadan kısa kısa cevaplar veriyordu.

Saniha, Şefika'nın korkusuyla bunalmış, söylenilen sözü anlamıyordu. Şefika asabiyetle, önündeki ekmeği bıçakla doğruyordu.

"Saniha, yengeni görüyor musun? Tabak boşaldıkça nasıl saranyor!.."

Saniha gözlerinin içine kadar kızarıyordu.

Dürnev Hanım, kocasının vefatından beri hasisleşmişti. O, çok para sarfedilir korkusuyla, kocasını her kadından kıskanan kızı, kocasının her kadını seveceği endişesiyle, oğlu da, gece rahat rahat vaktinde uyumak telaşesiyle, misafirleri hiç sevmezler ve eve bir misafir geldiği zaman, onlara bu hislerini izhar etmemek için, ne kadar cebr-i nefs etseler, muvaffak olamazlardı.

Dürnev Hanım, bundan sonraki geceleri, taht-ı emniyetine almak telaşıyla:

"Aman ne iyi ettiniz de gelip böyle bir gece de; bizde kalmayı hatırladınız!.." diyordu.

Besime Teyze bu sefer, deminki ya sabırdan... daha hızlı bir lahavle okudu.

Şefika, gözleri ipnotize olmuş gibi, kocasının gözlerinde; kaşları çatılmış, dudakları titriyor, elleri asabiyetle masanın örtüsünü buruşturuyordu... Onda, her zaman sükûti ve abus olan kocası, Şefika'nın evinde tanıdığı bir talakat ve nezaketle, küçük Saniha'ya binbir sual soruyor; binbir şey anlatıyordu...

"Kahveyi de şekerli mi istersiniz?"

Dürnev Hanım soruyordu. Besime Teyze, asabiyetle dudaklarını büzerek:

"Ben kahve istemem!.." dedi.

Dürnev Hanım, telaşla, Saniha'yı göstererek:

"Çocuklar da kahve içmez!.." diyordu.

Besime Teyze, kocasının:

"Ben isterim!.." dediğini duyunca, şimdi deminki lahavleden daha hızlı bir ya sabır! çekti.

"Şekerli değil, değil mi?.."

"İlahi Dürnev!.." Besime Teyze kendini tutamamıştı.

"Söylemeyeyim dedim ama, çatlayacağım... Ayol sana ne oldu?.. Bu ne hal?.. Ne gümüş göz olmuşsun!!.."

Dürnev Hanım, kendini müdafaa ediyordu.

"A...a...! O nasıl söz?! Vallahi hiç değil... Hiç de gümüş göz olmadım..."

Sofranın öbür ucunda, Şefika asabiyetle, kocasına dönüyor:

"Aman Ömer! Bu gece ne konuşuyorsun?" diyordu. Başını tuttu. "Baksana! Saniha da sıkıldı. Ne olur? Bir gece de, başbaşa kaldığımız zaman söyleşsek! Bir sene var, seninle bir saat konuştuğumu bilmiyorum. Bir de ağzın açıldı mı, mazallah susmasını bilmiyorsun..."

Saniha:

Estağfurullah sıkılmadım... diyecekti. Fakat sofranın öbür ucundan yükselen sesler, herkesin nazar-ı dikkatini o tarafa celbetmişti. Besime teyze, artık lisanına hakim olamıyor ve söyleniyordu:

"Dürnev!.. Yazıkıar olsun sana!.. Korkma! Korkma!.. Yanından fazla kalmayacağım. Ama doğrusu, Paşa ağabeyim sağ olsaydı, bu geceki muameleni hoş görmezdi."

Dürnev Hanım, yusyuvarlak vücudunun üstünde şişman yüzlü, küçük başını, hayretle arkaya doğru deviriyor:

"A! A!" diyordu. "Bu gece yine sana bir hal oldu. Şimdi bana çıkışacak ne var? Sana ne yaptım?"

"Daha ne yapacaksın? Evine geldiğim için, kaldırıp başına bir şey vurduğun eksik!.. Kapıdan girdim, rengin kül gibi oldu. Yarım ağızla, safa geldiniz! dedin. Buraya geldiğime, bin kere pişman oldum. Sofrada ikram ederken, bir ayna olmalıydı da, yüzünü görmeli idin! Bu halini gören, iki misafir ağırlamaktan aciz, fakir bir kadıncağız zannederdi... Elhamdülillah ağabeyim, ne seni, ne de çocuklarını öyle fakir, parasız bırakmadı."

Dürnev Hanım, yuvarlak gözlerini büsbütün açıyor:

"A! a! Besime! Bu sözleri de sana hiç yakıştıramadım..." diyordu.

Besime Teyze, gitgide kızışıyor, susmasını ihtar eden Saniha'yı:

"Sen kanşma bücür!" tevbihiyle azarladıktan sonra, Dürnev Hanım'a:

"Ben de sana, bu geceki muamelelerini yakıştıramadım" diyordu. "Senede bir evinin kapısını çalmam... Korkma!.. Yarın şafakla buradan gidiyorum. Yalnız, böyle bir muamele yapacağına, evde yok dedirteydin; daha iyi giderdik!.. Çocuklanndaki hale bak!.. Biz geldik diye Şefika renkten renge girdi... Öyle ya! Öyle ya!.. O da bu yaştan sonra, halam kocamı baştan çıkarır, diye korkmuştur."

Damat bey sofradan yavaş yavaş sıvışmıştı. Şefika:

"Hala!.. Rica ederim" diyordu. "Söylediğinizi bilmiyorsunuz!"

"Siz de yaptığınız muameleyi bilmiyorsunuz. Paşa ağabeyim, size bu terbiyeyi mi vermişti? Sofrada kocan Saniha ile konuştu diye, adamcağızın başının etini yemeye başladın... İstanbul'da doğmuş, büyümüş insanlara göre değil, vahşilere benziyorsunuz. Ah! rahmetli Paşa babamla ağabeyim mezardan başlarını kaldırıp da, sizin bu halinizi bir görse idiler... kim..."

Besime Teyze, başını çevirip, kavununu bitirdikten sonra; şimdi bu gürültüye rağmen uyuklamaya başlayan kocasını görmüştü.

"Görmüyor musun? Bize ne muamele ediliyor!.. O nasıl uyuyor!.. Buradan kaçmışım ne fayda?! Bu menhus adamdan nerelere kaçacağım? İşte bak!.. Tam yirmi beş senelik ömrüm böyle geçti. Bu adamla geçti... Ne gençliğimi, ne hayatımı anladım kızım!.. Bak ne talihsizim!"

Besime Teyze, sofra başında mışıl mışıl uyuyan kocasının iskemlesini:

"Uyan!.. Uyansana! Kalksana!.." diye çekiştiriyordu. İskemle sallandıkça, kocasının horultulan ziyadeleşiyordu.

Saniha Çamlıca'da

Dağınık ve gürültülü odanın içinde, gürültüyü bastıran bir ses:

"Peyman!! Gel çocuğu kucağımdan al!.." diye bağırdı.

Besime Teyze sabırsız bir hareketle, parmaklarıyla kulaklarını tıkıyordu. Saniha, biraz asabileşmiş, önündeki küçük bir oğlan ile ondan biraz büyücek bir kızın saçlarını okşuyor, çocuklar da ikisi birden vızıldıyor ve saçma sapan şeyler anlatıyorlardı.

Ortaköy'de Besime Teyze'nin sinirlenmesi [nedeniyle] bütün ev halkı uykusuz bir gece geçirmişler ve ertesi sabah, hemen... Şefika'yla beraber, Besime Teyze ile Saniha sokağa fırlayıp Üsküdar'a geçmişlerdi. Oradan bir araba ile Besime Teyze'nin hemşirezâdesi Ulviye'nin -sekiz çocuğu, bir kocası, bir babası ve dört birbirinden sersem hizmetçisiyle- ikamet ettiği Çamlıca'daki köşküne gitmişlerdi. Şimdi sekiz saatten beri orada idiler.

"Peyman!! Gel çocuğu kucağımdan al diyorum!.. Kız, beynini patlatacağım... Neredesin?"

"Geliyorum efendim!"

Evin ne tarafından geldiği belli olmayan, hımhım bir ses cevap veriyordu.

Ulviye, şişman ve iri vücudunun üstündeki beyaz zannolunacak kadar san saçlı başını sallayarak; şişman ve büyük yüzü kıpkırmızı, masmavi gözleri bağırmaktan yerinden fırlamış, ikizlerden birini, sabırsızca kucağında tutuyordu.

"Hay Allah belanı versin!.. Kız gelsene ayol!"

Bu sesin gürlüğüne rağmen, kucağındaki çocuk, alışık bir te-

vekkülle mışıl mışıl uyuyordu... Halbuki, kenardaki şezlongun üzerine atılmış diğer bir bohça, bir yığın... konakta bir çocuk avaz avaz kulakları yırtan bir feryatla ağlıyordu.

Ulviye, mosmor yüzünün damarlarını şişiren bir feryatla:

"Nedime!.." diye bağırıyordu. "Nedime gel!.. Biraz kardeşine bak menhus! Bir de senin oynaman eksikti! Gel diyorum sana!"

Kesik kumral saçlı, iri gözlü, sekiz yaşındaki küçük kız, yaşlı bir dadı vakanyla, şezlongun yanına yaklaşarak:

"Cicim!.. Cicim!.. Ne olmuş bakayım!.. Bak... Vah, vah!.." diye söylenerek çocuğu okşamaya, sallamaya, susturmaya uğraşıyor, fakat bir türlü muvaffak olamıyordu.

Besime Teyze, tepesindeki topuzu, oturduğu koltuğun kenarına dayamış, gözlerini kısarak bir şeyler homurdanıyordu.

Dışarıda, güzel bir yaz akşamı vardı. Saniha yanındaki çocukları okşarken mütehayyir nazarlarla pencereden görünen kabirlere bakıyordu.

"Saniha!.. Git Peyman'ı çağır kuzum!.."

Saniha, bir adım atmıştı ki, ayaklarına yerdeki küçük ayı postu takılarak sendeledi.

"Ama Saniha!.. Sen de ne nazlı imişsin ne kırıtıyorsun!.."

"Gidiyorum abla!.."

Saniha, gürültüden ağrımaya başlamış olan başını iki elleriyle tutarak ilerliyordu. Merdiven başına gelince:

"Peyman!.. Peyman!.." diye seslendi.

"Geliyorum küçükhanım... geliyorum..."

Aşağıdan, siyah ve kesik saçları yüzüne düşmüş, şişman gövdesi sallanarak yürüyen, yırtık elbiseli bir kadın merdivene gelmişti.

"Peyman... Çabuk olsana!"

Peyman, şişman vücudunu merdivenlerden zahmetle çıkarıyordu. Hım... hım bir sesle:

"Geliyorum hanımefendi!" dedi.

"Nâzım!.. Nâzım nerede?"

"Aşağıda... eniştenizle beraber bahçedeler." Ulviye, kucağındaki çocuğu, Peyman'ın kollanna atarak, tiz bir feryatla pencereye koştu:

"Nâzım!.. Nâzım, neredesin menhus! Bahçede gezeceğine gel de biraz çocukıan tut!.. Artık harap oldum."

"Geliyorum Ulviye!.."

"Anne!.. Anne!.. Nedime otomobili bana vermiyor."

"Nedime!.. Kız!.."

Nedime, annesinden yediği bir tokatla yere yuvarlanırken, ayağı takılarak, Besime Teyze'nin gözlüğü ve tütün paketinin bulunduğu masayı devirmiş, eliyle de yerde oturan oğlanın önündeki yemek tabağına çarparak içindeki külbastı Besime Teyze'nin kucağına fırlamıştı.

"Ay... Artık bu ne hal?"

Besime Teyze gözlerini açarak yerinden kalkıyordu.

"Ulviye, bu nasıl ev. Allah aşkına? Bu ne feryat? Bu ne gürültü? Burası tımarhane mi?.. Ev mi? Belli değil..."

Ulviye, hiddetle Besime Teyze'ye döndü:

"Kuzum teyze!.. Evimin nesi var? Sizinki kadar tımaraneye benzemesin!.. Bizimkiler çocuk gürültüsü ama sizin evde büyükler öyle feryatta,"

"A! a!.. Lahavle!.. Kız çıldırdı!

"Senin azametini kim çeker ki!.. Deli..."

"Sizinkini ancak enistem çeker..."

"Ulviye, Allahtan bul! Sen ne çaçaron olmuşsun!"

"Sizden geçmiştir..."

Ulviye toksözlü bir kadındı. Hışımla odadan fırladı.

"Saniha kız!.. Neye etrafına bön bön bakıyorsun Allah aşkına?! Nedir senin bu halin? Gel de üstümü silsene!"

Saniha şaşkın... şaşkın odanın bir köşesinde döğüşen ve ağlaşan iki çocuğa bakıyordu.

Besime Teyze tekrar:

"Saniha!.. Saniha! Gel..." diye bağırdı. Saniha, sızlayan başını kımıldatamıyordu. Gürültü ile bunalmış, sersemlemişti.

Çamlıca'daki bu gürültülü köşke geleceğine yazı yangın yerindeki konakta geçirmiş olsa idi daha iyi edeceğini düşünüyordu...

"Peyman! Çocuk uyandı... Nâzım gel! Al oğlunu bahçeye çıkar... Külbastıları nasıl yaktınız ayol!? İkbal!.. Çocuğun sütü kaynıyor. Ayyy!.. Osman uyandı. Peyman feryadı duymuyor musun? Allah kahretsin seni..."

Saniha, kulaklarının uğuldadığını hissediyor, dizleri dibindeki üç çocuğun bir ağızdan:

"Teyze!.. Teyze!.. Teyze bahçeye çıkalım. Top oynayalım."

Dediklerini, bir sivrisinek vızıltısı gibi, duyuyordu. Sonra, Besime Teyze'nin:

"Üstümü silmeye gelsene!.. Hay sersem!.. Hay!"

Dediğini işittiğini zannetti. Pencereden bahçede enişteşinin uzun bir koltuğa yaslanmış, uyukladığını, Ulviye'nin kocası Nâzım'ın da, ağaçlan budadığını gördü... Hummalı bir hasta gibi:

"Bad-ı hava tebdil-i hava!.." diye sayıkladı.

"Gidiyor musun Saniha?.."

Saniha, elinde ufak san çantasıyla, kapının önünde duruyordu. Besime Teyze, ağır ağır başını kaldırdı.

"Evet Teyze!.. Artık vapura yetişmek lazım..."

"Nasıl yine başın falan dönmüyor ya?"

"Hayır teyze!.."

"Sakın, yine vapurda düşüp bayılma! Bu sene benim misafirliklerimi rezil ettin!.."

Saniha, mahcup ve sakin, önüne bakıyordu.

"Öyle ya!.. Sinsi sinsi halılara ne bakıyorsun?!.. Bebek'te hiç yoktan bir şeye kızdım. Sen, huyuma gidip, beni yatıştırmaya uğraşmadın.. Ortaköy'de dersen, yine öyle... Ne vardı sanki dayının damadıyla öyle senli benli konuşacak?.. Orada da beni bir akrabadan ettin... Derken, sinirlerim yatışsın diye masraflar edip ta Çamlıca'ya çıktım... Orada da bir parça fazla gürültü var diye, şırakkadak düştün, bayıldın!.. Biz de, nefes almadan Moda'ya dönmeye mecbur olduk."

Saniha, sabırlı sabırlı, önüne bakıyor ve cevap vermiyordu. Bu hal, Besime Teyze'yi, galiba büsbütün hiddetlendiriyordu.

"Eğer o kadar nazlı iseniz? Öyle kimsenin evine misafirliğe gitmeye kalkışmayınız!.. Vallahi Ulviye bize darıldı... Hakkı var ya, kızın..."

"Teyze!.. Bayılıp bayılmamak insanın elinde midir?.."

"Elbette elindedir ya!.. İstediğiniz öyle... istemediğiniz böyle!.. Dünyayı kendi keyiflerine göre çevirecekler!.. Babanın, bütün paraları, köşkleri, konaklan bir senede mâhvetmek, kül etmek elinde idi ama!.."

"Teyze!.. Şimdi onunla bunun ne münasebeti var?!.."

"Yooo!.. Saniha! Sesini kes bakayım!.."

O kadar tiz bağırmış idi ki Saniha korkusundan gözlerini sık sık kırpıyordu. Susmaya mecbur olmuştu... Besime Teyze gözlüklerini takarak devam etti.

"Elbette onunla, bunun münasebeti var ya!.. Cebinizde beş para yok... Kuru bir azamet ve nazınız var... Öyle ya!.. Öyle ya!.. Annesinin üç senelik şarmuz çarşafını bozup elbise yapan hanımefendi, ânndan ayılıp bayılmaz da sonra Ulviye'nin çocukları biraz gürültü etmiş diye düşüp bayılır"

"Teyze!.. Orada siz de sıkılıyordunuz!"

"Sen başka... ben başka... Senin ne gamın, ne kasavetin var?.. Ben içi yanmış, kül olmuş, darlaşmış bir kadınım!.. Annen gibi kocanın iyisine düşmedim... İyisi dedim... O da iyisi değil ya! Fakat hiç olmazsa inatsız!.. Bak eniştene!.. Bu sabah, yine beni çıldırtmadı mı? Peki ısmarladığı kostümü... Bin kere söyledim... Lacivert yap, dedim... Bu sabah, terzisi kına renkli bir kat elbise getirmesin mi?

Demindenberi, saatlerce ağlıyorum... Bak akşam gelince ben ona göstereceğim."

Saniha, deminki tekdirlerin asıl sebebini, şimdi anlıyordu.

"Vah... vah... teyzeciğim..." dedi.

"Demek, kına renkii yapmış ha!.."

"Kına renkli yapmış ya!.. Zaten bu rengi eskiden beri sever... Düğünümüzün ertesi günü bu renkte bir kostüm giymişti. O zaman yeni evliydik, ağzımı açıp bir şey söyleyememiştim. Ama işte o zamandan beri eniştenden soğumaya başladım... Yalnız o elbise mi ya!..

Kaç kere, ya yaz... ya kış... Her sene birtakım, o uğursuz renkten intihap edilir... Adi adam vesselam!.. Bundan yedi sene evvel, yine bu yüzden boşanacak kadar olduk... Rahmetli Paşa ağabeyimin evine kaçmıştım. Her şey olup bitiyordu. Ama, sonra yine ne oldu, bilmiyorum; kendim eve döndüm... Kızımın hatırı için... Sanki, o da benim hatırımı dinledi! Evlendikten üç ay geçmeden, bizim antika damat bey... dışarıda iş bulduk diye kızı alınca dünyanın öbür ucuna götürdü... Benim nankör kızım da ona uydu..."

Saniha sabırsızlanıyordu. Bileğindeki saate bakarak teyzesinin:

"A! Vapur kaçacak..." diye sözünü kesti.

"Haydi!.. Haydi!.. İki gözüm gidiniz...

Hepiniz nankör... Hepiniz hain... Haydi... Haydi ne duruyorsun?"

Saniha elini öpmek için yaklaşıyordu. Besime Teyze:

"Haydi hanım! Haydi. Zahmet etmeyiniz. Vapuru kaçıracaksınız.. Antika konağınıza gitmeye geç kaldınız. Kırık çerçeveleriyle, tüten ocakları ve mandalsız kapıları gözünüzde tüttü. Köşküm sizi rahatsız etti... Herkes kendi alışık olduğu yeri arar..."

"Bilseniz ne kadar haklısınız teyze!.."

Saniha, teyzesinin elini öptü. Biraz sonra, kapının önündeydi. Mesut adımlarla yürümeye başlamıştı.

Besime Teyze'nin hakkı vardı. Evi, kırık çerçeveleri, dökülen camları, tüten ocakıanyla evi... gözünde tütüyordu. Bir an evvel evine gitmek için; uçmak, kanatlanmak istiyordu.

Oh! Evinin nâ kabil-i tahammül olduğunu zannettiği, gürültülerinin, gavgalarının ne kadar sessiz ve vakur olduğunu anlamıştı... Hatta alacaklılara yeni bir yalan uydurmak mecburiyetini bile -bıraktığı vakit olduğu gibi- pek fena ve tahammül edilemeyecek bir şey gibi telakki etmiyordu. Hatta, biraz onları arıyordu.

Bu sayfiye derdinden kurtulduğu için, omuzlarından ağır bir yük kalkmıştı. Hakikaten bu bedava sayfiye yüzünden, epey şeyler kaybetmişti. Soğukkanlılığını... Sıhhatini... sabrını...

Fakat, bununla beraber bir şey kazanmıştı ki o da tecrübe... Moda iskelesinde biletini alıp Kalamış'tan gelen vapuru seyrederken, kendi kendine:

"Evet" diye düşünüyordu. "Şunu tecrübemin sayesinde öğrendim ki insan gücünün yetmediği şeyleri yarım yamalak yapmaya teşebbüs etmemeli. Şeytana uyup da bu işe kalkışanlar hiç olmazsa huyu iyi bir teyzenin evine gitmeli. Hele insan, hayatında en fazla, huysuz bir teyze ve inatçı bir enişte ile misafirliğe gitmemeye gayret etmeli. Bunların hiçbirine muvaffak olamazsa bari gittiği evde sekiz çocuk bulunmamalı ve..."

Vapur kalkmak üzere idi. Saniha düşünmekte devam ederken dimdik iskelenin üzerinden bir cambaz meharet ve çevikliği ile geçiyordu.

İstanbul Hanımları Niçin Dedikoduya Sebep Olurlar?

Hüsniye: 40 yaşında, iri yeşil gözlü, siyah saçlı, güzel endamlı bir hanım, gayet mütevazı ve naziktir. Çay ziyafetlerine gitmez. Yirmi seneden beri müteehhildir. Şişli'de, Ada'da, Moda'da hatta Erenköyü'yle Kızıltoprak'ta aleyhinde bir tek dedikodu olmamıştır. Yüzünde boya yoktur. Saçlan düz toplanmış, üzerinde nefti faniladan bir ropdöşambr vardır.

Sabiha: 24 yaşında, iri siyah gözlü, kırmızı dudaklı, beyaz tenli bir kadındır. Çok şey ve hafiftir.

Her yerde aleyhinde söylenir. İyi tahsil görmemiş, çocuk kalpli, doğru sözlüdür. Yüzü çok boyalı, terzisi Beyoğlu'ndadır. Modellerini Femina'dan intihap eder. Üzerinde siyah şarmuzdan geniş kollu iki yanlan uzun bir çay elbisesi vardır.

Hüsniye Hanım'ın evinde bir oda. Ortadaki masanın üzerinde bir semaver kaynar. Porselen çay takımlan, beyaz keten çay örtüleri hazırdır. Saat öğleden sonra dört buçuk.

Sabiha (Dizinin üstünde açtığı sol avucunun içine sağ elinin parmaklanyla vurarak) Vallahi hanımefendiciğim, hakkınız var. Hakkınız var ama! (Çok esrarengiz bir tavırla bir müddet susar; sonra) Ah siz, siz benim yerimde olmalıydınız!

Hüsniye - (Kendi kendine) Maazallah!

Sabiha (Devamla) Evet, evet siz benim yerimde olmalıydınız da, size sormalıydım. Hanımefendi, buna benden başka bir kadın tahammül edemez, her şeyi düşündüm. Ayrılmaya kadar, ayrılmaya kadar her şeyi düşündüm.

Hüsniye - O nasıl lakırdı kızım.

Sabiha (Gayet ciddi) Evet hanımefendi. (Lirik) Hayatımı ne şekle koyabileceğimi, kendi kendime bin kere sordum. Hiçbir şeyin faydası yok. Çekeceğim. Çünkü param yok hanımefendi. Sonra da üç çocuğum. O ise (sesini biraz alçaltarak) o ise bu harp seneleri epeyce iyi işler yaptı. Şimdi yükünü tuttu. Beni aldığı zaman... (sesini yükselterek) nezaretin birinde on parasız bir kâtipti. Allah için söylerim. O zaman evimiz küçücüktü; kocam züğürttü ama başım da dinçti. Nasıl ki böyle bir harp zengini oldu; beni beğenmemeye başladı. İkide birde (erkek sesini taklit ederek) Sabiha, sen çocuksun! Senin bir şeye aklın ermez diye; lakırdılarını ağzıma tıkıyor. Yalnız bu olsa... Bir de bana tercih ettiği kadın...

Hüsniye - (Hayretle) Ortada bir de kadın mı var?

Sabiha - (Melodram) Bir kadın mı! (Trajik) Kadınlar hanımefendi! Ortada kadınlar var.

(Sözünün yaptığı tesiri anlamak için bir dakika susar) Hüsniye - (Ciddi bir teessüfle) Vah zavallı kız!

Sabiha - (İçini çekerek) Bir tek kadın olsa, haydi sevdi diyeyim; affedeyim. Halbuki, evin içine ne aşçı, ne hizmetçi, çocuklara da ne dadı, ne de sütnine tutabiliyorum.

Sütninenin eline bir demet çiçek, aşçı kadına benim lavantalarımdan, evet, kutudan bir şişe, hizmetçiye iki ipek çorap hediye ederken yakaladım. Geçenlerde kırkını geçmiş bir ihtiyar hizmetçi kadın tutmuştum... (pot kırdığını anlayarak birden susar)

Hüsniye (Müsamahakâr) İhtiyar bir hizmetçi mi tutmuştunuz?

Sabiha - (Gitgide daha mahcup) Şey... ne diyecektim (birden sözü değiştirmek isteyerek) Aman! Artık bunlardan bahsetmeyelim hanımefendi. Bütün bu şeyleri sizden başka kimseye anlatmadım.

Hüsniye (Sözü değiştirerek) İhsan Bey'in hanımı çay günlerini değiştirmiş öyle mi?

Sabiha - Evet, şimdi Pazartesi günleri kabul ediyor.

Hüsniye - Niçin?

Sabiha (Gülerek) Bu İstanbulda o kadar çok dedikodu yapıyorlar ki doğruyu anlamak kabil değil. Kimisi Lütfü Bey'in hanımı da o günü kabul ettiği için, kendisi de Pazartesi'ni tercih etmiş, güya herkese bütün İstanbul'un Necmiye Hanım'ın salonuna şitap ettiğini göstermek istiyormuş...

Bundan başka daha neler... Bütün bu sözlere katlanıp sesini çıkarmadan tahammül etmeli. Herkesin sözüne bakılırsa; ben de saçlarımı siyaha boyuyormuşum! Kocamın bana temin ettiği refah o kadar büyükmüş ki ben evlendiğimden beri her sene biraz daha şişmanlıyormuşum...

Kocama etmediğim eziyet kalmıyormuş... Hafiflik ediyormuşum... Deli imişim...

Hüsniye - (Protesto için bir hareket yapar)

Sabiha - (Çocuk saflığıyla) Yooo!.. Hanımefendi hayır, demeyiniz. Son söz pek de yalan değil, ben de pek doğru, akıllı bir kadın değilim a!.. Hele geçen gün yaptığımı bir anlatsam şaşar kalırsınız.

Geçen gün, bulgurcu ile İhsan Bey'in evine çaya gitmiş idik.

Hüsniye - Bulgurcu kim oluyor?

Sabiha - (Gülerek) Kim olacak, Nuri, kocam.

Hüsniye kahkahalarla güler.

Sabiha - (Devamla) Derken efendim, Belkıs yanıma bir beyle beraber geldi. Ressam Avni Beymiş, bana takdim etti. Adama elimi uzattım ama; gözümü kaldırmadım. (Gözkapağının üzerindeki sürmeleri elleriyle göstererek) Çocuk gibiyim. Gözlerimi böyle boyayıp da alemin içine çıktım mı; kimsenin yüzüne bakamıyorum. Bana öyle geliyor, ki ben onların yüzünü görmezsem, onlar da benim boyamı görmeyecekler her ne ise. Avni Bey bir iskemle çekerek yanıma oturdu. Aman, bizim bulgurcuyu bir görmeliydiniz. Biraz fazla gülsem, kaşları çatılıyor. Kazara bir

adamın ya dizine ya eline vursam gözleriyle işaretler ediyordu. Yarım saat konuştuktan sonra, Avni Bey'le ahbap olduk. Artık boyalarımdan da utanmıyordum. Bir lakırdı sırasında gözümü kaldırıp da yüzüne bakayım dedim. Keşke bakmasa idim. Gördüğüm şeyin doğru olup olmadığını anlamak için Avni Bey'i elinden yakalayınca pencerenin önüne sürükledim. (Gülerek) Meğer onun boyu da antika imiş! İkimiz yanyana durduğumuz zaman benden kısa olduğunu anladım. Gözünü görebilmek için elimle çenesini tutup...

Hüsniye - (Mütehayyir) Çenesini mi, tuttunuz?

Sabiha (Bir başkasının kabahatini söyler gibi lakayt) Ya! Hanımefendi çenesini tutup da, yüzünü bana çevirdim. Bu yapılır şey mi? Nuri o zaman ne hale girdi, bilmiyorum. Fakat yaptığım münasebetsizlik bu kadarla kalsa yine şükür. Fakat, ben rahat durur muyum? Sanki adamın bir gözü mavi, bir gözü sarı ise, bunun için bağırıp tepinmek lazım mı?

Pencerenin önünde âvâzım çıktığı kadar: 'Ayol, Bulgurcu, gel bak' diye haykırdım. 'Avni Bey'in gözleri tıpkı bizim Pamuk'a benziyor.

Bunu hangi akıllı bir kadın yapar? Hele benim gibi üç çocuk anası... Billahi o zaman ölüyor, kendi kendimden utanıyorum. Siz söyleyin hanımefendi? Siz beni orada görmüş olsaydınız ne derdiniz. Kocama herkesin içinde Bulgurcu diye hitap etmem bir rezalet, ancak yarım saatten beri tanıdığım bir adama ettiğim muamele diğer bir rezalet. Herkesin bunun üzerine söylemediği söz kalmamış. Bunu da mı dedikodu sayacağız? Söyleyiniz hanımefendi!

Hüsniye -

Odanın kapısında görünen hizmetçi - Lütfü Bey'in hanımıyla, Beyaz Konak'ın küçük hanımlarıyla beyleri geliyor.

Hüsniye - (Yerinden kalkarak) Buyursunlar, çocuklara haber ver!

Tercih Ettikleri

Aliye: 18 yaşında, ortaboylu, zayıf, ela gözlü, kumral saçlı, afacan bir mektep kızı. Çok konuşmaktan başka kusuru yoktur. Üstünde kısa, beli dar, siyah bir tayyör vardır.

Ahmet: 32 yaşında, orta boylu, yeşil gözlü, sivri potinli, matruş çok pudralı bir genç; köprü üzerinde, mevsim sonbahar.

Aliye - (Yanından hızla geçen Ahmet'i görerek) A!! Ahmet Bey, siz burada mısınız?

Ahmet - (Memnuniyetle) Ne iyi tesadüf! Nereye gidiyorsunuz?

"Mektepten geliyor, Beyoğlu'na çıkıyordum. Bir defter alacaktım. Fakat siz ne zamandan beri İstanbul'a avdet ettiniz."

"Üç, dört gün oluyor. Ve işte hemen size rastgeldim."

"Teessüf mü ediyorsunuz? (Nezleli küçük burnunu, cebinden çıkardığı büyücek müslin mendiliyle silerek) Havalar çok fena gidiyor. Beş günden beri -Allah vermesin- öyle bir nezleye tutuldum ki... (Sözünü değiştirerek) Danlmayınız ama beni çok lafa tuttunuz, artık gideyim. Daha Beyoğlu'na çıkıp, döneceğim. Sonra vapuru kaçırınm."

"Müsaade ederseniz size refakat edeyim. Ben de Beyoğlu'na çıkıyordum."

"Maal memnuniye! Zaten, ben de konuşacak adam anyordum. Sokakta yalnız yürümek hiç de hoşuma gitmiyor. Bugün konuşacak halimde yok ya! (Burnunu silerek) Ahmet Bey! Ağır hastayım. Dünden beri başım o kadar çok ağnyor ki gözümü açacak halim yok. Bu hastalıktan kurtulsam; teyzemden rahat yok, beni muhakkak surette öldürmeye karar verdiğine eminim. Bilmiyorum ki benden alacak ne hıncı var. Sanki bundan otuz sene evvel nişanlısını ben baştan çıkarmışım da, onun için ondan vazgeçmiş. Bir görseniz! Her gün benimle kavga etmekten

bir deri bir kemik kaldı. İkimiz de çekip, duruyoruz. Bilmem ki sonumuz ne olacakı (Öksürür) İşte bu da teyzemin vekili. O yanımda yokken, bu öksürükler lakırdıyı ağzıma tıkıyor. Bazen o kadar ümitsiz oluyorum ki, intihara bile karar veriyorum.

"(Gülerek), İntihar mı?"

"Öyle ya! Bunda gülünecek ne var? Başımdakiler çekilir dertler mi?"

"Sizin ahlakınız değişmiş."

"Elbette değişir. Evvelleri sabırlı, tahammüllü idim. Fakat artık sabnm, tahammülüm bitti. Siz benim teyzemi tanımazsınız. O, ne tahammül edilmez bir hastalıktır! O ne kıskançtır! Onun yaşadığı tarzda bir hayata tahammül edemediğim için, benden fenası yok. Ahmet Bey! Siz insaf ediniz de söyleyiniz. Ben, daha bu yaşta beş kedi yavrusuyla bir odaya kapanırsam; çıldınr mıyım, çıldırmaz mıyım? (Gülerek) Halbuki, onun bütün saadeti beş hayvan, hepsi ile ama hepsi ile ayrı ayrı konuşuyor. Sanki kediler söz anlarmış gibi!.."

Yürümeye başlarlar.

"Hem de biliyor musunuz? Teyze benden şüphe ediyor. Siz herkesten iyi bilirsiniz; ki ben İstanbul'un en uslu kızıyım. Niçin evet demeyip kıs kıs gülüyorsunuz? Ha anladım, anladım. Amma da kötü ahlaklısınız. Sizinle olan ahbaplığımızı yüzüme vurmak istiyorsunuz, değil mi? Vakıa sizi tanımam biraz tuhafça oldu; ama sizinle hep tesadüfen rastgelip konuştuk. Yoksa; ötekiler, herkesler gibi önceden sözleşip, bir yerde buluştuk mu?"

"Ya küçük bahriye zabiti?"

"Hâlâ onu soruyorsunuz? Amcazâdem Mediha ile nişanlanacaklarını söylemiştim ama bana inanmadınız, günahını aldınız. Doğrusunu isterseniz o da tabiatsız bir çocukmuş. İkimizi birden tanıdığı halde, Mediha'yı bana tercih etti. (Öksürür) Aman bu, (Öksürür) aman bu öksürük de bende konuşacak kuvvet bırakmadı. Canım bir tek söz söylemek istemiyor O kadar çok değiştim ki!.."

"Acaba ne oldunuz?"

"(Gayet tabii) Ne olacağım? Âşık oldum."

"(Gülerek) Âşık mı?"

"(Hep tabii) Evet Ahmet Bey, çok seviyorum. (Daha samimi) O kadar çok... (Kendinden geçkin) O kadar çok seviyorum ki!"

"Fakat kimi?"

"(Neşeli) Herhalde şanlı miralayı değil."

"(Hayretle) Şanlı miralay da kim oluyor?"

"Beni teyzemden isteyen, saçlı sakallı heyula!

Adamcağızı görenler korkuyor. Yüzünde kaş, bıyık, kirpiğinden başka bir şey görünmüyor. Teyzemle kavgalarımızın sebebi en fazla o ya! Ben onunla nasıl evlenebilirim. Size deminden beri söyledim ya! Dört aydan beri fena halde âşığım. Onu ilk önce Beyoğlu'nda köşebaşındaki elbise mağazasının camının önünde gördüm. O ne boy! O ne endam! O ne omuzlardı! Ya gözleri, ya ağzı!..

Emin olunuz Ahmet Bey; İstanbul'da ona benzeyen bir insan bulmak mümkün değildir.

Sonra, zerafeti, şıklığı! Her gün bir başka kostüm giyiniyor. Hepsi de vücuduna yakışıyor. Böyle, sizler gibi (Ahmet'in omzuna dokunarak) vücuduna iyi bir şekil vermek için pamuklara sarılıp da gezinmiyor.

Ahmet - (İstemeye istemeye güler)

Tünel'in önünde dururlar.

Aliye (Devamla) Sonra, nezaketi!.. Geçen gün yanındaki kadının omzundan kayan mantoyu öyle bir tutuşu vardı ki... Üşenmeden bıkmadan saatlerce onu seyrettim. Dükkânların elektriği yanınca vaktin geç olduğunu ve tam üç vapur kaçırdığımı anladım. Onu bir gün görmesem, deli oluyorum. Ne dersimi yapabiliyorum, ne yemek yiyebiliyorum. Muhakkak her gün, ama

her gün onu görmeliyim. Mektepte herkes Cuma'yı dört gözle beklerken, ben Cuma yaklaştıkça kederimden ağlıyorum.

"(Gülerek) Bari sizi üzmese de, o da Cuma'ları Erenköyü'ne geçse!.."

"(Gülerek) Siz çıldırdınız mı, Ahmet Bey? O hiç yürüyebilir mi?"

"(Hayretle) Yürüyemez mi?"

"(Hep gülerek) Tabii yürüyemez."

"Ya!.. Demek kötürümdür."

"(Kızgın) Kötürüm mü? Affedersiniz Ahmet Bey, bir şeyciği yok. Arslan gibi delikanlı! Yalnız canlı değil."

"(Hep şaşkın) Canlı değil mi?"

"Evet Ahmet Bey, canlı değil. (Dargın) Yoksa beni zamanımızdaki canlıları sevecek kadar çılgın mı zannettinizdi? Eğer öyle ise teşekkür ederim. Kostümlerinin beli kadar akıllarının çerçevesi dar olan canlılarınızın bana lüzumu yok. Benim sevdiğim bir kukladır."

"Nasıl kukla!"

"(Gülerek) Zannettiğiniz gibi, postacı dükkânlarında, barlarda, tiyatrolarda cicilerini gösteren tek gözlüklü, pudralı, pomaden kuklalardan... Yani sizlerden değil. Benim sevdiğim bir manken..."

"Niçin öyle yuvarlak gözlerle bana bakıyorsunuz? Burada şaşacak ne var? Evet, emin olunuz, sevdiğim, o büyük elbise mağazasının camındaki manken. Hem bunda ötekilere en ziyade tercih ettiğim şey nedir, bilir misiniz? Bahs ederim ki bilmiyorsunuz. Öyle ise söyleyeyim, sebeb-i rüçhan dilsizliktir, hakkım yok mu?"

"Durunuz, size izah edeyim de, o zaman bana hak verirsiniz. Dünyada cahil bir erkeğin ağzındaki dilden muzır ve

lüzumsuz hiçbir şey yoktur. Hatınnız kalmasın, ama zamanımızda erkekler hemen hepsi tahsilsiz. Vakıa onlar bizleri beğenmezler. Giyinişimizden başlayıp, tahsilimizi, terbiyemizi, içtimai hayattaki aykırılıklarımızı tenkit ederler. Ama biz de bir parça düşünmeye, gördüğümüzü anlamaya, işittiğimizi muhakeme etmeye başladık mı; görüyorsunuz ya! Sizlere kimleri tercih ediyoruz. (Tünel'in kapısında konuşmaya devam ederlerken; birden kolundaki saata bakarak) Lakırdı ile vakti anlamamışım. Çok geç olmuş. Bugün yukarı çıkamayacağım. Kimbilir beni bir gün görmeyince ne mahzun olur! Benden ona selam götürün, olur mu? Allahaısmarladık Ahmet Bey!"

Aliye döner, kalabalığa karışarak köprüye doğru ilerler.

Boşboğaz

Sadiye: 27 yaşında siyah gözlü, kumral, ortaboylu, mahallenin en korktuğu bir dedikoducudur. Şişli'de, Adalar'da, Boğaziçi'nde, Moda ve civarında geçen her vakayı bilir. İkiyüzlü ve müstehzi, harb-ı umumi esnasında bir ay Almanya'da üç hafta da Viyana'da bulunmuştur. Mütarekeden beri tuvaletlerini Paris'ten getirir. Eski kibarlardan iken izdivacıyla yeni zenginler zümresine girmiştir.

Üstünde bej gabardinden sıkı belli bir tayyör, başında filizi başörtüsü vardır.

Cavide: 29 yaşında, sarışın, mavi gözlü, çok zayıf, çok uzun boylu, Türkçe'de çok imla hatası yapar. İngilizce iyi okur, yazar. Fransızca, Rumca ve Ermenice'yi yanlış yanlış konuşur. İyi yürekli fakat çok boşboğazdır.

İzdivacından beri tuvalete olan merakı geçmiştir. Kızıltoprak'ta oturur Terzisi Haydarpaşalı'dır. Üstünde beyaz keten bir

yeldirme, ayaklarında, keza beyaz ıskarpinlerle, beyaz kalın çoraplar vardır.

İhsan: 40 yaşında, Cavide'nin ablası, uzun boylu, siyah gözlü, siyah saçlı, solgun çehreli ve güzeldir. Kibar ahlaklı, sıkı dilli olup kimse ile meşgul olmaz.

Zevk-i selim ile giyinir. Üzerinde lacivert krepdöşinden çok sade bir ev elbisesi vardır.

Fazıla: 40 yaşında, İhsan'ın çocukluk arkadaşı, yeşil gözlü, kumral saçlı ve balık etindedir.

Yirmi beş yaşında bulunduğu zamanın modasına göre giyinir. Çok hassas ve içlidir. Üzerinde kloş çok uzun bir etek ile süslü bir bluz vardır.

Dürnev: Kendi söyleyişine bakılırsa yirmi beş, tezkire-i Osmaniye'sinde otuz iki, hakikat-ı halde 39 yaşındadır. Açık kumral saçlı, sürmeli ela gözlü, çukur çeneli, tombul ve kısa boyludur. Güzel ud çalar. Hiçbir ecnebi lisanına vakıf değildir. Bütün gayretlerine rağmen zarif giyinemez. Bir buçuk sene evvel Üsküdar'dan Feneryoluna nakletmiştir. Üzerinde ropdöşambrlık ipekli ve çiçekli kumaştan havai renkte "dusuli" ile "dezabiye" arasında bir yeldirme, ayaklannda sarı bağlı iskarpinlerle, iyi cinsten siyah ipek çoraplar, başında gül kurusu vual üstüne yağlıboya ile kübist ressamları hayran edecek tarzda renkli çiçek resimleri tersim edilmiş bir başörtüsü vardır.

Sıcak bir yaz günü İhsan'ın evinde zarif bir misafir odası.

Fazıla: (Elindeki beyazişi dizlerinin üstüne bırakmış. Gözündeki kulaktan takma gözlüğü saçlarının üzerine çıkarmış, küçük elleriyle bir sigara sarmakla meşgul) Dışarıdan bir ses geliyor. Acaba kim olacak?

İhsan - (Oturduğu yerden dinleyerek) Bakalım. (Dinler) Bir ses yok. (Dürneve) Evet efendim, ertesi gün oraya...

Dürnev - (Sözünü keserek) Dışarıdan birisi "abla" diye bağırıyor galiba. Dinlerler.

Cavide - (Ses dışarıdan gelir) Abla! Abla neredesin kuzum, evinizin hali nedir? Aşağıda bütün kapılar açık. Ne bahçıvan, ne aşçı, ne kızlar... Ortada kimsecikler yok. Ev mi bu sanki? Tımarhane... (Kapıyı açarak girer)

Dürnev yerinden doğrulur; ortadakiler kımıldanmazlar.

İhsan - Sen misin Cavide? Dışarıda ne diye bağırıyordun?

Cavide - (Gayet ciddi ve ağırbaşlı, bir hanım tavrıyla ilerler; İhsan'ı öper) Ablacığım, seni öyle göreceğim geldi ki. (Gidip Fazıla'yı öperek) Ayol, ne oldunuz? Bir hatırlayıp da; şu zavallı Cavide ne haldedir demezsiniz. Tencerem kaynarken...

Fazıla - (Sözünü keserek) Aşağıda kapıları açık mı buldun?

Cavide - (Onu dinlemeden Sadiye'ye doğru ilerleyerek) A! İki gözüm burada mı idiniz? Güneşten gözlerim kamaştı. Odaya girince birden tanıyamadım. (El sıkarlar, hâlâ ayakta duran Dürnev'in selamına onun gibi bir temenna ile mukabele eder)

İhsan (Dürnev'e) Kardeşim Cavide'yi yeni görüyorsunuz değil mi?

Dürnev - (Mütebessim) Hayır, efendim. Yeni görmüyorum Hanımefendi ile göz aşinalığımız pek eskidir.

Cavide (Köşedeki koltuğa oturup gayet nazik bir tebessümle) Öyle mi, efendim. Ben hiç zannetmiyorum. Herhalde çehrenizi bir yerde görmüş olsam; muhakkak unutmazdım. (Ötekinin anlayamayacağından emin) Çünkü, unutulur simalardan değilsiniz. (Gülmesini mendiliyle saklamaya uğraşır; fakat muvaffak olamaz)

Fazıla (Sigarasını yakar; sözü değiştirmeye uğraşır) Bugün hava müthiş sıcak...

Dürnev - Evet efendim.

Sadiye - Fakat burası hiç sıcak değil. Pek serin, tatlı bir rüzgâr...

Cavide (Sözünü keserek) Aman asıl burası cehennem... Bizim tarafta hiç bu kadar sıcak yoktu. Buraya gelinceye kadar araba da bulamadım. Güneşin altında bittim. (Gülerek) Bir de arabaya rastgelse idim; sanki cebimde para mı...

İhsan - (Cavide'ye susması için işaret eder. Sonra Sadiye'ye hitaben) Nasıl, yeni evimi bulmak için zahmet çekmediniz ya!

Sadiye - Katiyen. Çabucak buldum.

Cavide - (Gülerek) Üç deli kızlı İhsan Hanım'ın evi diye sormuş olsaydınız; büyük caddede herkes size çabucak gösterirdi.

Sadiye - (Yalancı bir telâşla) A!!

İhsan - Tuhaf sözler söylüyorsun Cavide.

Cavide Neresi tuhaf. Sözüm de pek doğru. Senin üç kızına herkes böyle söylüyor, üçü de sana benzemiyorlar.

İhsan - (Sabırsızlanarak) Teyzelerine de benzemiyorlar.

Cavide - Evet, ne sana ne de bana benziyorlar. Her hallerinde bir hoppalık var.

İhsan - Olabilir...

Fazıla İkigözüm Cavide'ciğim, onların burada sözü mü olur, üçü de çocuk.

Cavide - Çocuk mu? İsterseniz en büyüğüne, Mediha'ya da çocuk diyelim. Tam üç senedir çarşafta, hem de, söz aramızda, öyle bebek gibi on dört yaşında örtünmedi.

İhsan - Evet, on beşinde idi.

Cavide İyi ettiniz!.. Şimdi nedir? On beşin üstüne üç çıkarsa...

Dürnev - (Elleriyle parmaklarını sayarak) Beş, bir daha altı; bir daha yedi; bir daha sekiz; on daha on sekiz...

Sadiye (Gülüşünü saklamaya uğraşarak; Fazıla'ya) Acaba saat kaç olmalı?..

Fazıla - Dört buçuk olmalı...

Dürnev (Bileğindeki saati uzun müddet herkese gösterdikten sonra) Evet, doğru, dört buçuğu beş geçiyor.

Cavide - (Fazıla'ya) Amma da görmemiş şey.

Fazıla - (Yavaş sesle) Yavaş söyle kızım, duyar.

Cavide (Sesini yükselterek) Allah... Allah... Fazıla Hanım. Bugün ablamla size bir hâl olmuş. İnsana ahlak dersi vermeye kalkışıyorsunuz; pek büyümüşsünüz. Bilmem ne oldunuz. Kocam işinden atıldığından beri beni pek hakir görmeye başladınız.

Fazıla - Estağfurullah kızım...

Cavide Rica ederim Fazıla Hanım, şimdiden eniştemin dayısı bilmem hangi kalemde açık bir yer olduğunu ve İbrahim'i oraya kayırmak ihtimali bulunduğunu söylediği için yüzüme gülmeye kalkıyorsunuz.

Sadiye - Ooo!.. Bu pek de yakın bir ihtimal değil.

Fazıla - (Gitgide sıkılarak) Beni hiç tanıyamamışsınız. Teessüf ederim kızım.

Cavide Öyle ya! Ablamın küçük maymunları ne delilik yapsalar; hoşunuza gidip, çocukluk, alafrangalık, neşe olur. Ben bir tek söz söyledim mi?..

İhsan - Rica ederim. Cavide çocuklarımın ismini olur olmaz lakırdının arasına sokma.

Cavide Niye sokmayacak mışım abla!.. Niye sokmayacak mışım, artık ailemizin içindeki mevkiiden bana iğrençlik geliyor... Sonra, onların, bebeklerinizin ismi her ağızda.. Amcazâdeleri diye bir sürü züppenin arasında, dağ demezler, taş demezler. Sabah gezintilerine çıkarlar. En büyüğü, evet abla, Mediha, geçen gün bilmem ne spor kulübünden iki gencin çektiği bir sandalın içinde imiş.

Fazıla - Öteki sandalın içindekiler, Avni ile Ethem idiler. Birisi amcaları...

Cavide - (Ağzından sözü kaparak) Öteki amcazâdeleri... Biliyoruz... biliyoruz. Fazıla Hanım. Bu her zamanki nakarat.

İhsan (Gözleriyle Cavide'ye susmasını ve Sadiye'yi işaret eder)

Cavide Ne o, abla yine gözlerinle ne işaret ediyorsun. (Birdenbire fikrini değiştirerek) Ben bunları sahiden senin kızların

böyle bir şey yapıyor diye söylemiyorum. Sinirime dokunan herkesin onların aleyhinde ağızlarına geleni söylemesini (Sadiye'ye) Vallahi o büyüğü bilseniz bir melektir. Ya zekâsı.

Sadiye - (Müstehzi) Pek iyi bilirim. Çok severim.

Cavide - Sonra, aleyhinizde söylenen sözlerin hepsi yalan; ama hepsi yalan. Yavrucaklar ya amcaları ya babaları ya amcazâdeleriyle gezerler. Evde kapanıp kalacak değiller a. En küçüğü, o Van kedisi kaç yaşındadır abla?

İhsan - On beşini bitirdi.

Cavide Daha birkaç sene çarşafa koyma abla. Çocuğa hayatını karartma. (Dürnev'e) Heyhat, hanımefendi! Bizler hayatın ne acı bir şey olduğunu biliriz. (Gitgide daha lirik) Eğer ben de hayatımda bütün arzularıma nail olsaydım... Hem de bilseniz, hanımefendi, arzularım, emellerim hepsi ne kadar sade idi. Ablam gibi büyük şeylerde gözüm yoktu. Bir küçük evceğizim, bir güzel, genç ve çok sevdiğim kocam, bir de çocuklarım olsun isterdim... Evceğimizi Allah verdi ama nasıl bir ev. Güzel ve genç bir kocam da oldu; fakat nasıl bir koca. Hiç olmazsa, çocuklarım olsaydı. Melek bakışlı, güzel gözlü ruha yakın bebekler...

Fazıla - (Gözlerini silerek) Aman kızım başka şeyler söyle...

Cavide - (Melodram) Efsus! Bütün genç kızlık emellerim bir serap imiş. Hanımefendi ben çok bedbaht ve sefil bir kadınım.

Dürnev (Saf bir gülüşle) Aman hanımefendiciğim, Allah hakiki kederler vermesin. Bunlar nedir ki...

Cavide (Gitgide coşarak) Hakiki kederler mi? Daha ne olacaktı. Maddi bir sefalet ise, o da var. Kocam işinden atıldı. Boşta gezip duruyor. (Sadiye'ye dönerek) Biz sizin gibi harp zengini olmadığımız için...

İhsan (Sapsarı) Cavide... Şey... Kapı vuruldu. Galiba. telefon çalıyor zannettim. Git içeri baksana!

Sadiye Biz mi harp zenginiyiz? Cavide Hanım yanılıyorsunuz. Ailem İstanbul'da senelerden beri tanınmıştır.

Cavide (İhsan'ı dinlemeyerek) Siz değil ama! (gülerek) kocanız. Hiç de hayır demeyiniz. Ben benimkinin güzelliğine, siz de sizinkinin kesesine bakarak; ikimiz de dengimiz olmayan erkeklerle evlendik. Fakat, ümid ederim ki siz mesut oldunuz. Danılmayınız ama yağ ticareti eden bir adama da layık değildiniz.

Sadiye (Azametli) İltifatınıza teşekkür ederim. Ben izdivacımla çok mesut oldum.

Cavide (Sadiye'nin esvaplarını ve elmaslarını süzerek) Fazla bile... Fakat kocanız da o spekülasyonlarla hepimizin canını iyi yaktı. (İhsan ve Fazıla gözleriyle hep susmasını işaret ederler.)

Cavide - (Devamla) Üstünüze baktıkça, acaba tayyörünüzün mü, yoksa küpelerinizin mi parasını ben verdim diye kendi kendime soruyorum.

Sadiye - (Bozulmuş) Çok tuhaf düşünceleriniz var. Saydıklarınızın hepsi kocam gecesini gündüze katarak çalışa çalışa aldı.

Cavide (Gülerek) Aman ne çalışmak. (Sadiye'nin dargın simasını görerek) Artık bu söylediklerimde de danlacak bir şey yok. Ben deli bir kadınım. Aklıma her geleni söylerim. Sizin etrafınızın hepsi de benim gibi düşünüyor; fakat söylemezler. Demin Fazıla elinizdeki yüzüğe pek bakıyordu. Ablam da ayakkabılarınıza, vallahi ikisi de onlara sahip çıkmak niyetinde idiler.

İhsan - (Bitkin) Cavide!

Cavide - (Devamla) Şu köşedeki hanımefendi de, (birdenbire gayet nezaketle Dürnev'e dönerek) isminizi bilmiyorum efendim.

Dürnev - Dürnev cariyeniz.

Cavide (Hep nezaketle) Estağfurullah efendim, (Sadiye'ye dönerek) Dürnev Hanım da boynunuzdaki incileri benim paramla takıyor diye düşünüyordu.

Dürnev - (Şaşkın) Aman efendim. Estağfurullah, hanımefendiye benim öyle bir şey takdim etmek haddim mi?

Sadiye - Niçin haddiniz olmasın efendim. Yalnız Cavide...

İhsan Cavide'nin şakaları her zaman böyle tatsız kaçar. Ayol Cavide, hanımefendiye latife ettiğini söylesene!

Cavide - (Şadiye'ye) Sahi bana danıldınız mı? (Yanına gidip birdenbire öperek) Latifelerime başka bir mana vermeyiniz. Bilirsiniz, sizi gözüm gibi severim. Bir hocanın talebesiyiz. Mektep arkadaşı sayılınız.

Zaten Avrupa'ya gidip geldikten sonra böyle benimle resmi oldunuz. Evvelden senli benli görüşürdük. O zaman insan ne söylese ağır lakırdı gibi olmuyordu. Şimdi bana danlmadınız ya?

Sadiye - (Cebri bir tebessümle) Hiç danlır mıyım?

Cavide - (yerinden doğrularak) Artık bana müsade... Vakit geç oldu. Yine bu parasızlık...

Fazıla - (Sözünü keserek) Güle güle kızım.

Cavide (Sözünü bitirerek) ...yüzünden yaya yürümeye mecburum. Az yol da değil. (Sadiye'ye dönerek) Sizi beklerim Sadiye Hanım. Bir kere de bana geliniz. (Dürnev'e) sizi de beklerim Dürnev Hanım.

Dürnev - Rahatsız ederim efendim.

Cavide (Sadiye'yi öperek) Bana hâlâ küskün müsünüz? Bütün söylediklerim latife idi. Ablam da bilir ya! Her zaman sizin için ne iyi söylerim. Allah saadetinizi daim etsin diye dua ederim.

Sadiye - (Daima soğuk) Teşekkür ederim.

Cavide (Ablasını öperken yavaş sesle) Amma da kinci imiş! Sanki bir söz söyledik.

Bir Kutu Çikolata İçin

Fatma: 20 yaşında. İnce. zarif, siyah gözlü, esmerce. Küçük yaşından beri müşteki olduğu bir Fransız mürebbiyesinin nezaretinden iki aydan beri kurtulmuştur.

Rezzan: 19 yaşında. Fatma'nın kardeşi. Kırmızı yüzlü, siyah gözlü, sevimli ve neşeli, tatillerden sonra tekrar gidip kapanacağı mektebin düşüncesiyle birkaç gündür pek kederli.

Cevza: 16 yaşında. Fatma'nın en küçük kardeşi. Mavi gözlü, kumral saçlı, ince, yaramaz ve feylesof. Birkaç zaman sonra döneceği mektebi aklına bile getirmeden vaktini hoşça geçirir.

Belkıs: 19 yaşında. Fatma'nın arkadaşı. Sarışın, toparlak, daima güler, çok gülmekten başka kusuru yoktur.

Cevdet: 21 yaşında. Kısa boylu, sarışın, biraz budalaca, Fatma'ya âşıktır. Pek şık giyinir. Geçtiği yerlerde sert bir lavanta kokusu bırakır. Kolunda altından ince bir zincir bilezik, parmağında tek taş pırlanta yüzük vardır. Yazdığı mektupların üslubu yeknesaktır.

Mehtaplı bir gece, etrafı sarmaşıklı demir parmaklıklarla çevrilmiş, büyücek sevimli bir çiçek bahçesi. Saat dokuz buçuk. Dört genç kız bahçede gezinirler.

Fatma - (Biraz asabi) Ne budala şey... Tasavvur edemezsin, ki Belkıs... vallahi bazan gülecek halim olmuyor da; âdeta hiddetleniyorum. Düşün bir kere...

Cevza - (Gülerek lakırdısını keser) Aman abla... Hiddetlenecek ne var sanki!.. Ne şirin şey.

Rezzan - Oh! Pek şirin. Eğer elinde bazan bir kutu çikolata olmasa... (Gülüşürler)

Fatma Her akşam köşkün etrafında dolaşıp duruyor. Komşuya gitmek, bahçeye çıkmak, hatta balkonda oturmak bile haddimiz değil. Buna tahammül edilir mi? O küçücük boyu, mini mini bacaklarıyla... (Güler... güler)

Belkıs Beni nerede görse, etrafımda seni arıyor Sonra, sıntıyor, selam veriyor... (Biraz düşündükten sonra) Ne yüzsüz şey.

Cevza (Gayet ciddi) Ne fena kızlarsınız!.. Bir adamın bu

kadar aleyhinde bulunduktan sonra, marifet onun getirdiği çikolataları da yememektir... Vallahi bir daha onun çikolatalarını size tattırmayacağım. Buna nankörlük derler.

Fatma - Çılgın!.. Hem sana ne oluyor; kuzum! O hediyeler sana mı? Hay hay... Bunları da mı üzerine alıyorsun!

Cevza - Abla telâşın nedir? Çikolatalarınıza bayılmadım. Bari görülmedik bir şey olsa...

Rezzan (Birden parmağını dudaklarına götürerek) Susss!.. (Dinlerler) Bahs ederim ki o!.. dinleyiniz.

Fatma - (Kaşlarını çatarak) Yine mi?

Cevdet - (Memnun dinleyerek) Ta kendisi! Onun ayak sesi hiç tanınmaz mı?

Belkıs - (Parmaklığa koşarak) Şimdi anlarız.

Belkıs eliyle sarmaşıkları iter. Yüzünü parmaklığa yaklaştırır ve müthiş bir sayha ile geri çekilir. Ötekiler gülüşürler.

Belkıs - (Nefes nefese) Oh Fatma... Yüzyüze geldik... Öyle korktum ki...

Cevdet - (Dışarıdan yavaş, boğuk fakat gülen bir sesle) Fatma! Fatma!

Fatma (Yakındaki kameriyeye kaçarak dişleri arasından) Budala!

Cevza (Cesurane parmaklığa yaklaşarak, neşeli) Bonsuvar mon ami... nasılsınız?

Cevdet - (Memnun) Teşekkür ederim. Çok iyiyim! Siz nasılsınız?

Cevza (Cevdet'in elini görmek için uğraştığından pek meşgul ve dalgın) Ben mi? Şey... Evet... (Birden elinde büyükçe bir paket görerek sevinçle) Oh!.. pek... pek iyiyim.

Belkıs - (Tekrar parmaklığa yaklaşarak) Vay... siz yine mi burada?

Cevdet (Ciddi) Evet... Her zaman... Ölünceye kadar... Fakat... Fatma nerede?

Belkıs (Gülerek) Aman Yarabbi... Fatma'yı o kadar çok mu seviyorsunuz? O sizi sevmez ki...

Cevdet - (Mütebessim, onu dinlemeyerek) Fatma nerede?

Belkıs (Sahte bir hiddetle) Aman! Bıktım ben sizin Fatma'nızdan! Görmüyor musunuz? Ne kadar kıskancım. Ben ondan daha mı çirkinim?

Cevdet - Evet!

Belkıs - Oh! Ne küstahlık.

Cevdet - (Güler) Fatma nerede?

Belkıs - Siz beni gerçekten dinlemiyorsunuz.

Cevdet - (Seslenir) Fatma... Fatma.

Rezzan - (Sabırsız) Fatma öldü!

Cevdet - Ne fena kalplisiniz...

Rezzan Size kaç bin defa köşkün etrafında dolaşmaktan vazgeçmeli, tembih ettim. Komşular görürlerse; ne derler? Siz gerçekten deli misiniz (Cevdet güler) Gülüyorsunuz ha! (Elindeki paketi görerek, birden yumuşar) Fatma'dan ne istiyorsunuz?

Belkıs (Fatma'ya yaklaşarak ve eliyle işaret ederek) Kocaman bir paket... Gözümle gördüm! Muhakkak çikolatadır.

Gel, kuzum Fatma, inat etme. Bizi bu kadar lakırdıya tuttu. Bari zararlı çıksın!

Fatma (Gülerek) Aldatmıyorsun ya! (Saçlarını düzelterek parmaklığa yaklaşır)

Cevdet (Mesut) Oh Fatma!.. Sizi gördüğüme ne kadar memnunum!

Fatma - (Soğuk) Pek naziksiniz!

Cevdet Bu sabah sizi istasyonda gördüm... Bilseniz yeni çarşafınız size ne kadar yaraşıyor... Fatma ne kadar güzelsiniz! Sizi böyle ara sıra görebilmek benim için ne büyük bir saadet!

Fatma - (Mütebessim) Keşke, ara sıra olsa...

Cevdet (Elindeki paketi uzatarak) Bugün Beyoğlu'nda idim. Size bir parça çikolata getirdim... Reddetmezsiniz değil mi?

Fatma - (Alarak) Teşekkür ederim.

Cevdet - (Fatma'nın elini öperek) Ne lütufkârsınız.

Fatma (Sabırsız) Artık gitseniz... Komşular bir şey sezecek...

Cevdet - (Lirik) Ah... Sizden ayrılmak...

Fatma - Hem, rica ederim, böyle her akşam gelmeyiniz... Bu haliniz sezilecek olursa; müthiş bir dedikodu olacak.. Maazallah sonra ne yaparım... (Bu aralık köşkün bir penceresi açılır)

Pencereden gelen ses – Çocuklar... Neredesiniz? (Fatma, Belkıs, Cevza bir kenara büzülürler.)

Rezzan (Ortaya çıkarak) Anneciğim!.. Belkıs yine bize çikolata getirmiş... (Gülerek) Meşgul olduğumuz için sesimiz çıkmıyor...

Annesi - Üşümeyiniz de... Rüzgâr çıkarsa salona giriniz.

Rezzan - Pek' anneciğim!

Fatma - (Parmaklığa yaklaşıp, gülerek) Gitmiş... Ödü koptu! Şimdi gülüşerek ve çikolata yiyerek parmaklığın kenarında gezinirler.

Cevza - (Ağzı çikolata ile dolu) Oh! Ne enfes şeyler... Bu küçük bey ne mübarek bir adam!

Fatma - Çocuklar siz yalnız işin tatlı tarafını nazar-ı itibare alıyorsunuz! Zannediyor musunuz ki onun bu uygunsuz hallerinden kimsenin haberi olmayacak!

Bu aralık sarmaşıklar hışırdar, Cevdet yüksek olmayan parmaklıktan içeri atlar. Kızlar dehşetli bir çığlık koparırlar.

Cevdet - (Budala, manasız gülüşüyle) Susunuz!.. Gürültü etmeyiniz!

Fatma - (Hiddetli) Siz bir budalasınız!.. Ne yaptığınızı biliyor musunuz?

Rezzan - (Şaşkın) Ne cesaret!

Cevdet - Sokakta belki görürler diye yaptım. Şimdi tehlikesizce konuşabiliriz.

Fatma - Fakat, bu haliniz tahammül edilir şey değil! Hemen şimdi çıkınız!

Cevdet - (Gülerek) Şimdi... şimdi...

Bu aralık bahçenin diğer köşesinde bahçe kapısı açılır. Cevdet hemen yere çökerek Belkıs'la Fatma'nın eteklerinin arkasına saklanır Cevza da onlara iltihak ederek mavi markizet eteğinin ucunu uzatıp Cevdet'in bulunduğu yeri kapar.

Rezzan - (Kapıya doğru koşarak) A? Naci sen misin?

Belkıs - Ağabey, beni almaya mı geldin?

Naci - (Yaklaşarak) Evet... Bonsuvar çocuklar!

Cevza - (Titrek sesle) Bonsuvar Naci.

Fatma - (Yavaşça Belkıs'a) Şimdi bayılacağım.

Rezzan - (Naci'nin ilerlemesine mani olmak isteyerek) Naci dur. Bak sana ne söyleyeceğim...

Fatma (Başını arka tarafa çevirerek yavaşça dişleri arasından) Ay, siz çıldırdınız mı? Ne eteğimi çekip duruyorsunuz? Bu da şaka mı? Tam sırası ya...

Cevdet yavaş sesle soğuk soğuk güler.

Fatma - (Belkıs'a) İşitiyor musun Belkıs, görüyor musun? Bu ne Mecnun? (Cevdet bu defa daha hızlı güler)

Fatma (Ayağını kaldırır; topuğunu bütün kuvvetiyle Cevdet'in dizine indirir) Biraz daha gülünüz!

Cevdet - (Boğuk sesle gayet yavaş) Uf... dizim...

Belkıs (Yutkunarak) Ayol sus!..

Naci - (Uzaktan) Orada öyle sıra ile ne duruyorsunuz?

Belkıs - (Sabırsız) Sen karışma.

Rezzan Naci... Vallahi doğru söylüyorum. Babam seni görmek istiyordu. Mühim bir şey söyleyecekmiş...

Naci - Doğru mu Fatma?

Fatma - Doğru... Elbette doğru. Hatta demin bahçıvanı yollayacaktı.

Naci köşke doğru gider.

Cevdet (Kendini çiçeklerin üstüne atarak) Oh!.. Elhamdülillah...

Fatma (Cevdet'e dönerek gayet dramatik) Yaptığınızı beğendiniz mi?

Cevdet - (Masum) Ne yaptım şimdi?

Fatma - (Hiddetle ayağını yere vurarak) Sizin bu derece budala olduğunuzu düşünemezdim. (Ötekiler gülüşürler, Fatma'nın önünde Cevdet parmaklığa doğru geri geri çekilir)

Cevdet (Çığlık koparark) İşte bu tamam... Şimdi de dadın!

Ötekiler de çığlığa iştirak ederler. Şimdi dördü birden yeniden yere çömelen Cevdet'in etrafını alırlar. Dadı kalfa elinde kızların jaketlerini tutarak, ihtiyar bacaklarının üstünde sallana sallana onlara yaklaşır.

Cevda - (Somurtgan) Yine ne var, dadı?

Dadı A! O da nesi? Ne olacak hırkalarınızı getirdim... Gece serinledi...

Fatma (Terini silerek) Aman dadıcığım, biz sıcaktan bunalıyoruz! Baksana, ter içindeyiz.

Dadı - Daha iyi ya!.. Tam hırka giyilecek zaman. Rüzgâr var! Bunun şakası yok; Vallahi hasta olursunuz.

Rezzan (Asabiyetle) Peki dadı, peki... (jaketleri alarak) Haydi sen içeri git.

Dadı (Onu dinlemeyerek çimenlerin üzerine çöker) Aman ne güzel mehtap...

Belkıs - (Aksilikle) Hiç de güzel değil...

Dadı - (Anlamayarak) Efendim?

Rezzan - (Hiddetli) Evet, efendim!..

Cevza (Çığlıkla) A!.. Düşüreceksin ayol! Eteğimi niye çekiyorsun?

Fatma - Deli! senin eteğini çeken kim?

Rezzan - (Başıyla arkasını işaret ederek) Periler...

Dadı Tüh... tüh. Destur. Kızım o da nasıl laklrdı. Allah'a emanet, bir şeycikler yok...

Cevdet yavaşça güler.

Dadı - (Sıçrayarak) Destur! Bu da nesi?

Dördü birden gülerler, Cevdet de onlara iştirak eder.

Fatma (Yan ağlar, yarı güler bir halde) Rezzan, vallahi saçını başını yolacağım; susacak mısın?

Cevdet kendini tutamayarak daha hızlı güler. Genç kızlar bu sesi gizlemek için şiddetli ve sinirli kahkaha koparırlar.

Dadı (şaşkın) A!.. A!.. Ayol size ne oluyor. Dur... Dur... Orada bir şey kımıldadı. Sincabı mı yakaladınız? Hayvana eziyet etmeyiniz.

Cevza - Dadı, deli misin? Rüya mı görüyorsun?

Fatma - (Mütemadiyen eteğini çekerek kendini iğzab eden Cevdet'e dönerek ve sinirli sinirli gülerek) Rahat duracak mısınız? Benim güldüğüme şımarmayınız! Bu gülüş sinir gülmesidir.

Dadı - (Tekrar yerinden sıçrayarak) Destur!.. Bu ses nereden çıkıyor?

Cevza (Birden köşke bakarak seslenir) Efendim? Dadım mı? Evet efendim!

Fatma - (Hileyi anlayarak o da seslenir) Şimdi... şimdi anneciğim!

Rezzan (Dadıya) Dadı duymuyor musun? Annem seni çağırıyor... Bir de kulaklarım pek iyi işitir diye insanı çatlatırsın! Pekâlâ, işte şimdi annemin sesini duymadın.

Dadı - (Hiddetli) Lahavle... A kız sana duymadım diye kim söylüyor.

Söylene söylene köşke girer. Kızlar gülüşürler.

Fatma - (Cevdet'e) Lütfen, artık gider misiniz?

Cevdet - Evet gideceğim, Fatma! Yalnız bana yann akşam yine parmaklığın önünde bekleyeceğinizi vaadediniz!

Fatma - (Hayretle) Yann akşam mı?

Cevdet (Ellerini tutarak) Fatma beni bedbaht etmeyiniz. Sizi o kadar seviyorum ki... O kadar güzelsiniz ki!

Fatma - (Hiddetle) Siz buradan gidecek misiniz?

(Bu aralık köşkün kapısından Naci'nin sesi işitilir) Gidiniz, Allah aşkına gidiniz.

Cevdet Gideceğim... Yalnız bir şartla... Yann akşam olur mu?

Fatma - (Telâşla) Evet... evet...

Cevdet parmaklıktan atlar.

Naci (Taş merdivenlerden inerken hayklnr) Küçük yalancılar!

Sayfiyede

Naciye: 19 yaşında

Hüsniye: 17 yaşında

Cenan: 18 yaşında

Sadiye: 15 yaşında

Çamlıca'da bir köşkte bir oda.

Sadiye - (Masanın önünde, elinde bir şeker kutusu. Durma-

dan yiyerek) İşte Cenan Hanımefendi, koskoca Cuma'nız berbat oldu.

Cenan (Pencereden gökyüzünü seyrederek) Bir şeyler olmadı. Ufukta hiç bulut kalmamış, hava şimdi açılacak.

Naciye - (Yerde halının üstünde arkasıüstü uzanmış) Bekle!

Cenan (Başını çevirerek) Ne bekleyecekmişim. İşte gökyüzü önünde... İnanmazsan kalk da kendin de pencereden bak.

Naciye Benim pencere ile işim, gücüm yok. Onu işleri güçleri olanlar düşünsünler!

Cenan - (Hırçın) Sanki benim ne işim, gücüm var? Ethem'i mi bekliyorum demek istiyorsun?

Naciye (Gülerek) Nasıl da bildi! (Müstehzi) Sana Ethem'den bahseden var mı?

Hüsniye (Onlarla meşgul olmayarak, elindeki elbisenin şurasını burasını diker) Of!.. Şimdi çatlayacağım. Sen özen bezen, ta Nişantaşı'ndan elbiseleri bilhassa bu Cuma için getirt; sonra da böyle yağmur yağsın.

Cenan Vah üstüme fenalık geliyor. Hüsniye bunların içinde laf anlayan bir tek sen varsın.

Sadiye Sanki, biz buraya kapanmaya onun yüzünden mahkûm olmadık değil mi? (Hüsniye'ye) Hastalanacak ne vardı?

Naciye - (Sadiye'ye müstehzi bir tebessümle bakarak) Ay... ay... Cüceler de söze karışıyor. (Cenan'a dönerek) Bu sabah hâlâ Ethem mi gelmedi diye gözleriniz pek kederli. Hem de yollarda kalmış!..

Cenan Aman, ne de çekilmez oldun; biliyor musun? Sabahtan akşama kadar ben de senin gibi yerlerde yatıp şişemem ya! Pencereden bakarsam ne olur sanki...

Naciye Ethem Beyi düşünerek kırlara bakmayı daha şairane mi buluyorsunuz?

Cenan (Hiddetle) Allah Ethem'in de, senin de cezanızı versin; anladın mı?

Hüsniye (Başını kaldırarak Sadiye'ye) Orada ne yapıyorsun Sadiye?

Sadiye - (Ağzı dolu) Şeker yiyorum.

Naciye - Ne? Ablamın şekerlerini mi bitiriyorsun?

Sadiye - Hayır... Daha çok var.

Hüsniye Bırak, artık. Burada istedikçe bunlan bulmak mümkün değil. Sen bu dünyaya beni üzmek için yaratılmışsın. (Naciye'ye) Biliyor musun Naciye, bu sabah harmandaki küçük çocuk sana fena bakıyordu.

Cenan Bugün güya Ethem gelecekti de; öğleden sonra beraber harmana gidecektik.

Naciye - Hay Allah senin de Ethem'in de, harmanın da harmancının da.

Hüsniye - (Sözünü keserek) Siz susacak mısınız? Yoksa hepinizi odamdan kovayım mı?

Naciye Öyle ya, teyzem bizi buraya kerimesi Hüsniye Hanımefendi'ye dalkavukluk etmek için yolladı...

Hüsniye - Ha bunu bileydiniz... Bu kadar geç mi anladınız.

Cenan - Allah aşkına susunuz: Hava yağmurlu diye birbirimizi yemeyelim.

Sadiye - (Pencerenin önüne giderek feryatla) Bitti, bitti!

Cenan - Ne bitti?

Sadiye - Yağmur dindi. Haydi çocuklar giyininiz. Çıkıyoruz.

Naciye hâlâ yerde yatmaktadır, Hüsniye ile Cenan da pencereye giderler.

Hüsniye - Sahiden dinmiş.

Cenan - Dağ yoluna baksana! Kalabalık var mı?

Naciye - Hoppala!! Ayol, yağmur daha şimdi dindi. İnsanlar oraya gökten düşmeyecek ya!

Cenan - Mesela beyaz köşkekliler?

Naciye - (Hiddetle) Yine mi Ethem?

Hüsniye Sade Ethem mi? Esat da beyaz köşkek. Hem kuzum senin bu halin nedir?

Naciye - (Yumuşayarak) Esat! Sahi onu unutmuştum.

Cenan - Herhalde Hüsniye onu pek unutmaz.

Hüsniye - Allah... Allah! Ne demek istiyorsun sanki...

Cenan (Şaşkın) Şey... Yani geçen gün... (Birden gülmeye başlayarak) Aman deli; ne korkuttun. Hastalığından beri sana bir şey oldu. Yanında lakırdı edilmiyor.

Hüsniye - Elbette edilmez... Haydi kalkın giyinin. Çabuk olunuz. Ben şimdi hazırlanacağım ve... (Aynanın karşısına geçip soyunmaya başlar) Haydi ne duruyorsunuz.

Cenan - İnsanı çatlatacaksın Hüsniye.

Hüsniye - Yine ne olmuş... (Hiddetle döner)

Cenan - Yok canım... Aynanın önünde duruyorsun diyecektim. Biz nerede giyinelim diye soracaktım.

Naciye - (Gülerek) Aşağıda...

Cenan Evet aşağıda! İyi bilmişsin hanım... Geçen gün büyük hanım beni sürme sürerken gördü. Elimden kapınca bahçeye fırlattı. Saatlerce aradım da bulamadım.

Sadiye ve Naciye ayna yerine kapalı camlann önüne gidip giyinirler...

Hüsniye - Hâlâ hazırlanmadınız mı? Sadiye şuradan pudra kutusunu ver... Canım o değil... Cenan Allah aşkına gel de ayakkabılarımı bağla... Naciye... Başörtümü nereye atıyorsun... Of bırakınız onları... Cenan gitme gel... Gel sana bir işim daha var. Al şu iğneyi... (Başını kaldırıp onu hâlâ giyinmemiş görerek) Maşallah seni beklemeyeceğim... Ben çıkayım; eğer halam da size izin verirse... İğneyi arkama kol Yine bön bön yüzüme bakıyorsun.

Naciye - (Gülerek) Azarlar afiyet olsun Cenan'ım!

Cenan - (Hiddetle Naciye'ye dönerek) Budala...

Naciye - Aman böyle hiddetli iken ne de güzel oluyorsun, eğer güzel süvari burada olsaydı, şaşırırdı da attan düşerdi.

Sadiye - Güzel süvari de kim oluyor?

Naciye Vurdumduymaz. Ayol seksen günden beri davul çaldık. Sağır sultan duydu.

Sadiye - Sağır sultan kim?

Naciye - (Hiddetli ve müstehzi) Hindistan prensesi!

Sadiye - (Meraklı) Nerede gördünüz?

Naciye - (Sabırsız) Eyfel Kulesi'nde!

Sadiye - Sanki beni aldatıyor. Sen ne zaman Eyfel Kulesi'ne çıktın?

Naciye - (Kahkahalarla gülerek) Senin doğduğun gün.

Sadiye - (Hüsniye'ye) Sahi abla! Ben doğduğum sene Naciye ablam Paris'te miydi?

Cenan (Bağırarak) Ay çocuk!.. İçime fenalık geldi... Hâlâ anlamadın.

Sadiye Ben ne anlayayım! Benden her şeyi saklarsınız. (Dargın) Mutlak Hindistan prensesini de benim yanımda görmüşsünüzdür de bana göstermemişsinizdir!

Üçü de kahkahalarla gülerler. Sadiye şaşkın önüne bakar.

Cenan Kuzum... Sürmeyi bana verseniz. Bir gözüme sürdüm, Naciye elimden kaptı.

Naciye - Varsın bir tek gözün sürmeli olsun. Gayet eksantrik bir şey olur.

Hüsniye (Başını örterek) Artık bir dakika bile duramam. Ben hazırım.

Cenan - Sen hazırsan hazır ol. Ben böyle tek gözü sürmeli sokağa çıkamam.

Üçü birden - Kal efendim, bize ne.

Cenan Bugün çıkmakla size ne! Ethem'e söz veren ben; tasasını çeken bunlar... (Sürmeyi bularak) Durun Allah aşkına, işte buldum... Nasıl, öbür gözümden fazla mı oldu? Durun... durun... işte oldu.

Sadiye (Korkak bir sesle, Cenan'a) Kuzum Cenan abla, güzel süvari kim oluyor?

Naciye - (Duyarak) Cenan'ın nişanlısı.

Sadiye Nişanlısı mı? Aman kuzum, hep benimle eğlenin. Cenan ablam, Ethem ağabeyimle evlenecek.

Hüsniye - Nerden anladın?

Sadiye (Sıkılarak) Şey... canım anlamadım. Daima Naciye ablam öyle söylüyor da hem de...

Hepsi birden – Hem de?

Sadiye Hem de Ethem ağabeyim buraya gelince, hep çikolataların en büyüğünü (başıyla Cenan'ı göstererek) ona veriyor...

Hep gülerler.

Sadiye Peki, şimdi güzel süvari ile sağır sultanı bana anlatınız.

Hüsniye (Hiddetli) Sağır sultan, falan hep sen! Güzel süvariye gelince, bizim tanıdığımız süvari zabiti kimse o.

Sadiye - (Sevinçle) Bildim. Paşa amcam!

(Kahkahalar)

Naciye - (Gülerek) Sersem!

Hüsniye - (Hırçın) Bildiğiniz süvari zabiti sade o mu?

Sadiye - (Düşünerek) Bir de oğul Ethem ağabeyim var.

Hüsniye - Maşallah, maşallah! Neyse bulabildin!

Cenan - (Kapının önünde) Haydi, haydi çıkalım. Geç kaldık. Hepsi kapıya yaklaşırlarken hizmetçi içeri girer.

Hizmetçi - Hanımefendi İbrahim Paşa'nın köşküne gidecekmiş; hepsi hazırlansınlar diyor.

Cenan - (Şaşkın) Ne! Ne söyledin şimdi bayılınm.

Hüsniye - (Asabi) Biz gidemeyiz, halama söyle.

Naciye (Gülerek) İbrahim Paşa'nın hanımı sağırdır. (Sadiye'ye dönerek) İşte merak ettiğin sağır sultanı, Hindistan prensesini göreceksin.

Hüsniye (Hizmetçiye hiddetle) Niye hâlâ duruyorsun? Ben şimdi kendim iner, halama...

Aşağıdan hala hanımın sesi - Çocuklar hazır mısınız? Bekleyemem ha!..

Dördü birden - Geliyoruz efendim. Şimdi, şimdi.

Telâşla merdivenlerden inerler.

Tatlı Dil

Meliha: On sekiz yaşında, zarif, ince uzun boylu. Siyah saçlı, siyah gözlü. Çocuk yüzlü, yaramaz baklşlı. Çok neşeli, çok kokettir. İnatçı değildir. Üstünde bej *dra* top ile süslenmiş bir manto, başında nar çiçeği renginde küçük bir örtü, ayaklarında pej podüsüet iskarpin ve aynı renkte çoraplar.

Seniye: On dokuz yaşında, Meliha'nın halazâdesi. Esmer, siyah saçlı, mavi gözlü. Orta boylu, çocuk vücutlu, küstah tavırlıdır. İnatçı ve kokettir. Kavgayı, nisbeti sever. Üstünde nefti drapoda *süetten upuzemk* süslenmiş bir manto, başında çiğ yeşil renkte bir başörtüsü, ayaklarında siyah podüsüet iskarpinler vardır.

Emin: Yirmiş dört yaşında, Seniye'nin nişanlısı. Matruş, kumral, kıvırcık saçlı, kısa boylu şık bir zabit. Titiz, asabi, hırçın ve kavgacıdır.

Naci: Yirmi sekiz yaşında, Emin'in kardeşi Meliha'nın nişanlısı. Sarı kesik bıyıklı, sarı saçlı, uzun boylu, iri ve şık bir zabit. Tabiatı uysal, gönlü iyidir. Birdenbire hiddetlenir; fakat hiddeti çabuk geçer.

Dayı Bey: Elli beş yaşında.

Meliha'nın, Mühürdar'daki köşkünde bir kış günü. Önde Seniye, arkada Meliha ve daha arkada Emin ve kardeşi içeri girerler. Dördünün de suratları asık.

Dayı Bey (Pencerenin önünde kitap okumakla meşgul. Gençlerin odaya girmesiyle başını kaldırarak) Maşallah... maşallah... nerelerden böyle. Bari eğlendiniz mi?

Seniye (Emin'e hitaben) Artık yetişir, anlıyor musunuz? Artık yetişir!

Meliha - (Naci'ye hitaben) Tahammül edemeyeceğiz; buna tahammül edemeyeceğiz. Size son zamanlarda bir şeyler oldu. Eskiden böyle değildiniz!

Emin - (Acı) Eskiden böyle olmayan sizlerdiniz.

Meliha - (Sabırsız) Rica ederim, nişanlım öyle konuşurken, siz söze girmeyiniz.

Seniye - (Meliha'ya) Görüyorsunuz ya, Meliha! Sonra kabahati her zaman bende bulursunuz. Görüyorsunuz...

Emin Yoksa adım adım takip eden o münasebetsizlere dönüp dönüp bakmak kabahati de bende miydi?

Meliha Size bin kere söyledim ki onlar bizi adım adım takip etmiyorlardı. Onların da yolu o idi. Sonra Seniye dönüp onlara bakmadı.

Naci - (Bir şey söylemek için) Öyle ise onlara siz baktınız.

Seniye (Sabırsız) İkimiz de baktık. O da baktı; ben de baktım. Anlıyor musunuz? Daha sonra da... ikimiz de gözlerimizin hürriyetine malikiz. İstediğimiz tarafa dönüp bakarız.

Emin - (Gitgide acı) Halbuki ben neler zannetmiştim; Seniye!

Seniye (Daha sabırsız) Neler zannetmiştiniz beyefendi! Pek merak ediyorum. Acaba benimle nişanlanmak lütfunda bulunduktan sonra, beni gözlerimle istediğim tarafa bakmaktan me-

nedeceğinizi mi zannetmiştiniz. Eğer öyle ise; müsaade ediniz; bu zannınıza güleyim. Ben hür bir insanım. Anlıyor musunuz? Değil bir nişanlım, bin nişanlım da olsa; istediğim tarafa döner... döner... bakarım.

Meliha - (İşleri düzeltmek isteyerek) Halbuki biz onlara bakmadık. Dinleyiniz, Naci. Allahaşkına siz dinleyiniz. Adamlar bizim arkamızdan gelmiyorlardı. Vallahi onlann da yolu oydu.

Naci - Nasıl? Nasıl da yemin ediyorsun. Demek onların da yolu oydu; öyle mi?

Meliha - Öyle ya!..

Emin - (Birdenbire müthiş) Duyuyorsun ya, ağabey! Onlann da yolu bu olduğuna Meliha yemin ediyor. Demek bunlar, eski bir tanıdıkları. Evet, eski bir tanıdıkları. Her şey meydana çıktı.

Meliha - Ayol meydana çıkan ne oluyor?

Dayı Bey - (Anlamayarak) Çocuklar, durun. Hepiniz beraber bağırmayın. Ne olmuş? Yavaş sesle konuşunuz da biz de anlayalım.

Kimse ona cevap vermez.

Emin Artık bu hal böyle devam edemez. Seniye anlıyor musun? Ben sizin bir eğlenceniz olamam.

Meliha - Fakat, Emin Bey...

Emin (Meliha'nın biraz evvelki tavrını taklit ederek) Rica ederim Meliha Hanım, nişanlımla konuşmama müsaade ediniz.

Meliha (Bozulmuş, dişleri arasında) Sersem! (kimse duymaz)

Naci (Meliha'ya dönerek) İşte, Emin de söylüyor. Siz onlan eskiden tanıyormuşsunuz.

Meliha Çocuk mu oldunuz, Naci? Onları ben nereden tanıyacağım.

Naci (Barışmaya meyyal) Demek, sahiden onları tanımıyorsunuz, demek sahiden dönüp bakmadınız.

Meliha - (Memnun) Vallahi...

Emin (Meliha'nın sözünü keserek) O adamların arkamızdan geldiğini ve kendi yollarını takip ettiklerini yeminle temin ediyorsunuz. Demek ki onları her gün görüyorsunuz.

Meliha - (Şaşkın) Hiç her gün olur mu?

Emin - Demek, arada sırada, söyleyiniz. Ara sıra. Hiç olmazsa bir kerecik onları aynı yolda gördüğünüzü söyleyiniz. Ben de sahiden onların yolu olduğuna inanayım.

Meliha - Her akşam, ay... Ara sıra, onları akşam vapurlarının birinden çıkıp ellerinde masraf çıkınları ile, o sokaktan giderken gördüm. Yemin ederim ki gördüm. Bu, birinci görüşümüz değil... Bir kere bile arkamızdan gelmediler.

Emin (Kurnaz) Masraf çıkınları mı? O adamlar evlerinin masrafını kendileri mi alıyorlar? Demek ki bunlar, evli barklı insanlar.

Meliha - (İşi düzeltmek için yalanında devam ederek) Evet... Evet... Evli barklı insanlar. Birinin hatta iki karısı... ay! İki çocuğu var diyecektim.

Naci (Birden hiddetten sesi kesik) Demek... demek, demin sokakta bana onları tanımadığınıza yemin ettiğiniz zaman yalan yere yemin etmiştiniz. Yalan yere Meliha... Yalan yere ha!

Meliha - (Yaptığı yanlışı anlayarak) Dinleyiniz Naci, lakırdımı bitireyim. Hani şey... Nasıl diyecektim. Dur, Naci, dinle...

Naci Hayır... hayır... Susunuz Meliha. Fazla dinlemek istemem.

Emin (Gayet lirik) Kadın... kadın... Sen sade yalan... sade yalan...

Lakırdısının sonunu getirmeden susar

Seniye - (Müstehzi) Devam etsenize, beyefendi! Pek parlak bir şeyler söylüyordunuz.

Emin (Kıpkırmızı) Sizin parlak hareketlerinizin yanında

benim bu sözlerimin ne ehemmiyeti kalır. (Birden samimi bir coşkunlukla) Siz Seniye, siz bana bu fenalığı yapınız!.. Ben, ki sizi bu kadar çok... bu kadar çok severdim. Ben, ki bütün istikbalimin saadetini...

Seniye - (Sözünü keserek) Fecileşmeyelim!..

Emin - (Dargın) Seniye!

Seniye - (Sabırsız) Bir emriniz mi var?

Emin Seniye! O adamlar kim? Onları ne zamandan beri tanıyorsunuz?

Seniye - Dünya kurulduğu günden beri!..

Emin - İstihzayı bitiriniz Seniye. Bunlar gülünecek şeyler değil.

Seniye - Bugün ağlamaya hiç hevesim yok.

Dayı Bey (Son sözlerden sonra bir kenara büzülmüş duran Meliha'ya) Ne oldunuz kızım?

Meliha başını açar, baş örtüsünü, eldivenlerini kanepenin üstüne fırlatır. Paltosunu da çıkanp onlann yanına atar. İçinde kırmızı krepdöşenden düz bir elbise vardır. Sobanın yanına gidip ellerini ısıtır.

Naci, camın önünde dışarısını seyreder.

Emin - Demek Seniye.

Seniye - Demek...

Emin Bilmiyorum... bilmiyorum. Fakat siz bunu yapmamalıydınız. Siz bana bunu yapmamalıydınız.

Meliha - (Sobanın önünden fırlayarak) Fakat, Seniye size ne yaptı? Emin Bey, muhakkak surette kavga etmesini mi istiyorsunuz?

Seniye - (Meliha'ya) Sen söze karışınca (Emin'e) Madem ki siz benim sokakta, şuraya buraya bakmama karışacak kadar müstebitsiniz; pekâlâ bunu böyle çabucak öğrendiğim için hakikaten şayan-ı tebrikim. Ben ne gözlerimin, ne etvar u hareketimin kayd u şart altına girdiğine razı değilim. (Pencerenin önündeki

Naci'ye seslenerek) Siz de beni dinleyiniz; benim gibi, Meliha da hiçbir zaman esir olamayacağını söylüyor. Öyle değil mi Meliha?

Meliha - (Emin yola gelir, ümidiyle) Öyle, evet öyle.

Seniye (Devamla) İşte onun için, size bütün hakikati söylüyorum. Onlar bizim arkamızdan gelmiyorlar ve biz onlan tanımıyorduk.

Emin - Rica ederim, yalan söylemeyiniz.

Seniye (Birden son derece hiddetle) Yalan mı? Emin söylediğinizi işitiyor musunuz? (Cevap bekler) Cevap vermiyorsunuz, öyle mi? Pekâlâ. Öyle ise dinleyiniz. Ben sizden ve Meliha, Naci'den nefret ediyoruz...

Meliha - Seniye!..

Seniye (Lakırdısına kestiği yerden başlayarak) ...Meliha Naci'den nefret ediyoruz...

Naci - (Meliha'ya doğru ilerleyerek) Meliha!

Seniye - (Hiddetle) Susacak mısınız? Ne diyordum. Evet... Meliha, Naci'den nefret ediyor ve ayrılmak istiyor. Yani biz ikimiz, nişanlılarımızdan ayrılmak istiyoruz. Çünkü, bugün arkamızdan gelen adamları seviyoruz.

Meliha - Seniye?..

Seniye (Onlara) Görüyorsunuz ya! Nasıl tasdik ediyor. Evet, onlan seviyoruz.

Dayı Bey - (Yerinden fırlayarak) Allah... Allah. Tövbe yarabbi.

Seniye - Seviyoruz... seviyoruz. Meliha seviyor. Ben seviyorum.

Naci (Meliha'ya hiddetten sesi değişik) Duyuyor musunuz, Meliha? Duyuyor musunuz?

Seniye (Hiddetten coşkun) Meliha da seviyor, biz... sizi tanımadan evvel, onlan tanımıştık. Sizlerle nişanlanmadan evvel, onlara söz vermiştik. Ve şimdi sizlerden ayrılıp onlarla evlenmek istiyoruz. Anlıyor musunuz?

Meliha - Seniye, çıldırdın mı?

Seniye - Anlıyor musunuz Emin? (Gözleri yaşlı) Sizi sevmiyorum. (Ağlayarak) Hiç sevmiyorum. (Hıçkırıklardan boğularak) Nefret ediyorum. Nefret ediyorum. (Büyük bir sinir buhranıyla bağırarak) Nefret... nefret... Sözünü bitiremeden, bağırarak dayı beyin kolları arasına düşer.

Emin (Gayet trajik) Seniye!.. gidiyorum... Hayatınızda, bir engel olmamak için gidiyorum.

Naci (Hıçkıran Meliha'ya hitaben, Emin'i taklit ederek) Hayatınıza engel olmamak için gidiyoruz Meliha... gidiyoruz.

Kapıdan çıkarlar.

Aynı salon, gece. Kırmızı abajurlu bir petrol lambası yanar.

Meliha (Sobanın başında koltuğa oturmuş, başı iki elleri) Yaptığını beğendin mi Seniye?

Seniye (Kanepenin kolunda oturmuş) Ben ne yapmışım ki? Kabahat kimde idi, iki gözüm?

Meliha - (Hiddetle) Rica ederim, her zamanki gibi ağız kalabalıklığı ile kabahati üstünden atmaya mana yok. Sana arkana dönüp dönüp bakma diye kaç kere işaret ettim.

Seniye - Vay, sen bakmıyor muydun?

Meliha - (Sıkılmış) Ben başka. Ben belli etmeden bakanım.

Seniye - (Hiddetle yerinden fırlayıp, sobanın borusuna kolunu geçirerek) Böyle Naci'nin koluna asılıp (Arkasına dönerek) böyle de bakıyordun. (Birden yanan kolunu çekerek) Üf! Kolum boruya yapıştı... Çok yanıyor. (Meliha'ya) Bu belli değil, değil mi?

Meliha - O başka, bu başka.

Seniye (Daima asabi) İşte, bu da saçma lakırdı. Sen de bakıyordun; ben de bakıyordum:. Fakat senin yaptığın delilik, sade

onunla kalmadı. Buraya geldikten sonra, onları her gün aynı yol üstünde gördüğüne yeminler etmeye başladın.

Meliha - Hiç de her gün demedim.

Seniye - (Müstehzi) Çok büyük kurnazlık ettin.

Meliha - Ya, ne yapacaktım?

Seniye - Beni kızdırma, Meliha, zaten kendi sıkıntım kendime yetiyor.

Meliha Yok benimki bana yetmiyor, değil mi? Durmadan Naci'nin yüzüne (Ağlamaya başlayarak) Meliha seni sevmiyor diye bağırdın.

Seniye - (Hırçın) Ya ne diyecektim? Sizin için ölüyoruz diyecektim. Öyle mi? O müstebitlerin, bize bir parça bile emniyeti olmayan o... o... Başını kaldırıp gözyaşlarını akıtmamaya uğraşır.

Meliha Bana ne karıştın? Sen kendi nişanlına istediğini söyleyeydin... Benimkinden sana ne!

Seniye (İğrenmiş gibi yüzünü buruşturarak) Senin alçakgönüllü olduğunu bilirdim ama bu kadar da düşkün olduğunu zannetmezdim. İğrendim, iğrendim senden...

Meliha - (Mahçup) Ben şimdi ne dedim?

Seniye (Daha büyük bir istikrahla) Sus sus, seni dinleyemem. Dinleyemem diyorum. Bizi dinlemeden, bize inanmak istemeden giden onlar hakkındaki fikirlerine şaşıyorum. Bizim ne kabahatimiz vardı?

Meliha - Ufacık bir kabahatimiz de yok muydu?

Seniye - Yoktu.

Meliha - Onları, sahiden, hemen her gün görüyorduk.

Seniye - Sokakta gözlerimizi kapayıp gezemezdik a!

Meliha - Arkamızdan geliyorlardı.

Seniye - Dönüp de kavga edemezdik a!

Meliha Dönüp kavga edemezmişik! Sokakta gözlerimizi

kapayamazmışık. Peki. Ya onlara dönüp bakarak cesaret vereceğimize, surat edebilirdik a!

Seniye Onlara yüzümü çevirdiğim zaman, hep hiddetle bakıyordum. Sade gelip gelmedikıerini anlamak için arkama dönüyordum.

Meliha Ben, pekâlâ, senin onlara güldüğünü kaç kere gördüm.

Seniye Bu da tuhaf! Rica ederim. İnsanı anlamadan hükmetme. Ben onlara gülmüyordum. Aptal gibi bizi takip ettiklerine, aylardan beri...

Meliha - (Sözünü keserek) Senelerden beri.

Seniye - Peki, senelerden beri takip ettiklerine gülüyordum. Hem de hiç yüz bulmadan.

Meliha - Yine dönüp bakıyordun.

Seniye - Sen bakmıyor muydun?

Meliha - Ben başka dedim a!

Seniye İşte bu da buna uymadı. Sen niye başka olacak mışın. Sen de benim gibi nişanlısın.

Meliha Peki baktık, bakmadık. Bu başka lakırdı. Sonra, nişanlını ikna edeceğine, hemen onları sevdiğinden bahsettin.

Seniye - (Tashih ederek) Onları sevdiğimizden bahsettin.

Meliha - Daha fena söylüyorsun a! Ben hiçbir zaman, ama hiçbir zaman, nişanlıma bugüne kadar böyle söz söylememiştim.

Seniye - (Omuzlarını silkerek) Bu da, benim pek umurumda! Eğer söylediklerinden pişman oldunsa, hemen Naci'ye bir haber yolla. Esir olmaya hazır olduğunu, sokakta gözlerini, evde kafesleri kapayıp yaşayacağını söyle, bak, hemen nasıl barışır Ben ise artık ölürüm de; gözlerimin hürriyetini bile kıskanan o Emin Beyefendi'yle barışmam.

Meliha Acaba bir başka nişanlın olsaydı, o sana karışmayacak mıydı?

Seniye (İstikrakıa titreyerek) Başka nişanlı mı? Teşekkür ederim. Ben nişanlılardan boyumun ölçüsünü aldım. Ben hür yaşamasını seven bir kızım anlıyor musun? Ben öyle erkekıerin hükmü altında yaşamam. Hürriyetim bana Emin Bey'den daha kıymetlidir.

Meliha - (Şaşkın) Demek şimdi...

Seniye - (Sözünü keserek) Şimdi mi? (Müteredditt) Şimdi... (Düşünerek) şimdi... (Meliha'nın yüzüne bakarak) Şimdi.

Meliha - Niye şaşkın şaşkın bakınıyorsun.

Seniye - (Kendini toplayamadan) Evet... evet Meliha şimdi... (Göğsünden çıkardığı müslin mendille gözlerini siler) Duman kaçtı da!..

Meliha - (Etrafına bakınarak) Hangi duman?

Seniye (Titrek bir sesle) İnsanı kızdırma Meliha. Hangi duman olacak. (Hınçkırarak) Sobanın dumanı.

Meliha - (Seniye'nin elinden mektubu alıp gözlerini silerek) Soba tütüyor mu?

O da hınçkırmaya başlar.

Seniye - Tütüyor ya!

Elleriyle yüzünü kapayarak ağlar.

Meliha (Mendili isteyen Seniye'ye uzatarak) Demek ki sen... Yani ben... Evet ben de... Öyle mi?

Seniye - (Gözlerini silerek) Meliha!..

Meliha - Seniye'ciğim.

Seniye - Meliha... (Devam edemez)

Meliha - Demek, onlarla barışmak istemiyorsun.

Seniye - Asla...

Meliha - Niçin?

Seniye - Niçin mi? (Mendili Mediha'ya uzatır)

Meliha - Ben ne yapacağım?

Seniye - Ne yaparsan yap, eğer bir parça haysiyetin varsa; bir daha onların yüzüne bakma.

Meliha - Sen, demek bir daha barışmayacaksın.

Seniye (Meliha'dan aldığı mendili dişleriyle parçalayarak) Ölürüm de barışmam.

Meliha - Ya, ne yaparsın?

Seniye (Gözlerini silerek) Ne mi yaparım?.. Ondan ayrılırım, anneme söylerim. Babama da söylerim... Anlıyor musun gözüm. Ben senin gibi... (Ağlar, devam edemez)

Meliha - (Yanına yaklaşarak elinden mendili alır) Sen de ağlıyorsun görüyorsun ya? (Hınçkırarak) Onları bırakmamız, söylediğimiz, zannettiğimiz kadar kolay değil. (Seniye sesli sesli ağlar)

Meliha - Seniye'ciğim... Kardeşim ne yapalım... Dur, ağlama. Elindeki mendiliyle Seniye'nin gözlerini siler.

Seniye - (Daha hızlı ağlayarak) Ben, bunun için, Emin için ağlamıyorum. Ben kendi talihsizliğime ağlıyorum. Kendi talihsizliğime... (Bağıra bağıra ağlayarak) Kendi kendim... Devam edemez. Meliha'nın boynuna sarılır)

Meliha - (Hınçkırarak) Acaba, onlar senin söylediklerini sahi mi zannettiler?

Seniye - (Ağlayarak) Bilmem.

Meliha - (Gözlerini ve burnunu silerek) Bizimle barışmazlar mı?

Seniye - (Daima ağlayarak) Zannetmem.

Meliha - (Hınçkırıklarla) Onlara mektup yazalım.

Seniye - Mektup mu? (Meliha'dan mendili alır)

Meliha Her şeyi olduğu gibi yazalım. Yani ötekileri hiç tanımadığımızı, bizimle darıldıkları için ağladığımızı, çok ağladığımızı... (Hınçkırıktan tıkanır)

Seniye - Yazalım, ağladığımızı mı?

Meliha (Kendini toplayarak) Hiç yoktan böyle üzülmeye mana var mı!

Seniye - (Ağlamakta devam ederek) Ya hürriyetimiz?

Meliha - Tatlı dille gönüllerini aldıktan sonra, yine zorbalıkla değil, tatlı dille hürriyetimizi ellerinden istirdat ederiz.

Seniye - Ya haysiyetimiz, onu kırdılar. (Tıkanır)

Meliha Biz tatlı dille kullandıktan sonra, haysiyetimizi de sayarlar.

Seniye - (İnanmak istemeyerek) Acaba?

Meliha (Boynuna sarılarak) Tecrübe edelim. (Bayılacak kadar ağlar)

Seniye - Peki, tecrübe edelim.

Birbirlerinin kucağına düşerek ağlaşırlar

Ertesi akşam, Naci'nin evinde, Emin'in odası.

Emin (Ağzında bir yaprak sigarası, elleri cebinde, odanın içinde gezinerek) Görüyor musun? Naci münasebetsizliği görüyor musun? Bir de bize mektup yolluyorlar ha!

Naci (Yazıhanenin üstünde duran, kapalı küçük beyaz zarfla oynayarak) Evet yollamışlar.

Emin - Niçin açmadan geri yollamadın?

Naci Ben o kadar nezaketsiz değilim. Kadınlardan gelen bir mektup...

Emin - (Sözünü keserek) Bana vermiş olsalardı, almazdım.

Naci - (Taklidini yaparak) Bana vermiş olsalardı, almazdım... avanak.

Emin - Ne o?.. Yoksa barışmak mı istiyorsunuz?

Naci - Tabii barışmak istemiyorum.

Emin Hayır, hayır ben anlıyorum. Yüzünüze karşı söyledikleri bütün o sözlere, bütün o tahkirlere rağmen barışmak istiyorsunuz.

Naci - Meliha ağzını bile açmadı. Bütün söyleyen sizin Seniye Hanımefendi idi.

Emin - (Trajik) Rica ederim ağabey o genç kız için, bir daha bana sizin demeyiniz. Benim onunla hiçbir alakam kalmamıştır. (Acı acı gülerek) Artık her şey... her şey bitti. Hem de bütün kabahati Seniye Hanım'a yüklemeyiniz. Sizin nişanlınız da...

Naci (Emin'in deminki tavrını taklit ederek) Rica ederim, Emin bana o kızdan bahsederken nişanlınız deme. Benim onunla hiçbir alakam kalmamıştır. (Acı acı gülmeye gayret ederek) Artık her şey bitti.

Emin Meliha Hanım, sükûtuyla her şeyi itiraf etti. Yüzümüze karşı başkalarını sevdiklerini söylediler.

Naci - Meliha bir şey söylemedi.

Emin - Meliha sustu. Susmak tasdik etmektir.

Naci - (Sabırsız) Susmak, susmaktır.

Emin Öyle ise, mektubu açıp okumakta neden tereddüt ediyorsunuz... Mademki nişanlınızdan... Ay! Meliha Hanım'dan bu kadar eminsiniz...

Naci (Aptal görünmemek için) Ben, hiçbir şeyden emin değilim.

Emin Yüzünüze karşı söyledikleri halde, hâlâ emin değilsiniz, öyle mi? Sizi aldatmak hakikaten her kadın için sonsuz bir zevk olacaktır

Gülmeye gayret eder.

Naci Sen, Seniye'nin söylediği sözleri dinledin. Seniye hepsini hiddetle söyledi. Hepsi yalandı.

Emin - Ya onları da, başımıza hiddetle mi taktılar?

Naci - Onların gelişi bir tesadüf olabilir.

Emin Ya nişanlınızın... Ay, her zaman şaşınyorum. Meliha Hanım'ın yalan yere yeminleri...

Naci - (Hatırlayarak) Ben, Meliha'nın yalan yere yemin edebileceğini, hiç zannetmezdim.

Emin - Ondan, zannetmediğiniz daha nice şeyler sadır olabilir. Eğer o söyledikleri yalan olsaydı; biz giderken yalan demezler miydi? Haydi, Seniye daima sinirli, hiddetli ve inatçıdır. O sözleri bir kere kavga için söylemiş olsaydı; tabii bir daha yalan olduğunu itiraf edemezdi. Ya sizin nişanlınız! Meliha Hanımefendi, acaba bunların hepsi yalan diyemez idi? Sorarım size; ağabey, diyemez mi idi? Hem ne malum ki bize bu mektubu yolladıkları aynı zamanda, onlara, evet bu iki serseriye ayrıca bir mektup yazmadılar... Evet, ne malum ağabey, ne malum... Benim, bunda derece şüphem yok.

Naci - (Kıskanmaya başlayarak) Yazmışlar mıdır dersin Emin (Kendi kendine düşünerek) Evet... evet yazmışlardır. Evet... evet (Sesini hiddetten çatallaşmaya başlayarak) Zerre kadar utanmadan, bir parça hayâ etmeden, yazdıkları şeyin ne kadar bayağı, ne kadar iğrenç olduğunu idrak etmeden veya müdrik olarak; her ne ise, nasıl olursa olsun onlara da bir mektup yazmışlardır. (Yazıhanenin üstünden zarfı kaparak) Evet bunu yırtmalı. Yazılarını bile görmek istemem. (Zarfı elinde buruştururken, farkına varmadan okşayarak) Halbuki, ben Meliha'yı ne kadar çok severdim. Onlar da bizi seviyor gibi idiler. Öyle değil mi Emin? Sonra... ne kadar, ama ikisi de ne kadar güzeldiler... Acaba mektupta ne yazmışlar? Acaba barışmak mı istiyorlar?

Naci - (Zarfı yırtarak) Evet, barışmak mı istiyorlar? Bunu anlayalım. (Birden cayarak) Hayır... hayır, bu mektubu okumamalıyız. Onların yalanlarını okumamalıyız.

Emin - (Kâğıdı Naci'nin elinden alarak) Evet, okumamalıyız.

Naci - (Zarfı vermek istemeyerek) Bırak da yırtayım.

Emin - Hayır, şimdi zannediyorum ki onların yalanlarını bir kere daha görmek ve bizi nasıl aldatacaklarını zannettiklerini öğrenmek istiyorum. Onun için bu mektubu okumak istiyorum.

Kâğıdı zarfından çıkarır.

Naci (Yalancı bir nazla) Hayır... hayır ben dinlemem. Sen kendi kendine oku.

Emin kâğıdı açar, okumaya başlar.

Naci - Ay Emin!

Emin - (Başını kaldırarak) Ne var?

Naci - Uyuyor musun?

Emin - Hayır, okuyorum.

Naci - (Biraz sıkılmış) Şey, ben duymadım da...

Emin - Duymak mı istiyorsun?

Naci - Öyle ya! Sırf bir merak... Tıpkı senin gibi...

Emin - Peki (Yüksek sesle okumaya başlar): Dünkü vakadan dolayı pek meyus ve mükedderiz. Bu mektubu bize karşı o kadar sert ve katı yürekli olmanızı istemediğimizi bildirmek için yazıyoruz. Biz zannettiğiniz ve hiddetle söylediğiniz gibi kabahatli değiliz. Çılgınlıkları yüzünden bu kadar bedbaht olan zavallı küçük nişanlılarınız için daha iyi, daha müsamahakâr olunuz.

Naci - Yani her şeyi biliniz, fakat göz yumunuz.

Emin - (Sabırsız) Dinleyecek misin? (Okuyarak) Siz bizim ne ahlakta kızlar olduğumuzu pek iyi bilirsiniz. Bizi anlamamanız, bizden şüphe etmeniz pek ziyade izzet-i nefsimize dokunuyor.

Naci - Hakları var ya!

Emin Hakları mı var? (Gülerek) Kanıyorsunuz ha! Ne saf bir insansınız Naci!

Naci - Ya sen! Ne budala bir insansın Emin!

Emin (Hiddetli) Ağabey! (Biraz yumuşayarak) Devam edeyim mi? Dinleyecek misiniz?

Naci - Elbet, dinliyorum.

Emin - (Okuyarak) İzzet-i nefsimize dokunuyor. Dün sizi o kadar çok darıltığımız için, hep ağlaşıyoruz. Ve kabahati birbirimize yükleterek kavga ediyoruz. Sizden ayrıldığımızdan beri, sizi çok, ama pek çok, hiç ayrılmayacak kadar sevdiğimizi anladık.

Naci - (Emin'e dönerek) Bu da mı yalan, Emin?

Emin (Cevap vermeden okuyarak) Biz, o insanları hiç tanımıyoruz. Bunu, size kıymetli başlarınıza yemin ederek temin ederiz.

Naci - (Daha mağrur) Bu da mı yalan, Emin Beyefendi?

Emin - (Okuyarak) Arkamızdan gelip, gelmediklerinden bîhaberiz. Çünkü onların, yollarının da o olup olmadığını bile bilmiyoruz. Eğer önce size yollarının o olduğunu aynıyla inandırmaya kalkıştıksa; bu sırf sizin, bizi kıskanarak, üzülmemeniz içindi.

Fakat, şimdi anlıyoruz ki; ibtidadan hakikati söylemiş olsaydık, daha iyi hareket etmiş olacaktık... Bize artık dargın değilsiniz ya! Tabii size, onları seviyoruz tarzında söylediğimiz manasız sözlere, inanmadınız, değil mi?

Biz, sizsiz yaşamayacağız. Bunu bu akşamdan beri pek iyi anladık. Siz de anladınız değil mi? Aksini iddia edecek kadar, ne küstah, ne de tabiatsızsınız. Bunu da pek iyi biliriz.

Naci - Ne dersin, Emin?

Emin - Sus ağabey (Okuyarak) Öyle ise, ne zaman bize geleceksiniz. Biz, dargın olduğumuzu büyüklere söylemedik. Dayı Bey'den başka kimsenin bir şeyden haberi yok, yarın, Munise Teyze'nin çay günüdür. Eğer orada bulunmazsanız; herkes bize dargın olduğunuzu anlar. Orada soracağınız bütün suallere, istediğiniz kadar uzun cevaplar vereceğiz. (Kendi kendine konuşarak) Hazırlanmış, terbiyeli cevaplar.

Naci - Okusana! Ne söylenip duruyorsun.

Emin Okuyorum, ağabey. (Okuyarak) O halde, yarın buluşmak üzere; şimdi ayrılıyoruz. Bize dargın durmayınız. Ne olur: Eğer gelecekseniz; bu akşam bize haber yollayınız. (Konuşarak) Altında imzalar.

Naci - (Teessüfle) Bitti mi?

Emin - Evet, bitti.

Naci - Ne yazık!

Emin - Niçin?

Naci - Çünkü, benimle konuşuyorlar zannediyordum. O ne tatlı sözler! Hemen şimdi Seniye'ye haber yollayacak mısın?

Emin - Ben mi?.. Bilmem.

Naci - (Hiddetle) Bilmez misin?

Emin - Yani... şey... (Sesine katiyet vermeye çalışarak) Yani kandıramadılar. Söylediklerini unutmam. Onlara haber yollamayacağım.

Naci (Hiddetle) Haber yollamayacak mısın, işte bu tamam! Madem ki izahat vermeye hazır olduklarını yazıyorlar...

Emin - Hep yalan... yalan...

Naci - Demek, barışmayacaksın!

Emin - Katiyyen!

Naci Anlıyorum, niçin barışmak istemediğini anlıyorum. Benim Meliha'ya haber yollayacağıma emin olduğun için; beni daha küçük, daha alçakgönüllü göstermek için barışmayacaksın, onların seni ciddi zannetmelerini istiyorsun.

Emin - Demek, sen.

Naci - Evet, barışacağım. Çünkü Meliha o kadar haysiyetlidir ki eğer beni hakikaten sevmemiş olsaydı böyle bir mektup yazarak, beni bir daha çağırmazdı. Eğer beni çılgın gibi sevmemiş olsaydı, bir daha ismimi ağzına almazdı. Çünkü ben ona, yalan söylüyorsun dedim.

Emin Bunların hepsi, bizi kandırmak için mürettep bir yalan.

Naci (Yerinden fırlayarak) Seni daha fazla dinleyemem, ben Meliha'ya yarın gideceğimi bildirmek için haber yollayacağım.

Emin - Pekâlâ!

Naci - Demek, gitmeyeceksin.

Emin - Hayır

Naci - Ne olur, sanki.

Emin - Gitmem.

Naci - Kuzum Emin, çocukluk etme.

Emin - (Nazlı) Söylediklerini nasıl unutayım.

Naci - Mademki onlar, bizim söylediklerimizi unutuyorlar.

Emin - Mektuplan, ne tatlı yazılmış!

Naci Yalan olsa, muhakkak içinde bir soğukluk, tatsızlık olurdu.

Emin - Gönlüm, o kadar kırgın ki...

Naci - O halde; ben gideceğimi ve senin gitmeyeceğini bildireyim.

Kapıya doğru yürür.

Emin - Ben de giderim; ağabey. (Naci çıkar, kendi kendine düşünerek) Mektuplarında söyledikleri doğru mu, yalan mı? (Bir müddet tefekkürden sonra, omuzlarını silkerek) Ah, böyle tatlı dille uydurulmuş yalanlara canım kurban.

O mu

Ta yengemden başlayıp, en küçüğümüze kadar hepimize Nazmiye'nin düğünü için yapacağımız elbiseleri terzinin önümüze yığdığı modeller arasında intihap etmekle meşguldük.

Refika, siyah saçlarına ve beyaz tenine pek yakışan eflatun ve lame bir kumaşı dizlerine açmış Saniha kavuniçi şarmuzini omzuna atarak terzi ile bir şeyler konuşuyordu.

Sığıntı mevkiinde olduğumu bir dakika bile aklımdan çıkarmadığım için, mevkimi müdrik, odanın bir kenarına çekilmiştim.

Bugün nedense pek mültefit olan çocuklar beni yanlarına çağırdı. Yengem de düğün için bana açık mavi tafta almıştı. Modelini beraber intihap etmek istiyorlardı.

Sayfaları birer birer çeviriyorduk. Saniha elbise modelini parmağıyla gösterdi.

"Nasıl?"

"Pek güzel..." dedim.

"Bunu yapsan..."

"Peki... Biraz daha baksak."

Dudaklarını müstehziyâne büktü. Galiba darılmıştı. Yaprakları bu defa daha dikkatsiz çevirdi. Modelin son sayfasını da kapayarak başka bir defter aldık. Nihayet çok hoşuma giden model bulmuştum. Sevinçle:

"Ben intihap ettim" dedim. Saniha'nın müstehzi gözleri nazarlarımı takip etti ve sayfanın o resmi üzerine tavakkuf etti.

Koyu mavi gözlerinde şedit bir istihza ışığı parladı. Dudakları büküldü, yüzü kırıştı, sonra artık zaptedemediği bir kahkaha tufanı arasında:

"O mu?.." dedi. "Aman Allahım!.. Bu kadar model içinde intihap ettiği o mu?"

Yüzüme bir tokat atılmış gibi acaip bir his duydum. Gözlerimi ona kaldırdım. Bağırmak, bu şımarık küçük hanıma,

"Evet o... Sen ne anlarsın ki..." demek istedim. Halbuki başımı kaldırdığım zaman onun kahkahasının bütün odadakilere sirayet etmiş olduğunu gördüm.

Ben de vaktiyle çok şımartılmış zengin ve zengin olduğu için her sözü, her bir arzusu yapılan takdir edilmiş bir küçük kızdım.

Gözlerime gelen yaşları akıtmamak için cebr-i nefs ettim. Sonra onların küstah kahkahaları ve istihzaları karşısında bir cesaretsizlik, bir zavallılık, bir korkaklık duydum. Zevkimden şüphe etmediğim halde, onu bir ayıp gibi saklamak için biraz evvel Saniha'nın beğendiği modeli bularak:

"Hiç o olur mu? Bunu beğendim..." dedim. Kahkahalar sustu. Ve işte ben o gün manevi esareti böyle kabul ettim.

Üç sene onların yanında bir zavallılık ve perişanlık içinde geçti. O günden sonra artık onların malı, kuklası olmuştum. Beni idare ediyorlardı. Benim zevkim, benim içtihadım, benim düşüncem, benim hissim olamazdı. Ben onların vereceği bir yatakla bir lokma ekmeğe muhtaç öksüz bir kızdım. Onların paraları vardı. Demek onların içtihadı, düşünceleri, hisleri, zevkleri olabilirdi.

Beğendiğim bir kitabın ismini söylesem kahkahalar, takdir ettiğim bir adamdan, sevdiğim bir renkten, hazzettiğim bir musiki parçasından veya çiçekten bahsetsem hep o kahkahalar... o feryatlar...

"O mu?"

"Bu mu?"

"Sahih mi?"

"Yalan söylüyorsun!.. Mümkün değil!.."

"Ne gülünç!.."

Her defasında ben kendimi toplayarak:

"Hayır" diye bağırıyordum. "Hayır... Mümkün mü? Gülelim diye söyledim." Ve kahkahalar ancak öyle susardı.

Bende tuhaf bir korkaklık, bir miskinlik başlamıştı. Kendime emniyetim kalmamıştı. Zevklerimden, düşüncelerimden utanıyordum. Onlann malı, dalkavuğu gibi bir şey olmuştum. Manasız... Zavallı bir şey olmuştum.

Bir gün onu bana bahçenin yeşil gölgeli yolunda takdim etmişlerdi. Boyu uzun, vücudu genişti. Arkaya doğru taranmış kestane rengi saçlan, çok geniş beyaz bir alnı, kulaktan takma gözlüğünün camları arkasında irileşmiş, vefakâr sarı gözleri vardı.

Zevkli ve fakir bir sadelikle giydiği elbiseler içinde onu birdenbire herkesden fazla etrafındaki bütün o süslü ipekli insanlardan çok daha fazla sevmeye başladım.

Bir bahar günüydü. Amcamın o gün misafirleri bayram çocukları gibi giyinmişlerdi. Sade o ve ben mağmun renkli elbiseler içinde idik. Bilmiyorum neden o gün ben onu herkesten fazla işgal ettim.

Bir başka akşam amcamın yine misafirleri vardı. Ben odanın en kuytu köşesinde duran semaverden fincanlara çay koyuyordum. Adnan bana yardım etmek istiyor, fakat muvaffak olamıyordu. Yavaş sesle konuşuyor ve gülüşüyorduk. Bana kimya laboratuvarındaki hayatını naklediyor, ben onu zevkle dinliyor-

dum. Saniha ve Refika süslü bir kelebek gibi renkli elbiseleri içinde, çay fincanları ellerinde odada dönüyorlardı.

Çay içilmişti. Saniha yanında uzun boylu, kırk beş yaşlarında kadar genç bir Paşa ile yanıma yaklaştı. Güneşten yanmış yüzü, uzun boyu, parlak dişleriyle pek sevimli ve heybetli olan bu askeri bana takdim etti.

"Âsım Paşa hazretleri, odanın bir kenarında sessizce duruşunu görerek kim olduğunu merak etmiş, sordu, ben de tanıştırmak istedim. Amcazâdem Nermin..."

"Müşerref oldum hanımefendi..."

"Memnun oldum Paşa hazretleri."

Elimi kuvvetli ve dost bir elle sıktı. O, ben, Adnan, saatlerce odanın loş bir köşesinde konuştuk. Ne sade, ne temiz, ne kibar adam!

Yengem amcama söylüyordu:

"Kaçınlacak fırsat değil... Saniha yirmi dört yaşına geldi. Eğer Âsım Paşa ile de evlenmezse bilmem ne yapacağız?

Ben öbür odada idim. İş işliyordum. Oda kapısı açık, yalnız perdeleri kapalı idi. Benim perdenin öbür tarafında olduğumu bilmiyorlardı.

Amcam:

"Paşa sık sık geliyor" dedi. "Herhalde bir maksadı vardır."

"Ben de öyle düşünüyorum."

"Refika'yı nişanladık. Demek Saniha için geliyor."

"Ben de öyle düşünüyorum."

"İnşallah yakında işi bir şeye benzetiriz."

"İnşallah!"

Hizmetçi kız geldi. Kilerden bir şey almak istiyorlarmış. Be-

lindeki anahtarları şıngırdatarak koştu. Lakırdıların sonunu işitemedim.

Adnan her zamanki gibi salonun kalabalığını bırakarak yanıma geldi. Herkes güler eğlenirken biz onunla şöminenin başında konuştuk. Ne mütevazı, ne sevimli, ne iyi bir dost! Beni ne çok anlıyordu.

Ona yeni konuşmaya başlayan bir çocuk gibi düşüncelerimle herhangi bir mesele hakkında nokta-i nazarımı yavaş yavaş söylüyordum.

Bana gülmüyor, beni sükûtla dinliyordu. Ötekiler gibi, herkes gibi beni gülünç bulmuyordu.

Acayip bir şaşkınlık içinde kaldım. Hiç düşünmemiş, tasavvur bile etmemiştim. Âsım Paşa dün akşam Adnan'ın yanımdan uzaklaştığı, yalnız kaldığımız bir dakikada beni sevdiğini dest-i izdivacıma talip olduğunu söyledi.

"Müsade ediniz de düşüneyim Paşa hazretleri" dedim. Bu şeyi tasavvur bile etmiyordum.

Yanından uzakıaştım. Âsım Paşa çok güzel çok yakışıklı ve nazik bir adam! Onda bir kadını cezbedecek her şey var. Fakat bilmem... Bu gece onu düşünemedim... Yalnız Adnan'ı düşündüm.

Fakat herhalde düşünmek lazım. Nihayet bir karar vermek için bu meseleyi en evvel Adnan'a açmağa karar verdim. Benim ondan başka hiçbir dostum yok.

Adnan'a bütün bunları anlattığım zaman renginin sarardığını gördüm. Çabuk cevap vermedi.

"Fikrinizi söylemiyorsunuz..." dedim.

"Çok münasip..." dedi.

Galiba sesi titriyordu. Ağlamak istedim.

"Çok münasip mi?" dedim. "Halbuki ben zannediyorum ki hiç münasip değil. O, kendisinden çok emin, ben mütevazıyım! O daha çok iyi izdivaçlar yapacak bir erkek, ben sığıntı mevkiinde bir kızım. Ben mesut olmak için..." Birdenbire düşünmeden münasebetsiz bir söz söyleyeceğimi kestirdim ve sustum. Gözlerimi kaldırdım. Gözlerime bakıyordu. Halimden bir şey mi anlamıştı? Bilmiyorum... İri camların altında gözleri bana çok fazla emniyet bahşeden bakışla dalmıştı.

"Zevcem olur musunuz?" dedi. Sonra zevkle tekrar etti. "Benim... benim zevcem..."

Ellerimi avuçlarına bıraktım. Başımı göğsüne sakladım. Kalbim sevinçle vuruyordu.

"O mu?!.."

Saniha, Refika, Yengem kahkahalarla gülüyordu.

"O mu kız? Doğru söyle. O mu? Başımı kaldırdım. Onlara baktım. Evet o idi. Kim olacaktı? Kim olabilirdi?.. Kimin olmak ihtimali vardı. İlk gördüğüm günden beri sevdiğim, zevcesi olmak istediğim, beni isteyen, seven, bana sıcak mütevazı, mesut bir hayat vaadeden o idi. O!.. Adnan!.."

Hep gülüyorlardı. Sesleri gitgide daha küstah, daha müstehzi bir ahenkle kulaklarımı deliyor, gönlümden taşan itirafatımı dudaklarımda boğuyordu.

"O mu Allah aşkına? Bir kere daha söyle... O mu?"

Annemi, babamı kaybettiğim günden beri, onların yanına geldiğim, şefkatlerine merhametlerine muhtaç olduğumdan beri, beni perişan eden bu kahkahalardan artık korkmuyordum. Artık gülmeyecektim... Artık mahçup olmayacaktım. Seviyordum... Onu seviyordum.

O kılıksız... konuşmasını bilmeyen sade, zavallı insancığı... bu benim hakkım değil miydi? Ben istediğimi sevemez miydim?

"O!.." diyecektim.

Bunu söylemek için onlara başımı kaldırdım.

Fakat bu üç çift gözdeki istihzanın şiddeti kalbimde birdenbire tuhaf bir his uyandırdı. Zihnimde şimşek gibi bir fikir çaktı. Evet ben Adnan'la konuştuktan sonra Âsım Paşa'ya verilecek cevabı hiç düşünmemiştim. Birden üç sene gönlümde biriken acıların bir intikam arzusuyla benliğimi sardığını hissettim. Kalkık başımdaki tuhaf manaya hepsi mütehayyir gözlerle bakıyorlardı. Üçünün de gözlerinin içine ayn ayrı bakarak küstahlığımın zevkiyle âdeta sarhoş güldüm:

"Hiç o olur mu?" dedim. "Demın gülmek için söyledim. Hiç o olur mu?!.. Beni isteyen Âsım Paşa... Âsım Paşa ile evleneceğim. Tabii amcam müsade ederse... Beni istiyor... Evet, evvelki gün kendisi söyledi.

Yüzümden yalan söylemediğimi anladılar. Birbirlerine şaşkın şaşkın bakarlarken ben güldüm... güldüm... güldüm..!

İki aydan beri Asım Paşa'nın kansıyım. Adnan'ı hâlâ seviyorum.

Unutulmuş değil unutturulmuş, bugünse edebi açıdan değil de politik açıdan hatırlanan ama önemi, Oğlak Yayınları'nın arka arkaya yayımlamaya başladığı yapıtlarıyla bir kez daha ortaya çıkan bir yazar: Suat Derviş.

En iyi kitaplarının en ünlü kitapları olmadığını, Arap harflerinden Latin harflerine aktararak yayımladığımız *Kara Kitap* ve gazete tefrikasından ilk kez kitaplaştırdığımız *Aksaray'dan Bir Perihan*'dan sonra, 1924-26 yılları arasında Arap harfleriyle yayımlanmış hikâye kitaplarından yapılmış seçme olan *Hepimiz Birbirimizin Örneğiyiz* de kanıtlayacak.

ISBN 975-329-192-2

TV'de şiddete hayır!
Şiddet ögeleri içeren TV programlarını reklamlarıyla destekleyen şirketlerin ürünlerini satın alma.
TV'de şiddete sen de hayır de.